

GRADISOV VESTNIK

GLASILO GRADISA

7. junija osrednja proslava slovenskega gradbeništva v Ljubljani

PRIPRAVE NA PRAZNIK 3. JUNIJ DAN GRADBINECV

Medtem, ko so lani prvič samo povabljeni predstavniki gradbeništva Slovenije, zbrani v ljubljanski festivalni dvorani, počastili dan gradbincev Slovenije, si je letošnje praznovanje organizator, republiški odbor sindikata gradbenih delavcev, zamislil kot manifestacijo vsega slovenskega gradbeništva, z osrednjo proslavo v Ljubljani, ki bo 7. junija na Gospodarskem razstavišču.

Zamišljena je kot politična manifestacija, hkrati pa kot majhen festival amaterske tvornosti med gradbinci Slovenije.

Organizator je povabil organizacije in posameznike iz podjetij k sodelovanju v kulturnem sporedu slavnostnih dnevo. Nastopili bodo pevci, instrumentalisti, zbori, recitatorji in folklorne skupine iz samih gradbenih podjetij.

V dneh proslave bo v spremnih prostorih pripravljena razstava kulturnih in umetniških dosežkov amaterjev. Prijavili so se že slikarji, grafiki, razstavljene bodo umetniške fotografije, skulpture, umetni ročni izdelki ipd.

Na dan osrednje prireditve bodo na razstavišču predvajali tudi filmske zapiske kino amaterjev gradbincev s področja dejavnosti njihovih delovnih organizacij doma in v tujini.

Organizator načrtuje, da bo v istem ali naslednjem mesecu omogočil ponovitev razstave in projekcije filmov tudi po drugih slovenskih središčih in na večjih gradbiščih, kjer bo za to zanimanje.

Odziv med kolektivi je velik.

Na posebnem natečaju, ki ga je razpisal republiški odbor sindikata gradbenih delavcev med podjetji v panogi, sta bila že izbrana učinkovita osnutka za plakat in spominsko značko jubilejnega 3. junija.

Dan gradbincev 3. junij bodo proslavljali tudi delavci po vseh večjih središčih ter na svečanih sejah osnovnih organizacij sindikata in organov delavskega samoupravljanja.

Zelo dobri rezultati za začetek leta

V prvem trimesečju letošnjega leta (1. I. do 15. III. 1975) smo obračunali 392 mio din vrednosti proizvodnje (VP), kar je 73 % več kot lani v enakem času. Lani se je v tem času povečala VP v primerjavi s predlanskim prvim trimesečjem za 50 %.

Sicer pa pogledjmo glavne, sestavine VP v lanskem in letošnjem prvem trimesečju — v mio din:

Sestavina	I.-III. 74	I.-III. 75	Indeks	Delež v %	74	75
Vrednost proizvodnje	226	392	173	100	100	
Obrtniška dela	46	54	117	20	14	
Vrednost čiste proiz.	180	338	187	80	86	
Materialni stroški	118	220	186	52	56	
Družbeni proizvod	62	118	190	28	30	
Amortizacija	5	9	180	2	2	
Dohodek	57	109	191	26	23	

Iz preglednice se vidi, da smo povečali vrednost čiste proizvodnje celo za 87 %. Obrtniška dela so se povečala le za 17 %, kar predstavlja pri povišanju cen prek 30 %, dejansko zmanjšanje obsega obrtniških del v prvem trimesečju. To je očitno tudi iz deleža, ki se je zmanjšalo od 20 % na 14 %.

Materialni stroški so se povišali skoraj v enaki meri — za 86 % — kot

vrednost čiste proizvodnje. Zato znaša tudi povečanje družbenega proizvoda in dohodka prav toliko oziroma nekaj več, to je 90 % in 91 %.

Ugodno je tudi to, da se je delež družbenega proizvoda in dohodka povečal za dve odstotni točki — na 28 % oziroma 30 %.

Poglejmo še sestav dohodka

Sestavina	I.-III. 74	I.-III. 75	Indeks	Delež v %	74	75
Dohodek	57	109	191	100	100	
Pog. in zak. obvez.	7	19	270	12	17	
Čisti dohodek	50	90	180	88	83	
Izpl. OD in OP	43	77	179	75	71	
Ostanek dohodka	7	13	186	13	12	

Pogodbene obveznosti (dajatve iz dohodka) in zakonske obveznosti naraščajo že tretje leto tako močno, da nam vzamejo te obveznosti sko-

raj vse povečanje dohodka. Tudi njihov delež je dosegel že izjemno stopnjo — 17 %.

Kljub povečanju čistega dohodka za 80 % — kar ni malo — se je delež znižal od 88 % na 83 %.

Najbolj nestrpnost smo pričakovali podatek o izplačanih osebnih dohodkih in prejemkih (OD in OP). Resda so se ta izplačila povečala kar za 79 % vendar je to manjše povečanje, kot se je povečal obseg (VČP za 87 %) in uspeh (dohodek za 91 %). To pomeni, da so kljub povišanju osnovam porasli OD v skladu z doseženimi rezultati!

Ce pogledamo še OD in OP na uro, vidimo, da so lani znašali 18,22 din/h, letos pa 29,28 din/h. Povečanje znaša 60,7 %. Tolikšno povečanje je zelo visoko, vendar moramo upoštevati letošnje mlo zimo, v kateri so skoraj vse enote lahko razvile svojo dejavnost domala tako kot v sezoni. Presežki nad osnovami, izhajajoči iz dela, so se zmanjšali in so znašali 7 % napram 12 % v prvem trimesečju lanskega leta.

Ostanek dohodka znaša 13 mio din in predstavlja najvišji dosežek doslej za ta čas. Tudi povišanje za 86 % je v skladu z gibanjem drugih sestavin dohodka. Delež je ostal skoraj enak — 12 %. Delež ostanke v vrednosti proizvodnje je padel in znaša 3,3 %. S takim — relativno nizkim deležem pa smo lahko zaradi dobe, v kateri je bil dosežen, kljub temu zadovoljni.

Slabši uspeh dosegamo pri plačilu naših del. To bo slabo (lahko usodno) drugo leto, ko bo delitev odvisna tudi od plačane realizacije in ne le od obračunanih del.

Ob delavskem prazniku 1. maju
čestita vsem članom kolektiva

Uredništvo Gradisovega vestnika

Naši delavci - v številkah

Tudi ujetniki, priporniki, frontovci V letošnjem letu bomo slavili tridesetletnico obstoja Gradisa. V našem glasilu bomo objavili več slavnostnih prispevkov. Z njihovo vsebino bomo posegli ne le v tekoči čas, marveč tudi precej nazaj v preteklost pa tudi v prihodnost

Število zaposlenih delavcev — Gradisovcev najbolj odraža velikost kolektiva, čeprav ne tudi njegove zmogljivosti. V tem primeru bi morali dodati živim ljudem ali živemu delu še minulo delo, to so zlasti sredstva: stroji, zgradbe, denar in še kaj.

V tem sestavku bomo prikazali nekatere podatke o številu in sestavi zaposlenih delavcev od ustanovitve podjetja dalje.

Podatki za prva povojna leta niso povsem natančni, saj smo na primer gradili objekte kapitalne izgradnje tudi z vojnimi ujetniki.

Leta 1950 je v poslovnem poročilu zapisano tole besedilo: »Vzrok tako veliki fluktuaciji (leta 1948 je prišlo 10766, odšlo pa 11422 delavcev; leta 1949 je bil dotok in zopetni odhod frontovcev (maksimalno število 1109), dalje delavci gradbišča Kamnik, ki je prešlo pod »Projekt« itd. V letošnjem letu (1950) pa se je stanje delovne sile bolj ustalilo, ker nimamo kakšnega večjega dotoka, čeprav stremimo za povečanjem stanja, ker nam po planu primanjkuje 33,8 % delavcev.«

Velikost GRADISA skozi število zaposlenih

Slika nam kaže poprečno število vseh zaposlenih (vključno z vajenci) v vseh letih obstoja GRADISA. Iz nje vidimo, da je število zaposlenih močno nihalo. Če izvajamo prvo leto — GRADIS je bil ustanovljen šele proti koncu leta 1945, to je 4. oktobra — ko podatki kažejo le 3025 zaposlenih, lahko ugotovimo nekaj značilnosti.

Leta 1956, ko je nastopilo veliko zmanjšanje investicijskih del, je število zaposlenih padlo od 5632 na 3785, kar predstavlja tudi najmanjše število zaposlenih. Potem smo imeli v GRADISU skoraj 15 let »sušno« obdobje, saj se je število zaposlenih le redkokdaj povzpelo čez 5000. Izstopa le leto 1964 s 5549 zaposlenimi; to pa je bilo leto pred reformo. Šele pet let po reformi je začelo število zaposlenih spet hitreje naraščati.

Ce si hočemo ustvariti celovitejšo podobo, tedaj moremo povzeti, da je bil GRADIS močno angažiran z obnovitvijo in izgradnjo kapitalnih investicijskih objektov prvih deset povojnih let. Nato je sledilo petnajst let, ko je GRADIS stagniral in tudi zaostal v rasti, zlasti v primerjavi z nekaterimi srednje velikimi gradbenimi podjetji, ki so prav v tej dobi začela preraščati ozke lokalne meje in se pojavljati kot vse večji konkurenti na skromnem slovenskem gradbenem tržišču.

Ob pripojitvi podjetja Tehnogradnje Maribor se je leta 1970 (zaradi pripojitve sredi leta se celoten učinek odraža na število poprečno zaposlenih, šele v letu 1971 in leto kasneje število zaposlenih spet povečalo na 6000, to je na toliko, kot je imel GRADIS delavcev pred odcepitvijo svoje enote Vuzenice leta 1953.

Lani smo imeli poprečno 6.536 zaposlenih delavcev in učencev. Iz preteklosti znaša absolutni rekord iz leta 1949 — 7735 delavcev s frontovci!

Za konec leta 1974 kažejo podatki, da smo imeli že 6763 zaposlenih delavcev, to je nad 200 delavcev več kot v poprečju celega leta. Tako nagla rast števila zaposlenih v zadnjih mesecih leta je posledica večjega povečanja obsega del.

Naraščanje števila zaposlenih se veča tudi letos. Po zadnjem stanju (marec 1975) imamo 6123 zaposlenih.

V letu 1975 in tudi še v letu 1976 bomo gradili nekaj zelo velikih objektov: jedrska elektrarna Krško, termoelektrarna Soštanj IV, hidroelektrarno Srednja Drava II, turistično naselje Bernardin cementarna Anhovo in druge večje objekte. Zato (nadaljevanje na 6. strani)

Gradnja novih prostorov za skupne službe

Poskrbeti za urejeno
prehrano delavcev

Člani konference OOS v Gradisu so se 3. aprila zbrali na svoji prvi seji. Sklepe te seje objavljamo v našem časopisu v celoti.

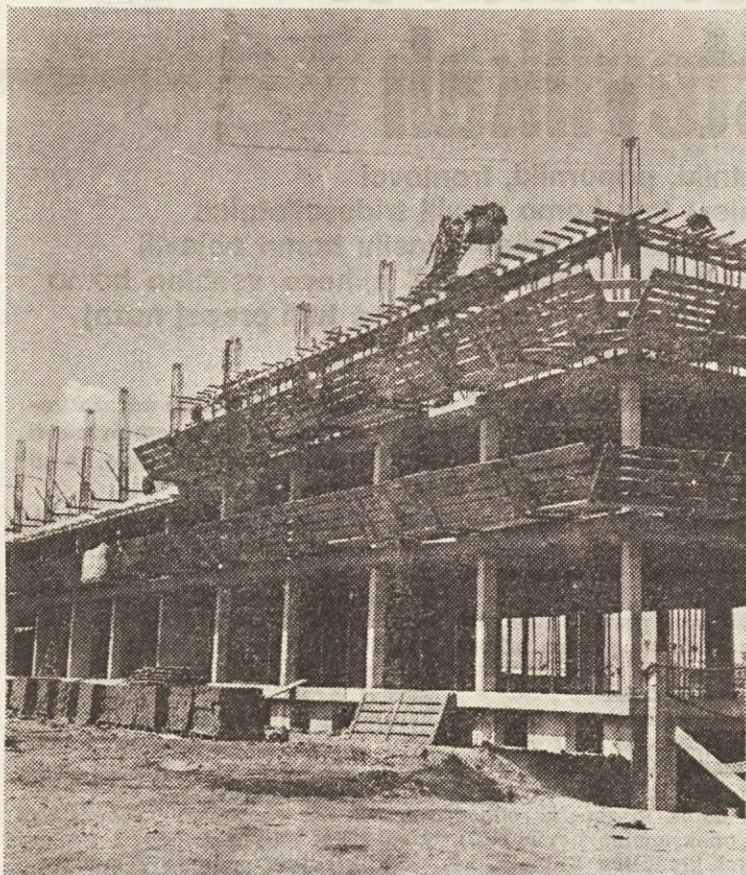
Poleg že omenjenih sklepov pa so na seji razpravljali tudi o drugih zadevah. Tako so menili, da bi morale osnovne organizacije v bodoče bolj sodelovati pri izvrševanju usmerjenega izobraževanja, predvsem s področja organiziranosti sindikata in samoupravne ureditve. Kot prvi korak k temu je bil organiziran seminar za voditelje OOS in delavske kontrole; sindikat ima namreč pomembne naloge pri pravilnem delovanju delavske kontrole.

Ko so razpravljali o standardu delavca, so opozorili, da je treba čimprej uvesti na vseh deloviščih vsaj tri obroke hrane na dan. Pokazalo se je namreč že pred leti, da tam, kjer prehrana ni dobro urejena, delovni učinek pada. Treba je premisliti tudi o tem, kako priti do enotnih cen dnevnih obrokov — vsaj v toliko, da bi vsi delavci plačali za en obrok enako ceno, ne glede, kje so, same enote pa bi potem subvencionirale ostali znesek.

Ko bomo pripravljali gradbišča, bomo morali v bodoče bolj paziti na to, da bodo pripravljena tam tudi igrišča in podobno za popoldansko rekreacijo delavcev. Na to naj bi mislili že načrtovalci v pripravi dela na skupnih službah, posebno za tista gradbišča, ki bodo obstajala več kot leto dni in zaposlovala več kot 50 delavcev.

Trenutno je v Gradisu tako, da ni med zaposlenimi nikogar, ki bi imel manj kot 9,30 din na uro, na seji pa so menili, da bo ob koncu leta spodnja meja celo 12 din.

Letos praznuje Gradis 30 let obstoja podjetja. Za proslavitev te obletnice pripravljamo film, ki bo prikazal najpomembnejše uspehe naših delavcev v treh desetletjih. Prav tako bo pripravljen almanah, v jeseni pa proslava, katere se naj bi udeležila večina zaposlenih.

Skupne službe se bodo še letos preselile v nove prostore

Prevzeli smo dela za gradnjo Srednje Drave II, gradila pa jo bo TOZD GE Nizke gradnje

Letošnjih seminarjev za tehnično strokovne kadre v Portorožu se je udeležilo 134 delovodij, 152 tehnikov in 48 inženirjev. Kot običajno so udeleženci seminarja tudi letos izpolnili obširno anketo o organizaciji dela, zadovoljstvu z delom in z delovno organizacijo, o motivaciji za dela izven kraja svojega stalnega bivališča in v tujini, o oceni dela TOZD, različnih vplivov na samoupravljanje in izvajanje sporazumov in dogovorov, vplivu sindikata na dogajanja v podjetju, varstva pri delu, o izkoriščenosti delovnega časa in o življenjskih razmerah anketirancev.

Danes objavljamo rezultate ankete iz področja varstva pri delu in življenjskih razmer anketirancev.

Večja disciplina
pri izvajanju predpisov
iz varstva pri delu

Glede na dejstvo, da je dokajšnje število nesreč pri delu, smo skušali z analizo ugotoviti razloge za to stanje in katere ukrepe bi bilo koristno podvzeti, da bi se stanje izboljšalo.

Ker je varstvo pri delu eden od elementov, s katerim se lahko zboljšujejo delovni pogoji, smo anketirancem zastavili naslednje vprašanje: »Ali je po vašem mnenju v zadnjih dveh letih v Gradisu prišlo do ugodnejših delovnih pogojev v pogledu varstva pri delu. Ali so vlaganja v modernizacijo zaščitnih sredstev v zadnjih letih prinesla tudi izboljšanje delovnih pogojev in do zmanjšanja števila nesreč?«

Dobili smo naslednje odgovore:

a — da	80,8 %
b — ne	2,6 %
c — delno	5,2 %
d — ni odgovorilo	11,4 %

Kot vidimo večina anketirancev meni, da so se z modernizacijo zaščitnih sredstev izboljšali delovni pogoji.

Nato smo zastavili naslednje vprašanje: »Analize varnostne službe kažejo, da se število nesreč pri delu ne zmanjšuje. Kaj menite, na kakšen način bi lahko odločno zmanjšali število nesreč pri delu?«

Dobili smo naslednje odgovore, ki smo jih rangirali glede na pomembnost:

1. večja delovna disciplina,
2. poostrežev kazni,
3. večja seznanitev in poznavanje predpisov,
4. dosledna uporaba zaščitnih sredstev,
5. poostrežev kontrole,
6. boljša organizacija dela,
7. z izobraževanjem,
8. večjo previdnostjo.

Kot vidimo anketiranci predlagajo v velikem številu ukrepe, ki implicirajo predvsem negativne sankcije. Ugotovljeno pa je, da so negativne sankcije neučinkovite, če se zelo pogosto in masovno uporabljajo. Morda bi se dalo uporabljati tudi pozitivne sankcije, ali kombinacijo pozitivnih in negativnih sankcij. Glede uporabe sankcij so možni najmanj štirje različni modeli, ki jih spodaj grafično prikazujemo:

Uporaba pozitivnih sankcij		DA		NE	
Uporaba negativnih sankcij	DA	A	C	NE	D
	NE	B	D		

1. Organizacija A uporablja pozitivne in negativne sankcije. Znotraj tega tipa so možni trije modeli:
 - a) organizacija uporablja nagrade in kazni v enaki meri,

b) organizacija uporablja več nagrad kot kazni,

c) organizacija uporablja več kazni kot nagrad.

Organizacija A predstavlja glede uporabe sankcij relativno uravnotežen tip.

2. Organizacija B uporablja samo nagrade, ne uporablja pa kazni. Je nagradovalna, ne pa kaznovorno orientirana.

3. Organizacija C ne uporablja nagrad, uporablja pa samo kazni. Je kaznovorno orientirana.

4. Organizacija D ne uporablja niti kazni, niti nagrad. Ker sankcijski mehanizem v njej ne deluje, ima lastnost anarhičnosti.

Kateri od gornjih modelov bi bil primeren za zmanjšanje nesreč pri delu izkušnje kažejo, da je najslabši model D, ki ne uporablja niti nagrad, niti kazni. Ostali trije modeli so bolj uporabljivi, vendar je stopnja njihove uporabnosti odvisna od značaja dela, značaja delovnih skupin, njihovih vrednosti, običajev in podobno. Negativne sankcije imajo na neko delovno skupino pozitiven učinek, na drugo pa negativen. Morda bi bil najboljši model A, ki uporablja nagrade in kazni.

Skratka gornji modeli niso univerzalno uporabljivi. Ob upoštevanju strukturnih in psiholoških značilnosti posamezne delovne skupine, je potrebno z dokajšnjo stopnjo občutljivosti in inventivnosti izbrati tisti model, ki bo v danih razmerah dal najboljše rezultate.

Nato smo vprašali anketirance, kdo ima v Gradisu največ možnosti in vplivov, da preprečuje nesreče pri delu? Dobili smo naslednje odgovore, ki jih rangiramo (ob vsakem rangi navajamo število odgovorov).

Rang	Število odgovorov
1 — predstostavljeni — delovodja	185
2 — vsak posameznik	86
3 — večja kontrola	9
4 — služba varstva pri delu	21
5 — organizatorji proizvodnje	8

Kot vidimo, anketiranci so menili, da so predpostavljeni tisti, ki največ lahko prispevajo k zmanjšanju nesreč pri delu, nato pa sledi vsak posamezni delavec, ki bi lahko bolj pazil pri delu.

Zanimivo je, da delovodje ne postavljajo istega ranga. Na prvi rang postavljajo vsakega posameznika, ne pa nadrejenega.

Anketirance smo vprašali, če so zadovoljni s sedanjim načinom izobraževanja glede varstva pri delu in uporabljanja preizkusov znanja.

Dobili smo naslednje odgovore:

a — da	63,7 %
b — ne	12,1 %
c — ne vem	4,6 %
d — ni odgovora	14,6 %

Za izboljšanje so predlagali kratka predavanja, filme in podobno.

Glede aktivnosti sindikatov v TOZD pri varstvu dela, jih je 50,2 % odgovorilo, da je zadovoljujoča, ostali so bili nasprotnega mnenja, ali pa niso odgovorili.

O delu varnostne službe je večina mnenja, da dokaj dobro dela.

Relativno ugodne
življenjske razmere

V kakšnih socialnih razmerah posameznik živi, je za podjetje zelo pomembno. Čim težje so te razmere in čim bolj se posameznik nahaja pod povprečnim eksistenčnim in materialnim nivojem, tem bolj je nezadovoljen s celotno družbo in posebno s podjetjem, v katerem dela. Stopnja zadovoljstva z delom in z delovno organizacijo je določena v veliki meri z življenjskimi pogoji vsakega posameznika.

Kakšni so življenjski pogoji vsakega posameznika, je odvisno predvsem od dveh činiteljev:

- a) položaja podjetja in njegove skrbi za materialno in socialno stanje svojih delavcev,
- b) od položaja, prizadevanj, ambicij in aspiracij vsakega posameznika.

Mnenja smo, da prvi faktor močnejše determinira socialni in materialni položaj vsakega posameznika, kot drugi faktor.

Eden od najpomembnejših pokazateljev življenjskih razmer, je stanovanjska problematika. Zato smo anketirance vprašali, kje stanujejo.

Dobili smo naslednje odgovore:

a — v svoji hiši	43,0 %
b — v svojem stanovanju	14,0 %
c — sem najemnik	20,0 %
e — začasno pri sorodnikih	11,4 %
f — nimam stanovanja	6,2 %
g — ni odgovorilo	5,2 %

Z vidika stanovanjskih razmer, ki najmočnejše določajo življenjske razmere, je samo 6,2 % anketirancev, ki se nahajajo v neugodnih življenjskih razmerah.

Edino med delovodji je 21,7 % tistih, ki nimajo stanovanja. Če domnevamo, da je med tistimi, ki nimajo stanovanja precej mladih — ki si vendar ne morejo takoj rešiti stanovanjski problem — je stanovanjska problematika anketirancev v povprečju zelo dobra.

Drug nekoliko manj zanesljiv pokazatelj življenjskih razmer je razviden iz načina, kako posameznik preživi svoj letni dopust. Manj zanesljiv je zato, ker nam raziskave kažejo, da ljudje z istimi dohodki, vendar z različno izobrazbo in različnimi osebnimi vrednotami, na različni način trošijo denar in na različni način izrabljajo svoj prosti čas.

Ko smo anketirance vprašali, kje so preživali svoj letni dopust, smo dobili naslednje odgovore: (Ker so se pojavile pomembne razlike med skupinami, navajamo posebej povprečje odgovorov — tj. total — in posebej delovodje):

	Total %	Skupinovodje %
a — doma z delom	30,0	39,1
b — doma počival	8,8	52,2
c — bil na morju v planinah	42,0	8,7
d — dopusta nisem koristil	8,1	
e — ni odgovorilo	11,1	

Iz gornjih podatkov vidimo, da je skoraj 1/3 anketirancev izkoristilo dopust za delo ne pa za rekreacijo (ali pa ga sploh niso izkoristili). Odstopke delavcev, ki dopust ne izkoristijo za rekreacijo, je razmeroma visok in z vidika učinkovitosti neugoden.

Nato smo anketirance vprašali, kako sami ocenjujejo svoje življenjske razmere.

Dobili smo naslednje odgovore:

a — zelo dobre	5,9 %
b — dobre	42,3 %
c — zadovoljive	37,1 %
d — slabe	3,6 %
e — zelo slabe	1,0 %
f — ni odgovorilo	10,1 %

Kot vidimo, da je distribucija dobila obliko normalne krivulje. Zelo majhno je število tistih, ki ocenjujejo svoje življenjske razmere kot zelo dobre in zelo majhno število tistih, ki ocenjujejo svoje življenjske razmere kot zelo slabe.

V povprečju je 4,6 % tistih, ki ocenjujejo svoje življenjske razmere kot slabe, ali zelo slabe, med skupinovodji pa je takih 8,7 %.

Na koncu pa smo anketirance vprašali, kako bi jim podjetje (TOZD) po njihovem mnenju lahko pomagalo pri izboljšanju njihovega standarda. Navajali so predvsem tri načine, ki jih navajamo po rangi:

1. z večjim osebnim dohodkom
2. z dodelitvijo stanovanja
3. z dodelitvijo posojila.

Skupni imenovalec vseh gornjih odgovorov je naslednji: življenjske razmere večine anketirancev so relativno ugodne, zato ne morejo imeti negativnega učinka na zadovoljstvo z delom in na zadovoljstvo z delovno organizacijo.

Domevamo, da z življenjske razmere nižjih hierarhičnih statusnih in izobrazbenih skupin niso tako ugodne.

Rast uspeha OZD mora pomeniti tudi rast standarda delavca

V zadnjih nekaj številkah našega Gradisovega vestnika smo predstavili nekatere naše temeljne organizacije ne le z njihovimi gradbišči, ampak tudi z njihovim gospodarjenjem, uspešnostjo in problemi. Ponavadi smo začeli kar z rezultati poslovnega uspeha, danes pa bomo naredili nekoliko drugače. Predstavljamo vam namreč našo gradbeno enoto, ki je zadnja leta nekako najboljše poskrbela za razvoj standarda njenih zaposlenih, zato je tudi prav, da začnemo kar od tu.

Skrb za delavca

Če pogledamo celoten Gradis že vsa leta nazaj, lahko rečemo, da smo se (kot tudi drugod v gradbenih podjetjih) precej opletali s fluktuacijo. Vzroke zanjo smo iskali na različnih področjih in je precej takih, ki jih za sedaj še ne moremo odpraviti. Gradbeništvo je pač taka gospodarska panoga, v kateri delavcem ne moremo omogočiti centralno ogrevanje na delovnem mestu, ne moremo jih zaščititi pred prepihom, samo delno proti mrazu, namesto po parketu hodijo po blatu ali prahu itd. Naštevati bi lahko še precej časa, pa bo kar dovolj; omenimo lahko še tudi to, da je gradbenec vezan povečini na delo po terenu, kar pomeni, da vidi svojo družino enkrat na teden, bolj oddaljeni pa še toliko ne. Ko pregledujemo torej vzroke za fluktuacijo, teh res ni malo. Tista fluktuacija, ki je v jesenskih mesecih in jo povzročajo »sezoni«, nam ne povzroča dosti glavobola, ker se z njo otepajo tudi v industriji in drugod. Skrbni nas odhajanje tistih, ki jih sprejmemo že za »svoje«, ki so nekaj časa že pri nas. Če bi mislili, da jih lahko obdržimo samo z večjimi plačili, najbrž ne bi bila fluktuacija kaj dosti manjša. Tu vsaj se pokaže tista resnica, da denar ni vse.

V naši TOZD na Jesenicah se tega že vseskozi zavedajo, zadnja leta pa so tudi veliko naredili za delavce. Sicer je res, da lahko beremo tu v časopisih o akciji, ki naj bi konec tega leta zagotovila vsem delavcem minimalni standard, ampak prav gotovo se bo ponekod dosti govorilo, naredilo pa boli malo na tem področju. Na Jesenicah je nekoliko drugače, lahko bi rekli »manj govorjenja, več dela« in rezultat tega je v zadnjih letih narejena menza v samskem naselju na Jesenicah in lepa samska domova v Struževem pri Kranju. Saj bi lahko rekli, da smo o tem zadnjem že velikokrat pisali, za današnjo priložnost je dovolj, če povemo, da sta domova v Kranju lahko v ponos celemu Gradisu in za zgled njegovim enotam, vsaj tistim, ki že nekaj let skoraj brezuspešno rešujejo problem primerne nastanitve zaposlenih. Mimogrede naj omenimo še to, da sta bila domova zgrajena z lastnimi sredstvi jeseniške TOZD.

Gradijo na Gorenjskem in Primorskem

Predstavili smo torej tisto najlepšo stran jeseniške TOZD — njeno skrb za življenjske razmere delavca. Pa poglejmo, kakšen je njihov poslovni uspeh in kod vse so raztrese na njihova gradbišča. Pred dvema leti je bila TOZD Jesenice Gradisova najboljše enota. Lanski poslovni

rezultati so od predlanskih različni v tem: vrednost proizvodnje se je od leta 1973 povečala v letu 1974 za 40% in sicer je bila lani vredna 209 milijonov din. Kako pa bo letos?

Z deli so kar dobro zasedeni, ker gledajo na to, da so prevzeta dela povezana iz leta v leto; tako je potrebno imeti npr. letos najmanj eno tretjino takih del, ki bodo v naših rokah tudi še naslednje leto. Tako se ustvari na vseh deloviščih kontinuirano delo.

Največje gradbišče jeseniške enote je obenem tudi najbolj oddaljeno od upravnega sedeža. To je Anhovo. Trenutno imajo v Anhovem dovolj dela za celo leto in tam so preskrbljeni tudi za naslednje leto, če se bodo dela tako odvijala kot je planirano. V Anhovem gradijo sedaj dva silosa in trafopostajo ter objekt F3 (skoraj vsak od teh stane več kot milijon), konec leta pa se bodo pričela že nova dela. Da bo vse, kot je treba, bodo pazili, da bodo posamezne etape del pravočasno angažirane, enako pa tudi potrebni kadri.

Prav gradbišču v Anhovem bo treba posvetiti veliko pozornosti, saj so s to gradnjo na očeh vsej javnosti. Zato bo potrebno, da se bo potrudil vsak posameznik med našimi gradbinci v Anhovem, saj je končno ugled našega podjetja odvisen prav od njih. Tega bi se morali zavedati vsi Gradisovci tudi pri ostalih večjih gradnjah, ki smo jih prevzeli letos ali pa se bodo odprla naslednje leto.

Za gradbišča v Kranju, na Jesenicah in drugod (Kranjska gora, Bled, Škofja Loka, He Moste itd.) še ni urejena že prej omenjena kontinuiranost dela vendar se tudi to urejuje in na Jesenicah upajo, da se bo v tem letu že toliko spremenilo, da proizvodnja prav gotovo ne bo padla.

Pred Kranjsko goro bi lahko postavili kar tablo, na katero bi napisali: Vse najlepše hotele, ki stojijo tukaj, je zgradila jeseniška TOZD Gradisa. Tu je Larix, pa Kompas itd., sedaj pa gradimo zanimivo stvar: turistična objekta »Črtenje«, ki sta pravzaprav dva kupa vikendov, vendar v obliki stanovanj, zbranih v blok. Vsak od teh blokov ima 57 stanovanj, torej jih je skupaj 114. Tu lahko kupci izbirajo od garsonjer (najmanjša meri 16 m²) do trosobnih stanovanj (60 m²). Ta turistična stanovanja bodo nekaj podobnega kot naselje v Cervaru, kjer bo Gradis tudi soudeležen.

Na Jesenicah bo naša enota začela graditi 16-stanovanjski blok za potrebe lastnih delavcev. V sredini leta 1976 bo že pripravljen za vsetitev. V načrtu imajo tudi preureditev sedanjega Gradisovega naselja za Savo. En del je že končan — upravni prostori, menza, del naselja — na drugem delu pa so predvideni

objekti in hale za obrtniško dejavnost in strojno mehanizacijo do leta 1980. Prav tako bo treba modernizirati tudi mizarstvo delavnico in nabaviti zanjo nekaj novih strojev.

Na gradbišču Zelezarne v Koroški Beli je tudi dovolj dela, čeprav še ne v takem zamahu kot je sicer v navadi, ker se investitor otepa z določenimi težavami z načrti. Dela bo na tem gradbišču dovolj tudi naslednje leto.

V Mostah je še nekaj dela na elektrarni na 4. agregatu, vsa ta dela pa bodo gotova v letošnjem letu. Prav tako bodo dela na Bledu več ali manj končana, računajo pa še na nova.

Stanovanjska gradnja je zadnja leta precej udeležena v jeseniški gradbeni dejavnosti v Kranju. Tako je nastalo na Planini pri Kranju lepo veliko stanovanjsko naselje, velik del prav pod rokami Gradisa. Nasproti Planine je industrijski kompleks podjetja »SAVA«, kjer Jeseničani delajo nepretrgoma že vrsto let. Kot stari in solidni izvajalci del računajo, da bodo v tem podjetju še gradili.

Na Brdu pri Kranju bodo kmalu zaključili obnovo mostu in sicer bodo dela končana do konca junija.

Za vsa ta gradbišča v in okoli Kranja se oskrbujejo z betonom v Gradisovi betonarni pod Planino. Za v bodoče bodo dela v njej še bolj zastavili, tako da ne bo problemov z oskrbovanjem domačih pa tudi tujih gradbišč.

Nekaj gradenj imajo tudi v Škofji Loki in sicer je to nov samski dom za potrebe našega škofjeloškega obrata, računajo pa tudi še na nekaj drugih del v sami Škofji Loki in tudi v njeni okolici.

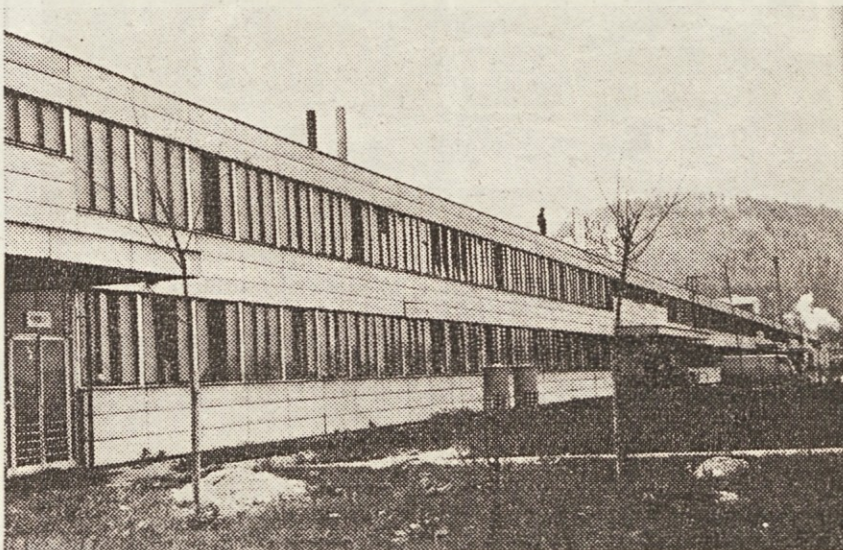
Kadri

Problem kadrov je skoraj vedno enak — vedno jih primanjkuje. Letos pravijo na Jesenicah, da bo nekoliko boljše, saj bosta prišla dva nova tehnika z določeno prakso, dva delovodja, računajo tudi še na nekaj inženirjev. Seveda pa je treba misliti tudi na zamenjavo tistih, ki gredo v pokoj ali služiti vojaščinu. Tako problem kadrov kar ostaja pereč iz leta v leto. Enako je tudi za kvalificirane delavce — zidarje, tesarje, minerje.

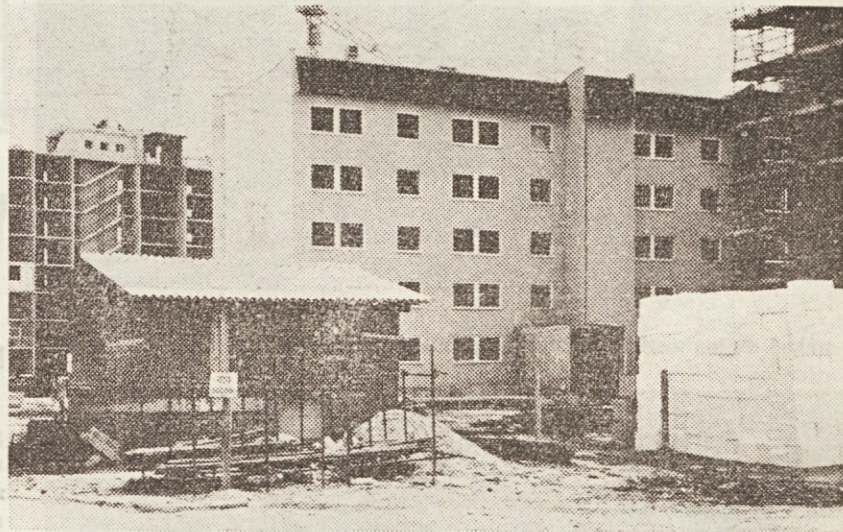
Ko že omenjamo kadre kot problem, pa dodajmo še eno težavo: problem mehanizacije. Sicer je ta problem hud v celem Gradisu in za njegovo rešitev si zadnje čase tudi precej prizadevajo v našem podjetju. Res pa je, da imamo letos, še posebno dosti pa naslednje leto, precej velikih gradbišč in tako se problem pomanjkanja mehanizacije še bolj čuti. Prav tako kot mehanizacija pa je konstanten problem pomanjkanja gradbenega materiala — železa, cementa itd.

Končali smo s predstavitvijo naše jeseniške gradbene enote. Če bi jo hoteli spoznati z vsemi njenimi uspehi, pa tudi s težavami, bi morali nameniti precej več prostora, kot smo ga danes. Za spremljanje dela te naše TOZD, da si bomo lahko vsaj predstavljali, kje vse so njena gradbišča in kaj delajo, pa je tudi to nekaj; prav gotovo velja, da je jeseniški Gradis eden tistih, ki je v celem Gradisu najbolj preskrbel svoje delavce z ustreznim bivališčem. Sami pa se zavedajo, da je to, kar so storili, še vedno premalo in v svojem načrtu razvoja je ta skrb še naprej na vidnem mestu.

Vse težave, ki so nam jih zaupali Jeseničani, so znane najbrž tudi ostalim TOZD v Gradisu, zato bo tukaj dovolj možnosti za tisto solidarnost, ki jo imamo tolikokrat na jeziku.

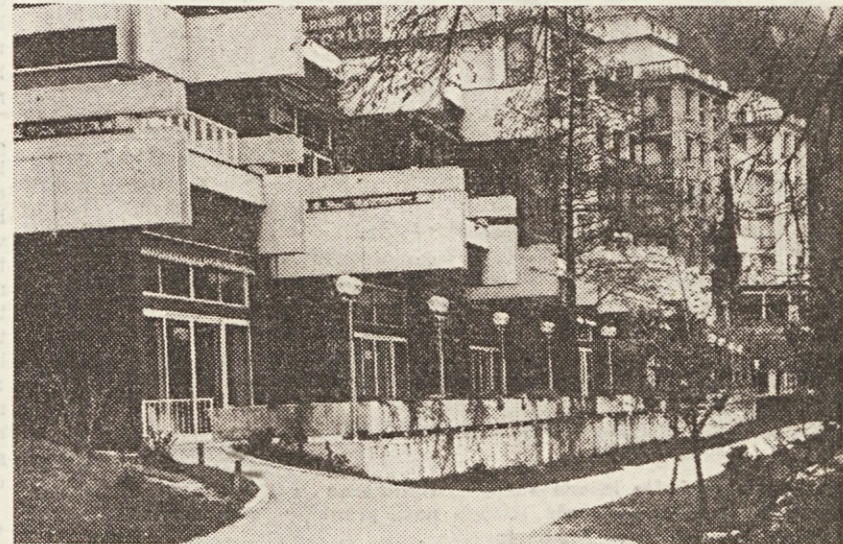
Večino objektov v tovarni »Sava« v Kranju je delal Gradis

Stanovanjska gradnja na Planini je še vedno v polnem zamahu

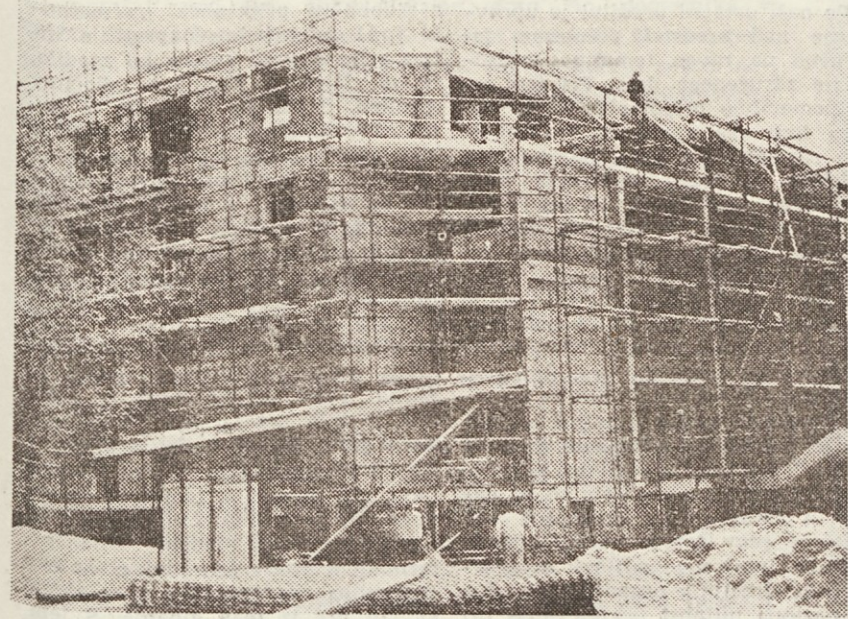
Drsališče na Bledu je letos že »gostilo« drsalce

Restavracija hotela Toplice je ena najlepših ob obali jezera na Bledu

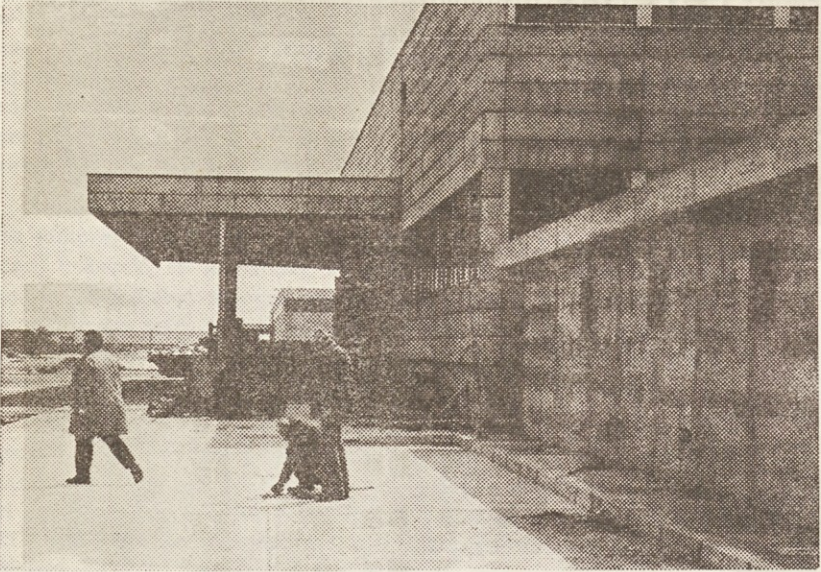
Skladišče Merkurja je bilo končano pred nekaj meseci

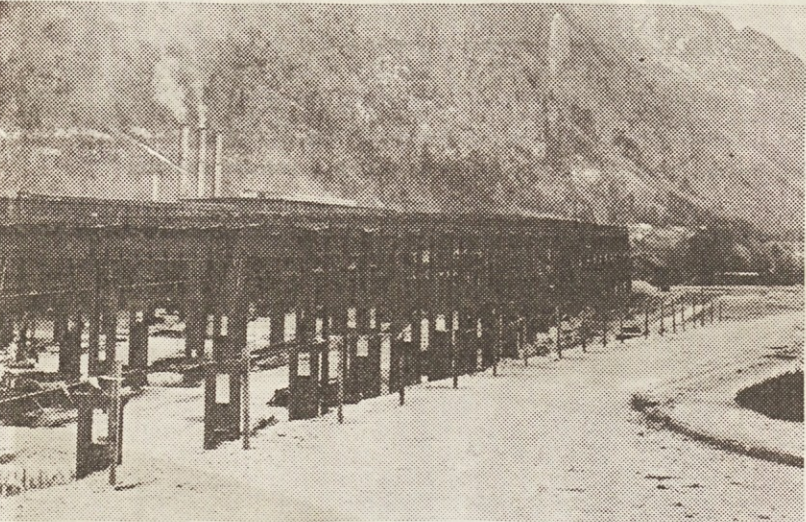
To je eden izmed dveh blokov v Kranjski gori, ki ga gradimo za turistične potrebe

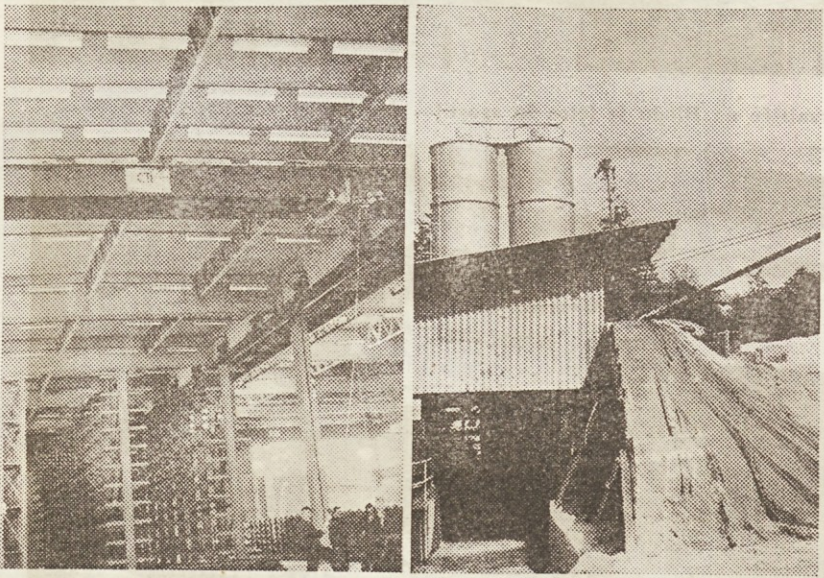
Hotel Svoboda je eden zadnjih objektov, ki smo jih gradili na Bledu

Se nekaj malenkosti in objekt bo predan v uporabo

Temelje za veliko halo v Koroški Beli je delal jeseniški Gradis

Stropna konstrukcija je ena od zanimivosti Merkurjeve hale

Betonarna v Kranju oskrbuje vsa naša gradbišča v mestu in okolici

Tudi drugi samski dom v Struževem že služi svojemu namenu

Za 1. maj praznujemo delovne uspehe

Iskali smo delavca, ki bi nam povedal o praznovanju prvega maja v stari Jugoslaviji, med NOB in končno v prvih začetkih svobodnega praznovanja po letu 1945. Takega smo našli na Jesenicah in to je Ivan Koračin, dolgoletni Gradisovec. Zeleli smo spregovoriti z njim le par besed ob prazniku dela, pa smo ugotovili, da je letos pravi večkratni jubilej. Pa naj kar sam govori dalje:

»Za mizarja sem se izučil še v Beli Krajini, od koder sem doma. To mi ni dosti koristilo, saj se nisem imel kje zaposliti, zato je bilo treba iti s trebuhom za kruhom. Šel sem v Beograd. Tam sem se vključil v sindikat že leta 1932. Moram reči, da je bilo v tistih časih res težko. Mizaril sem po 11 ur na dan za 20 dinarjev. Pa še vesel si moral biti, da sploh imaš delo. Če nisi bil vreden in priden, si moral vse pobrati in si iskati drugo službo. Tako smo enkrat delali, drugič je dela zmanjkalo in precej delovne dobe nimam priznane iz tistih časov.

Praznovanje prvega maja smo tudi takrat organizirali, le na skritih krajih. Spominjam se, da smo na Jesenicah šli za 1. maj na Poljane. Tam smo imeli zborovanje, igrala nam je tudi god-

ba. Do tja smo prihajali posamično po skritih poteh, ker so na glavnih cestah stali orožniki. Na Mežakli sta bila že takrat naslikana srp in kladivo.

Ivan Koračin

Med vojno sem bil organiziran na terenu. Tovariše, ki so prihajali iz logorjev, sem spravljaj v zavetišče in jim omogočil, da so šli lahko naprej v partizane. Nazadnje sem šel še jaz za njimi.

Takoj po vojni, ko se je organiziral Gradis, sem tudi jaz prišel s starim podjetjem v novo delovno organizacijo. Že pred vojno sem delal v gradbeništvu in sicer pri Slogradu. Med okupacijo sem delal pri privatnem tesarju Petkošu. Tam je bil tudi naš sedanjí direktor Franc Vovk. No, potem smo vsi skupaj leta 1945 prišli h Gradisu. Začetek dela v Gradisu je bil kar težak. Takrat po vojni smo delali cel dan, ker je bilo treba obnoviti, kar je bilo v vojni porušenega. Po pravem »šihu« smo delali še udarniško.

Počasi smo lezli iz najhujšega. Od začetka nas je bilo pri jeseniškem Gradisu od 50 do 100 ljudi, potem pa vsako leto več. Postavili smo si naselje, menzo in drugo. Sedaj sem delovodja v tesarški delavnici, učim naše mladice, kako smo včasih delali in kako naj bi danes. Sedaj imamo dobre pogoje za delo in zavedati se moramo, da bi lahko v njih tudi boljše in več naredili, kot sedaj delamo.

Ivan Koračin bo julija dopolnil 40 let delovne dobe, letos pa praznuje tudi 65 let življenja. Torej bo letos zapustil naš kolektiv, vendar sam pravi, da ne pred proslavo ob 30-letnici Gradisa. To bo še počakal.

Vloga in položaj interne banke

Koristni predlogi iz seminarja v Portorožu

Na pobudo odbora »interne banke« GIP Gradis je naš Center za izobraževanje organiziral poseben posvet dne 24. in 25. marca letos v Portorožu. Na tem posvetu, katerega so se udeležili skoraj vsi vodilni delavci naših TOZD in skupnih služb ter drugi delavci, katerih delo je neposredno povezano z ekonomsko-financijskimi vprašanji, so se obravnavala vprašanja o medsebojnih finančnih in ekonomskih odnosih med TOZD. Za to izredno pomembno razpravo so bili pripravljeni sestavki, ki so dali podlago tako na teoretski osnovi, kakor tudi na praktičnih primerih. To je bil dejansko le del celotnega sklopa vprašanj ekonomsko-financijske narave, ki se vsak dan prepletajo pri poslovanju in katerih rešitve so odvisne od potrebnega znanja o določenih ekonomskih zakonitostih, poznavanja našega družbeno-ekonomskega sistema ter končno še od vodenja poslovne politike z upoštevanjem neposrednega upravljanja in neodtujljivih pravic delavcev v temeljnih organizacijah združenega dela in odločanja o ustvarjanju in delitvi dohodka, to je rezultatov združenega dela. Iz gradiva bomo skušali povzeti nekatere bistvene stvari.

Sistem družbeno ekonomskih odnosov delavcev v združenem delu temelji na samoupravni integraciji na področju dela in sredstev ustvarjenih v združenem delu v temeljnih organizacijah, združenih v delovno organizacijo. Temeljne organizacije so povezane v delovni organizaciji s skupnimi interesi. Do združevanja prihaja zaradi tega, ker posamezna temeljna organizacija pričakuje, da bo tako imela večji učinek, kot pa bi bila le navadna vsota učinkov, če se temeljne organizacije ne bi združile.

Temeljna organizacija združenega dela je osnovna celica našega družbeno ekonomskega sistema. Ne more pa biti vase zaprta tvorba, ki bi bila le prek trga povezana z drugimi organizacijami.

Ugotovljeno je, da je temeljna organizacija izhodiščna in hkrati tudi končna faza reprodukcijskega procesa. Pravica upravljanja nad dohodkom, ki so ga ustvarili delavci v temeljni organizaciji, gre samo tem delavcem. Zato je ta pravica neodtujljiva pravica delavcev, ki so ta dohodek ustvarili. Rezultati, katere se dosega s sredstvi, ki jih delavci temeljne organizacije združijo z drugo temeljno organizacijo, se morajo vrniti v dohodek tiste temeljne organizacije, ki je »svoja« sredstva združila za doseg skupnih ciljev.

Za doseganje in uresničevanje navedenih načel o zagotovitvi neodtujljivosti sredstev so potrebni določeni organizacijski ukrepi, kar pa mora temeljiti tudi na teoretičnih osnovah, kajti le na ta način bo mogoče usklajevati odmike od postavljenih ciljev, ki v samem poslovanju nujno nastopajo, bodisi zaradi izredno močnih zunanjih vplivov ali pa zaradi subjektivnih vzrokov. Izhajati moramo iz določil ustave, teoretičnih osnov, ki obravnavajo sodobno finančno upravljanje ter iz notranje organiziranosti v Gradisu, ki izhajajo iz določil samoupravnega sporazuma o združevanju temeljnih organizacij, to je iz dejstva, da je združenih v delovno organizacijo več temeljnih organizacij združenega dela in katere niso vase zaprte tvorbe, kajti združile so se zaradi skupnih interesov, tj. povečevati dohodek in s skupnimi vlaganji, kjer posamezni temeljni organizaciji to ni mogoče, zagotoviti nenehni razvoj

in zviševanje standarda delavcem. Skupni interes temeljnih organizacij se izkazuje s sporazumevanjem na samoupravni podlagi.

Vsaka poslovna odločitev je podvržena finančnim posledicam

Pri poslovanju nastopajo poslovne odločitve, od katerih je več ali manj skoraj vsaka podvržena finančnim posledicam. S primernimi finančnimi odločitvami pa je mogoče, da se posamezne temeljne organizacije pravilno usmerjajo, kar je pač odvisno od tega, na kateri ravni in v kakšnem obsegu se odloča. Odločitve se ne smejo sprejemati kot posledica zmage v »borbi za posamezne interese«. Sprejemati bi se morale kot posledica usklajenih interesov udeležencev v poslovnem procesu, kakor to navaja tovariš Kololet v svojem sestavku. Iz njegovega gradiva tudi izhajajo nujnost reorganiziranja financ in finančne funkcije pri nas, upoštevajoč tudi finančni koncept, ki je vgrajen v poslovni proces.

Po naši ustavni ureditvi je upravljanje nad sredstvi preneseno izključno na raven temeljne organizacije združenega dela. Pri tem pa je pomembno pripomniti, da to obsega tudi vsa vprašanja medsebojnih razmerij pri delu, odločanje o dohodku in druga vprašanja ekonomskega značaja za delavca v temeljni organizaciji. Skratka delavci v temeljnih organizacijah so izvirni nosilci samoupravnih pravic v reprodukcijskem procesu. Prešlo se je od dosedanjega hierarhičnega odločanja do neposrednega odločanja delavcev v temeljnih organizacijah. Nosilci poslovne dejavnosti so delovne skupnosti vsake temeljne organizacije, združene v delovni organizaciji. Temeljni smotri so pravzaprav enaki vsem, medtem so pa način in sredstva za doseganje teh smotrov prav gotovo zaradi obstoja lastnih interesov različni v posameznih temeljnih organizacijah. Zato nastopa nujnost usklajevanja pri vseh temeljnih vprašanjih, o katerih se odločajo temeljne organizacije za doseganje postavljenih skupnih ciljev.

Finance, ki so pri poslovanju odločilnega pomena, se odražajo kot dejavnost v finančni funkciji. Jedro te funkcije pa so finančni odnosi med temeljnimi organizacijami. Pri poslovnem procesu, ki se razčlenjuje na posamezne cikle, faze in funkcijsko opredeljene poslovne dogodke, se tvorijo poslovni tokovi in skozi vse te tokove je vedno prisotna finančna funkcija, ki se nanaša na priskrbo, vlaganje in preoblikovanje sredstev in vračanje denarnih sredstev ter na usklajevanje finančnih odnosov po virih sredstev. Finance se nanašajo tudi na gospodarjenje s sredstvi, da bi se dosegali optimalni učinki ter temeljni finančni pogoji z racionalnim financiranjem in zmanjševanjem tveganja ter tako zagotovila večja varnost v poslovanju temeljnih organizacij združenega dela.

Vpeljati ustrezen način informiranja

Za izvajanje finančnega poslovanja je nujno potrebno vpeljati ustrezen način informiranja, ki pa bi moral zagotoviti tudi to, da bi se s sodobnimi pripomočki (računalniki ipd.) priskrbele vnaprejšnje informacije o tem, kaj se bo zgodilo, če se določena finančna odločitev sprejme. Potem pa so nujne še povratne informacije, ki omogočajo kibernetično poslovanje. S povratnimi informacijami pridobimo dejanske ali domnevne posledice neke dejavnosti, vnaprejšnje informacije pa so kot projekcija verjetnega obnašanja nekega sistema in bodočih rezultatov z ugotavljanjem verjetnih posledic. Finančna politika je torej pomemben del celotne poslovne politike vseh temeljnih organizacij. Zaradi večje učinkovitosti te politike je bilo pri Gradisu sklenjeno, da bodo finančna sredstva koncentrirana na enem žiro računu. Upravljalci, tj. delavci v temeljnih organizacijah pa morajo biti ob koncentraciji denarnih sredstev natančno seznanjeni s stanjem in gibanjem »njihovih« sredstev, ter z deležem, ki jim gre iz tega gibanja. S tem bodo zagotovljeni tudi cilji, ki jih opredeljujemo kot finančne cilje in

(nadaljevanje na 12. strani)

Določila zakonov in samoupravnih aktov omejujejo nadure, to je delo v podaljšanem delovnem času. Vsak delavec mora imeti vsak dan najmanj 12 ur in vsak teden najmanj 24 ur prostega časa. Samo v izjemnih primerih je prosti čas lahko tudi krajši od navedenega, pa še tedaj se mora zgubljen prosti čas prenesti v drugo dobo. To pomeni, da delavec ne sme neprestano delati v zgornjih mejah »dovoljenih« nadur. Delo v podaljšanem delovnem času mora biti za vsak primer pisмено odobreno in to v skladu s predpisi. Kolikor delavec zahteva tako odobritev na vpogled, pa mu predstojnik ne more ustreči, lahko — ali bolje mora — delavec odkloniti delo v nadurah.

Delo v nadurah je:

1. manj učinkovito,
2. dražje,
3. bolj nevarno zaradi utrujenosti,
4. posledica slabe organizacije ali nerealno prevzetih obveznosti glede rokov,
5. družbeno škodljivo zaradi predčasne izčrpanosti in invalidske upokojitve delavcev, ki delajo nepretrgoma več let v podališanem delovnem času.

Konferenca osnovnih organizacij sindikata v Gradisu zato predlaga, da ob obravnavi problematike nadurnega dela delavski sveti TOZD znižajo interno določene meje najvišjega števila mesečno opravljenih nadur. Za orientacijo predlagamo najvišje možno mesečno število nadur delavca — seve v skladu z vsemi predpisi — 50 (petdeset).

V izjemnih primerih, kot jih navajajo statuti TOZD naj bi bilo sicer možno tudi višje število nadur, toda ne prek 80 (osemdeset). Za take primere predlagamo, da se odgovorni delavci v TOZD pred morebitno odobritvijo posvetujejo s tehnično službo podjetja, da se uvidijo vsi razlogi (morebitne organizacijske, tehnološke izboljšave, koordinacijske možnosti z drugimi TOZD), ki bi ne dovoljevali prekoračitve interno določene omejitve (na primer 50 nadur). Toda tudi tedaj, ko ne bi bilo drugega izhoda kot prekoračiti omejeno število (50 nadur) — v primerih elementarnih nezgod, neprekinjenega betoniranja in v podobnih primerih — naj se prekoračitev omeji na povsem določen sektor, delavnico in na povsem določen čas in delavce.

Delavci — neposredni proizvajalci oziroma organizatorji proizvodnje — zamislite se tudi ob lanski železniški nesreči v Zagrebu, ki ji je botrovala ravno utrujenost vsled nadurnega dela. Sodni proces bo to dejstvo osvetlil, sodba pa upoštevala. Priložen tekst ne potrebuje dodatnega pojasnila poleg tistega, ki ga je pripisala naša služba varstva pri delu.

Konferenca OOS

Sreda, 19. marca 1975

Lokomotiva, vagoni, proga in signali so bili brezhibni pravijo izvedenci — Strojevodja se je zagovarjal, da je lažje ustaviti potniški kot tovorni vlak

ZAGREB, 18. marca — Sirojčevdo Nikola Kneževića in njegovega pomočnika Stjepana Varga, ki sta danes sedla na zatonilo klop pred velikim senatom okrožnega sodišča, je namestnik okrožnega javnega tožila na glavni obravnavi obtožil, da s tem z ogroženjem javnega prometa storiša kaznivlo dejanje noper splošno varnost ljudi s posebno hujimi posledicami.

Zbirali se je pred okroglo mizo sosedstva, čeprav je kmalu zbralo precej ljudi, vendar so bili vsi v dobri volji. V obtožnici je rečeno, da obramba obtoženih ni sprejemljiva, ker je vrsta ležev, negotovila, da je bila v Zbirali se je pred okroglo mizo sosedstva, čeprav je kmalu zbralo precej ljudi, vendar so bili vsi v dobri volji. V obtožnici je rečeno, da obramba obtoženih ni sprejemljiva, ker je vrsta ležev, negotovila, da je bila

V TOZD GRADISA v Kopru so se dogovorili, da od aprila dalje izplačujejo osebni dohodek na hranilno knjižico. To je nov sodoben način izplačevanja osebnih dohodkov.

Vprašali smo tov. Niko Malalan, gosp. fin. pomočnika v TOZD Koper, kako so delavci to novost sprejeli? Moram reči, je dejala tov. Nika, še kar zadovoljivo. Skraja sicer z nekim nezaupanjem, danes pa so delavci z novim načinom izplačevanja osebnih dohodkov že zadovoljni.

In kakšne so prednosti novega načina izplačevanja na hranilno knjižico?

Prednosti so velike: Mnogo smo prihranili na času, delavcem ni potrebo več čakati pred blagajno, vsi varčevalci so nezgodno zavarovani za primer invalidnosti in smrti, denar je varno naložen in se ni treba bati, da bi ga kdo ukradel; pa še to, naložbe v hranilni knjižici se obrestujejo po 7,5 % obrestni meri.

Kako pa delavci dvigajo denar in kakšen je postopek pri reklamacijah?

Delavci lahko dvigajo svoj denar po vseh poslovalnicah kreditne in sploh vsake banke v SFRJ, pri vseh enotah družbenega knjigovodstva in pri vseh poštah v Sloveniji.

Glede reklamacij pa je zadeva še lažja. Delavec sporoči morebitno reklamacijo svojemu delovodju oziroma sektorskemu vodji, le-ta jo pošlje v skupne službe in čez 2 dni dobi pismeni odgovor.

Gradnja v Novih Jaršah se nadaljuje

Gradis ima v Ljubljani poleg skupnih služb še sedem svojih enot

in obratov, oziroma TOZD, ki zaposlujejo skupaj okoli 2150 delavcev.

To so v glavnem mladi ljudje, zelo veliko pa je med njimi delavcev

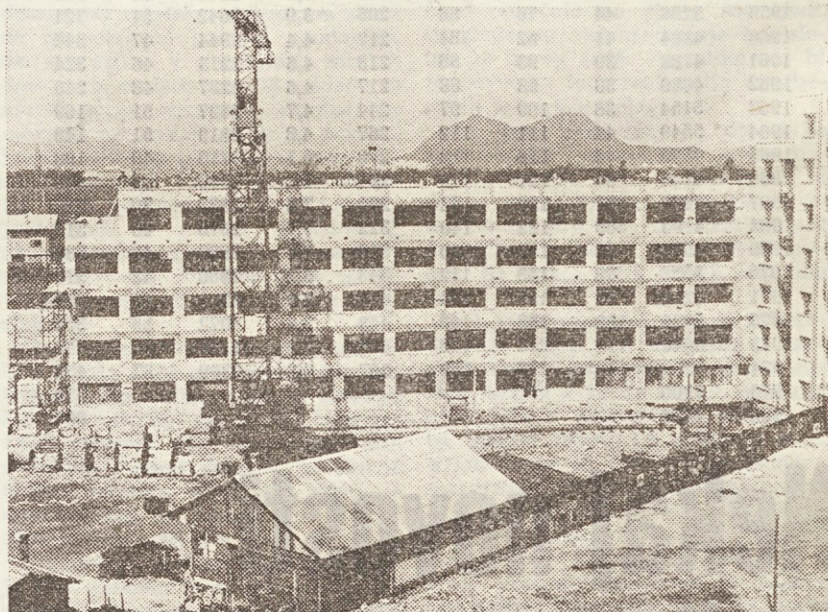
iz sosednjih republik. Zlasti za slednje potrebujemo iz leta v leto več
ležišč v samskih domovih.

Gradis ima v Ljubljani dva zidana samska doma in sicer v Mislejevi ter v Bavdkovi ulici, ki imata skupaj 396 postelj. Poleg teh dveh domov imamo v Novih Jaršah poseben dom za učence. Preostali naši samski delavci živijo v glavnem v »barakarskem«¹ naselju v Koželjevi ulici, ki ima 550 ležišč. Življenjski pogoji v tem naselju pa so iz leta v leto slabši. Ves trud za obnovo amortiziranih barak je v glavnem zaman. Edina rešitev je nadomestitev ležišč v novih zidanih objektih. Zato so se lansko leto ljubljanske enote in obrati dogovorili, da zgradijo nov sodoben samski dom v katerem naj bi nadomestili vsaj eno polovico ležišč iz naselja v Koželjevi ulici.

Že ob sami zamisli smo se srečali s celim kupom težav. V ospredju sta bila dva problema in sicer problem financiranja ter problem lokacije. Znano je namreč, da se v Ljubljani izredno težko dobi lokacija za gradnjo samskega doma. Ker gradi v Ljubljani Gradis sodobno stanovanjsko naselje v Novih Jaršah, smo si bili enotni, da bi lahko v okviru tega naselja zgradili stanovanja za naše samske delavce. Zato smo vsa naša prizadevanja usmerili prav v to smer. Lokacijsko dovoljenje smo dobili zelo hitro, tudi glavni projekti

dovoljenje. Gradnja je takoj stekla, tako, da je danes samski dom že pod streho. Danes prihajajo na objekt obrtniki in instalaterji da dokončajo pričeto delo.

Samski dom gradi TOZD GE Ljubljana okolica, ki je tudi nosila velik delež pri pripravah na samo gradnjo. TOZD GE Ljubljana — okolica

Nov samski dom v Novih Jaršah

je naročila projekte ter sodelovala pri samem projektiranju, njeni delavci so pridobili gradbeno dovoljenje ter sodelovali pri številnih razgovorih s predstavniki krajevne skupnosti, kjer so pojasnjevali pomen in nujnost gradnje novega samškega doma.

»Blok malih stanovanj« je bil projektiran v skladu z zveznim »Družbenim dogovorom o minimalnih standardih za življenjske pogoje gradbenih delavcev«, ki je bil sprejet junija 1971. leta. Samski dom

zaklonska so v kleti predvideni prostori za streljanje in igranje namiznega tenisa, pralnica, sušilnica, shramba delovnih oblek ter kolesarnica.

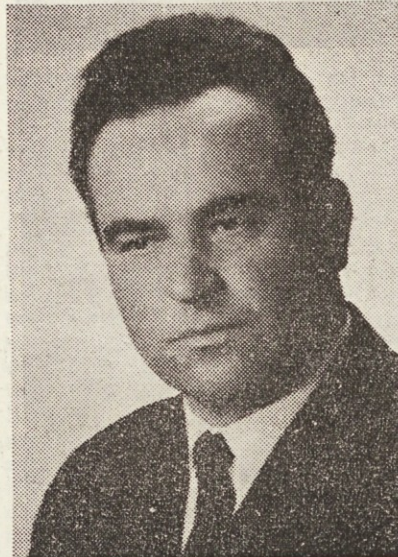
Delavci TOZD GE Ljubljana - okolica se trudijo in upajo, da bodo samski dom izročili svojememu najbližjemu prijatelju, saj so ga že pred nekaj dnevi najkasneje do 29. novembra letos. S to delovno zmago želijo kar najbolj svečano proslaviti tako dan republike kot tudi 30-letnico našega podjetja.

S. M.

Ob nenadni, tragični izgubi mojega dragega brata, se vsem, ki ste mi izrekli sožalje in vsem, ki ste se udeležili pogreba v tako velikem številu, iskreno zahvaljujem!

Joško Repše

• Gradisov vestnik • izdaja delavci
svet podjetja Gradis Ureza ga
uredniški odbor Odgovorni urednik
Ljotze Cepuš Tehnični urednik Mati-
ja Krnc Tisk tiskarna Tone Tomšič
v Ljubljani — izhaja mesečno

Anton Škvarča

Ob srečanju z Abrahamom, kar dočaka le vsak tisti, ki uskladišča 50 let, so me na ta dogodek spomnila poslana voščila.

Ob tej priložnosti se prek našega glasila želim zahvaliti za pozornost in poslano voščilo generalnega direktorja ing. Keržana Prav tako se zahvaljujem kolektivu TOZD SPČ predvsem pa ožjim sodelavcem za prejeta voščila in darilo.

Anton Škvarč

Iskreno se zahvaljujem kolektivu TOZD KO Ljubljana, glavnemu direktorju podjetja in vsem, ki so mi čestitali ob 50-letnici.

Jože Trile

NAŠI DELAVCI V ŠTEVILKAH

(nadaljevanje s 1. strani)
planirajo naše enote za leto 1975 prek 7000 zaposlenih.
V srednjeročnem programu razvoja se predvideva, da bo sicer še naraščal obseg del, vendar le v manjši meri zaradi povečevanja števila zaposlenih. Letna stopnja rasti se predvideva od leta 1975 do leta 1980 vsega v višini 1%. Tako bi imeli leta 1980 okoli 7400 zaposlenih; se razume, pri obstoječem organizacijskem sestavu, to je ne računajoč predvidenih integracij.

Kvalifikacijski sestav zaposlenih se boljša
Ko obravnavamo delavce, je njihovo število resda pomemben podatek, toda nič manj pomemben ni podatek o njihovem kvalifikacijskem sestavu.
Najpomembnejši podatki o strukturi zaposlenih kažejo na eni strani število tehničnega kadra na drugi strani pa število neizkušenih NK in PK delavcev ter v novjšem času tudi PU delavcev.
Zal nimamo natančnih tovrstnih podatkov za leta obstoja GRADISA. Za leto 1945 do 1948 in 1952 do 1954

so podatki o kvalifikacijskem sestavu ocenjeni.
Vsakokrat, ko se je občutno zmanjšalo število zaposlenih delavcev (v letih 1950, 1956, 1965, 1972), se je občutno zmanjšalo zlasti število neizkušenih (NK in PK) delavcev. To je povzročilo tudi izboljšanje kvalifikacijskega sestava.
Za celo obdobje obstoja GRADISA se vendarle kaže ugodno gibanje. Vidimo, da se večja delež inženirsko-tehničnega kadra in izkušenih delavcev, med katerimi prevladujejo kvalificirani delavci. Obratno pa se delež neizkušenih delavcev postopno zmanjšuje. Delež vajencev je sicer v zadnjih devetih letih nadporečen, vendar ni očitno velik v primerjavi s prejšnjimi obdobji.
Iz preglednice število in sestav zaposlenih je možno povzeti nekaj zanimivih podatkov. Vidimo na primer, da smo šele leta 1972 dosegli in presigli število 100 zaposlenih inženirjev in leto kasneje 200 zaposlenih tehnikov. V naslednjih letih moramo pričakovati že desetkratno povečanje prvotnega števila zaposlenih inženirjev (16) oziroma tehnikov (28). Naraščanje števila zaposlenih delo-

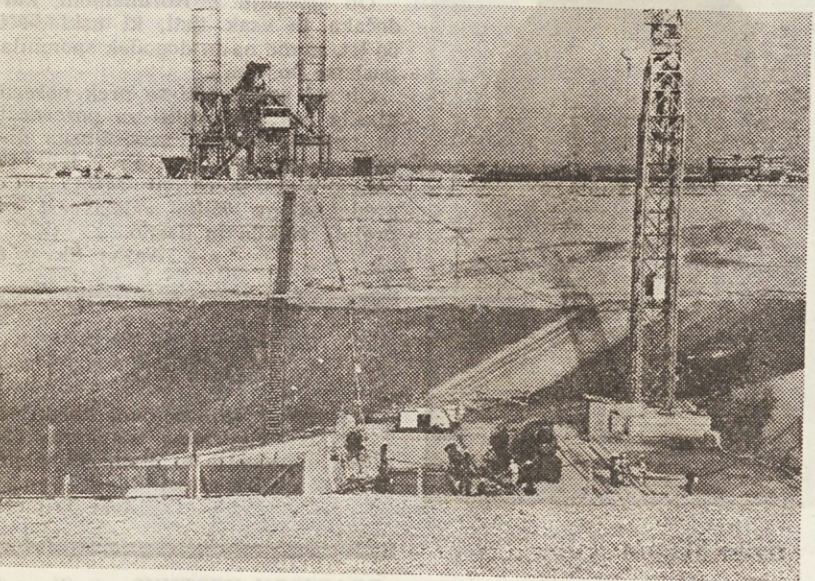
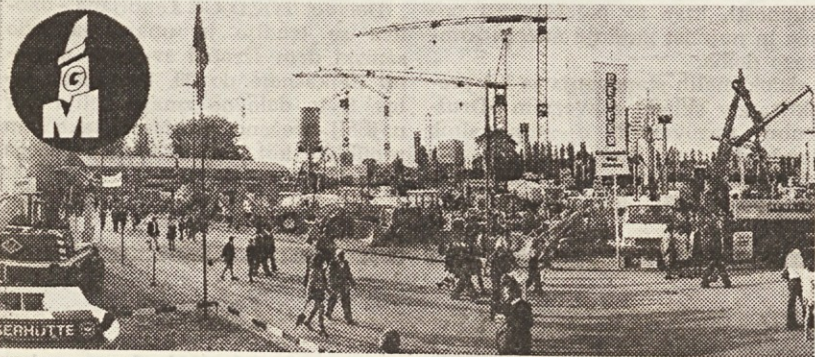
vodij je bilo počasnejše. Zlasti v prvih povojnih letih je bilo delovodij kar nekajkrat več kot tehnikov. Ravno ob 15-letnici pa se je število prevesilo v korist tehnikov, kar je z izjemo nekaterih let ostalo vse do danes.
Najnižji delež inženirsko tehničnega kadra smo imeli v prvih povojnih letih, kar še posebej velja za inženirje in tehnike. Leta 1949 imamo absolutni rekord: 455 delavcev na enega inženirja, medtem ko jih imamo zdaj blizu 50. Tudi na tehnika je prišlo leta 1949 skoraj 200 zaposlenih, medtem ko jih pa danes vsega 30.
V zadnjem stolpcu se vidi, koliko delavcev smo imeli na enega zaposlenega tehničnega strokovnjaka. Od številke 44 — prav tako iz leta 1949 — smo zdaj prišli do številke 13, ki naj bi se približala številki 10, kar bi pomenilo v letu 1980 imeti več kot 700 inženirjev, tehnikov in delovodij.
O kadrih, izobraževanju in o celotni kadrovski politiki bomo razpravljali na prihodnji seji delavskega sveta podjetja.

ŠTEVILO IN SESTAV ZAPOSLENIH

Leto	Število zaposlenih z učenci	Inženirji	Tehniki	Delovodje	Skupaj	%	Skupaj NK PK (PU)	%	Učenci	%	Število delavcev na enega tehničnega strokovnjaka	Število zaposl. na inženir.	Število zaposl. na tehnika	Število zaposl. na delovodja
1945	3025	16	28	65	109	3,6	1700	56			28	278	108	47
1946	5531	21	44	111	176	3,2	3000	54	300	5,4	31	314	126	50
1947	7088	23	45	135	203	2,9	3500	50	400	5,7	35	358	157	52
1948	7165	21	46	132	199	2,8	3500	49	400	5,6	36	360	156	54
1949	7735	17	39	119	175	2,3	4081	53	423	5,5	44	455	198	65
1950	5995	21	53	118	192	3,2	2790	46	290	4,8	31	285	113	51
1951	5495	23	72	93	188	3,4	3035	55	172	3,1	29	239	76	59
1952	6258	25	74	91	190	3,0	3500	56	280	4,5	33	250	85	69
1953	6324	27	76	90	193	3,1	3600	57	300	4,7	33	234	83	70
1954	5354	29	78	88	195	3,6	3000	56	180	3,4	28	185	69	61
1955	5632	29	79	87	195	3,5	3258	58	198	3,4	29	194	71	65
1956	3785	34	75	80	189	5,0	1825	48	185	4,9	20	111	50	47
1957	3406	36	66	74	176	4,1	2241	52	186	4,3	24	113	62	58
1958	4635	43	71	82	196	4,2	2348	51	225	4,9	24	108	65	56
1959	5206	44	76	86	205	3,9	2642	51	321	6,2	25	118	69	61
1960	4984	41	92	84	217	4,4	2344	47	346	6,9	23	122	54	59
1961	4788	39	93	86	218	4,6	2213	46	324	6,8	22	123	51	56
1962	4680	36	93	88	217	4,6	2237	48	245	5,2	22	130	50	53
1963	5154	38	109	97	244	4,7	2627	51	169	3,3	21	136	47	53
1964	5549	44	111	112	267	4,8	2819	51	148	2,7	21	126	50	50
1965	4555	48	118	112	278	6,1	1810	40	193	4,2	16	95	39	41
1966	4140	54	121	119	294	7,1	1590	38	233	5,6	14	77	34	35
1967	4180	57	120	122	299	7,2	1633	39	293	7,0	14	73	35	34
1968	4193	60	122	140	322	7,7	1675	40	312	7,4	13	70	34	30
1969	4571	62	117	140	319	7,0	1930	42	333	7,3	14	74	39	33
1970	5558	78	153	112	343	6,2	2386	43	378	6,8	16	69	36	50
1971	6216	92	199	134	434	7,0	2518	41	383	6,2	14	66	31	43
1972	5839	102	193	148	443	7,6	2072	35	358	6,1	13	57	30	39
1973	6040	111	213	152	476	7,9	2129	35	342	5,6	13	54	28	40
1974	6536	118	229	160	507	7,8	2399	37	453	6,9	13	55	29	41
1975	7000								550	7,9				
1980	7400								600	8,1				

Nekaj novosti tudi za gradbince

Graški velesejem tokrat od 3. do 11. maja

Tako kot vsako leto so tudi letos predstavniki graškega velesejma organizirali pred spomladanskim velesejmom tiskovno konferenco, na katero so povabili tudi predstavnike naše organizacije. Ker je tudi tokrat za gradbince namenjen prostor, naj se omejimo predvsem nanj. Že vrsto let je razstavni prostor ves razprodan in bodo imeli obiskovalci kaj videti in pa seveda tudi kupiti. Prek 2000 razstavljalcev iz 40 držav bo predstavilo svoje izdelke.
Za gradbince bodo tokrat zanimivi le gradbeni materiali in njihovi pripomočki (kanalizacijske cevi, talne obloge, opeka, okna, vrata). Kot posebnost so pripravili letos zgrajeno naselje iz montažnih hišic, ki naj bi se ob vsakem sejmu le dopolnjevale. Razstava in ogled tega naselja naj bi ostala prek celega leta.
Seveda pa bodo obiskovalci lahko kupili tudi razne blagove, živila, pa tudi otroci bodo imeli kaj videti. Torej bo tudi letos na graškem velesejmu za vsakogar nekaj.
Slika zgoraj: Namesto strojev so razstavljeni gradbeni materiali. Slika zgoraj: Betoniranje za NE Krško

Učimo se nemški

Wir lernen Deutsch

72. Lektion

Heute wollen wir über die Adverbien sprechen. (Hočemo govoriti o prislovih ali prislovnih določilih)

Adverbien des Ortes

A. Bestimmte Ortsadverbien (določeni prislovi kraja)

a) wo bin ich	b) Wohin gehe ich	c) Woher oder von wo komme ich	d) Adjektiv
1. hier	hierhin	vorwärts	von hinten
2. dort	nach hier	nach hinten,	von links
3. da	dorthin	rückwärts	von rechts
4. draussen	nach dort	nach links	von drüben
auswärts	dahin	nach rechts	herüber
5. drinnen	nach draussen	seitwärts	der hiesige
innen	hinaus	hinüber	der dortige
6. oben	nach auswärts	von hier	der äussere
7. unten	nach drinnen	von dort	auswärtige
8. vorn	hinein	von da	der innere
9. hinten	nach oben,	von draussen	der obere
10. links	hinauf	von auswärts	der untere
rechts	aufwärts	von drinnen	der vordere
11. drüben	nach unten,	von innen	der hintere
	hinunter	von oben	der linke
	abwärts	von unten	der rechte
	nach vorn,	von vorn	der jenseitige

Setzen Sie das fehlende Adverb ein:

- Wir fahren zum Theater nur 20 Minuten, also brauchen wir für den ganzen Weg — (c) bis — (a) nur eine halbe Stunde.
- Beim Tanzen machen die Füße viele Schritte —, — und — (b)
- Woher kommst du? Ich komme — und gehe gleich wieder — (4)
- Wer nicht — kommt (keine Fortschritte macht), der kommt — (b)
- Das neue Haus ist — ganz fertig, aber — noch nicht (a)
- Als die Sieger im Sport mit Musik in die Stadt einmarschier-ten, liefen die Menschen — und —, — und — zusammen (c)
- Das Wetter ist schlecht, und die Autos fahren schnell, wir müssen uns vorsehen, dass wir nicht — (c) bis — (a) mit Schmutz bespritzt werden.
- Im — Stockwerk schauten die Leute der Arbeit der Feuer-wehr ohne jede Furcht zu (d).

Hin oder Her (Tja ali sem)

Ich gehe hin -aus, -ein, -auf, -ab, -unter, -über

Er kommt her -aus, -ein, -auf, -ab, -unter, -über, -vor.

Hin: Bewegung in der Richtung vom Sprechenden oder vom Beobachter fort.

Her: Bewegung in der Richtung zum Sprechenden oder zum Beobachter

(Tja: v smeri od govorečega ali opazovalca proč

Sem: v smeri k govorečemu ali opazovalcu)

Ergänzen Sie mit obigen Adverbien folgende Sätze:

- Wo gehst du — ? 2. Morgen früh steige ich auf dem Berg —, übernachtete oben und komme übermorgen —. 3. Das ist unser Auto-bus, in den müssen wir —. 4. Wir fahren bis zur vierten Halte-stelle, dort müssen wir —. 5. Die Dacharbeiter müssen auf alle Dächer und Türme —, ihr Beruf ist gefährlich, sie stürzen leicht —. 6. Wir gehen auf die andere Seite der Strasse —. 7. Aus dem bren-nenden Hause kamen die Leute auf den Leitern der Feuerwehr —. 8. Die Brücke ist zerstört, kein Mensch kann noch — oder —. Gebrauchen Sie »hin« und »her« mit den entsprechenden Präpositionen:

- Beispiel: Er geht aus der Tür —, steigt die Treppe —, öffnet die Haustür und tritt — auf die Strasse. Er geht aus der Tür hinaus, steigt die Treppe hinunter, öffnet die Tür und tritt hinaus auf die Strasse.

- Die Mutter öffnet das Fenster, schaut — und ruft ihr Kind: »Komm schnell —.
- Der Knabe sitzt auf dem Apfelbaum, sein Freund steht un-ten, schaut — und ruft: »Wirf mir einen Apfel —«.
- Der Wasserfall stürzt von dem Felsen —.
- Die Maus kommt aus dem Loch —.
- Der Selbstmörder sprang von dem dritten Stock auf die Strasse —.
- Der Bergsteiger klettert den steilen Felsen —
- Der Hund sprang über den Zaun —.

Gebrauchen Sie Ortsadverbien anstatt der adverbialen Aus-drücke nach folgenden Beispiel: Die Schüler gingen über die Brücke. Die Schüler gingen hinüber.

- Der Polizist steht an der Ecke, jetzt kommt er von drüben zu uns. 2. Der Dieb steigt in das Fenster. 3. Der Luftballon steigt von der Erde in die Luft, dann senkt er sich wieder auf die Erde. 4. Die Hirsche kamen aus dem Walde, sie liefen schnell über das Feld. 5. Der Student arbeitet in der Stube, am Abend geht er an die frische Luft. 6. Wir gingen an einem Haus vorbei, auf dem Hause tönte Musik. 7. Auf dem Dach arbeiten Dachdecker, ein Stein fällt von dem Dach auf die Strasse. 8. Auf dem Berge steht eine Kirche, ich steige auf den Berg. 9. Ein Auto fährt durch den Schmutz, ich trete schnell auf die Seite.

Wörter — besede

r hiesige — tukajšnji	auf die Seite treten — stopiti
r dortige — tamošnji	na stran
r äussere — zunanji	r Beobachter — opazovalec
r innere — notranji	r Dacharbeiter — krovec
der obere — gornji	e Haltestelle — postajališče
r untere — spodnji	stürzen — pasti, prevrtniti se
r vordere — sprednji	s brennende Haus — goreča
r hintere — zadnji	hiša
r jenseitige — enostranski	zerstören — razrušiti
Fortschritte machen — napre-dovati	e Treppe — stopnišče
sich vorsehen — varovati se, paziti se	r Wasserfall — slap, vodopad
r Schmutz — nesnaga	r Selbstmörder — samomordlec
bespritzen — obrizgati	r Bergsteiger — hribolazec
s Stockwerk — nadstropje	klettern — plaziti
e Feuerwehr — požarna bramba	steil — strm
r Hirsch — jelen	r Zaun — ograja
	r Luftballon — zrakoplov
	sich senken — pogrezati se

informat

integracijski procesi

Delavci GP Gradnje Ptuj - dobrodošli v naši sredini

Obsežna analiza ekonomske upravičenosti pripojitve GP Gradnje Ptuj h GIP Gradis daje realne možnosti za izvedbo pripojitve — Referendumi že konec maja?

Uresničevanje ustavnih določil za organiziranje TOZD, njihovo združevanje v OZD ter povezovanje le-teh v sestavljene organizacije združenega dela (SOZD) je še vedno aktualna tema. Integracijski procesi so v polnem zamahu. Da je temu tako je pokazala pred kratkim izdelana analiza ekonomske upravičenosti pripojitve gradbenega podjetja »Gradnje« iz Ptuja k naši delovni organizaciji.

Zelja po napredku in razvoju je vodilne delavce tega majhnega, pa vendar zelo uspešnega podjetja pripeljala do zamisli, da bi se pripojili našemu podjetju. Po načelnem pristanku s strani našega podjetja so takoj naročili že omenjeno analizo, ki, je pokazala, da vsi parametri govorijo v prid pripojitvi. Da bi bile nakazane osnovne smernice, ki govorijo o možnosti razvoja tako ene kot tudi druge delovne organizacije in so bile vodilo za predlog o pripojitvi, vam v nadaljevanju posredujemo povzetek omenjene analize.

Povzetek analize

GRADIS je največja delovna organizacija v gradbeništvu pri nas na Slovenskem in druga največja v Jugoslaviji; ptujske Gradnje po številu zaposlenih pa ne dosegajo niti najmanjše Gradisove temeljne organizacije, ki se ukvarja z gradbenimi deli. Pa vendar se obe ti podjetji združujeta in pri njuni združitvi te številčne razlike ne igrajo nobene vloge. Obe delovni organizaciji vidita v skupni nadaljnji poti večje možnosti za svoj poslovni uspeh in prek tega tudi več koristi za svoje zaposlene. Včasih je veljalo, da je ceneje, če se en kolektiv ukvarja z vsemogočimi stvarmi, ker tako ni potrebno iskati zunanjih sodelavcev. Pa se je pokazalo, da tako ne gre dolgo in da je tak način dela za današnje čase zastarel. Tega so se začeli zavedati v večini kolektivov in edina pot do uspešnega napredka je bila pot specializiranosti in enakovredna tej — pot povezovanja. Tega se že precej časa zaveda tudi kolektiv Gradisa, ki se povezuje tako v GAST na celotnem slovenskem ozemlju, pa tudi na Gorenjskem in Koroškem. Kolektiv »Gradnje« žanje dobre uspehe, pa vendar vidi svojo nadaljnjo

usmeritev v povezovanju z večjimi, saj se zavedajo, da sami ne bodo več mogli uspešno konkurirati močnim delovnim organizacijam. Tako so se odločili, da bo najbolje, če se priključijo h Gradisu, kjer bodo lahko najbolj uresničili svoj razvojni program, svojim delavcem pa zagotovili trden »dom«.

Prav tako bo tudi za kolektiv »Gradisa« ta združitev prinesla mar-

Julij Gjurasek

sikaj novega v dobrem smislu: če se bodo Ptujčani organizirali v TOZD, bo to ena izmed temeljnih organizacij v Gradisu z najboljšo kvalifikacijsko strukturo, z dejavnostjo (začetna in finalna dela), ki bo Gradisu zelo dobrodošla, dobro organizirano mizarsko delavnico in parketarsko dejavnostjo itd. Torej ta združitev ne bo ena tistih, ko se revni združujejo, da so še bolj revni, ampak združitev v organizacijo, ki bo enim in drugim prinesla le koristi in večje uspehe.

Primerjava sedanjega stanja obeh delovnih organizacij

Primerjava sedanjega stanja obeh delovnih organizacij kaže, da gre za dve, po velikosti in gospodarski moči povsem različni delovni organizaciji: GIP GRADIS je velika delovna organizacija, v katero je vključenih 17 TOZD s skupnimi službami, in ima širok proizvodni program, delovna organizacija GP GRADNJE pa je enovita (brez TOZD) ter ima ožek proizvodni program in malo zaposlenih.

V letu 1974 je GIP GRADIS zaposlovalo povprečno blizu šest tisoč delavcev in doseglo 1,8 milijarde dinarjev celotnega dohodka, GP Gradnje pa je zaposlovalo v istem letu povprečno le 156 delavcev in doseglo 28,7 milijonov dinarjev celotnega dohodka. To pomeni, da je GP Gradnje zaposlovalo povprečno 2,75 % vseh v GIP Gradisu povprečno zaposlenih delavcev in doseglo le 1,6 % višine Gradisovega celotnega dohodka. S primerjavo povprečnega števila zaposlenih in v obeh delovnih organizacijah ustvarjenega celotnega dohodka ugotovimo, da je GP Gradnje, Ptuj tako po številu zaposlenih kot po ustvarjenem celotnem dohodku manjša organizacija združenega dela kot katerakoli gradbena temeljna organizacija združenega dela v okviru GIP Gradisa.

Primerjava kvalifikacijske in starostne strukture obeh delovnih organizacij pokaže relativno ugodno kvalifikacijsko strukturo zaposlenih v GP Gradnje, saj je kar 38 % vseh zaposlenih kvalificiranih; po starosti pa zaposlujejo Gradnje več starejših in manj mlajših delavcev kot GIP Gradis. V letu 1974 je namreč bila velika večina v GIP Gradisu zaposlenih delavcev (63 %) mlajša kot 35 let, v GP Gradnje pa jih je bilo 55 % starih nad 35 let.

Struktura celotnega dohodka je bila v lanskem letu v GP Gradnje tudi ugodna, saj je porabilo relativno manj sredstev (71,4 % celotnega dohodka) kot GIP Gradis (76 % celotnega dohodka), zato je seveda ustvarilo relativno (glede na višino celotnega dohodka) več sredstev za osebne dohodke in sklade kot GIP Gradis: v strukturi so namreč sred-

stva za OD znašala v Gradnjah 19,6 %, v Gradisu pa 15,3 %, sredstva za sklade pa v Gradnjah 5,4 %, v Gradisu pa 4,8 %. Delež skupno ustvarjenih sredstev za sklade in amortizacijo je bil v obeh delovnih organizacijah enak: v GP Gradnje 6,70 %, v GIP Gradisu pa 6,75 % celotnega dohodka. Spriči ogromne razlike med absolutno višino v obeh primerjanih delovnih organizacijah doseženim celotnim dohodkom seveda ni potrebno posebej poudarjati, da so razlike v absolutnih zneskih doseženih sredstev za OD, sklade in amortizacijo ogromne. Vendar pa moramo upoštevati, da so za primerjavo uspešnosti poslovanja pomembnejše relativne kot absolutne številke. Zato so zanimive tudi primerjave treh, v analizi izračunanih, ekonomskih kazalcev: ekonomske produktivnosti, ekonomičnosti poslovanja in rentabilnosti vloženih sredstev.

Omenjeni kazalci kažejo, da je bila v letu 1974 ekonomska produktivnost dela veliko višja v Gradisu kot v Gradnjah, saj so bili tako celotni dohodek kot vsi njegovi deli (dohodek, osebni dohodki in skladi, osebni dohodki, skladi ter skladi in amortizacija) na zaposlenega v Gradisu mnogo višji kot v GP Gradnje.

Nasprotno moramo ugotoviti, da je bila ekonomičnost poslovanja, izražena s koeficientom ekonomičnosti kot razmerjem med celotnim dohodkom in porabljenimi sredstvi, povečanimi za osebne dohodke, v obeh delovnih organizacijah enaka (koeficient leta 1973 1,08; leta 1974 1,10). Rentabilnost vloženih sredstev (kot razmerje med ustvarjenimi sredstvi za sklade in amortizacijo in povprečno uporabljenimi osnovnimi in obratnimi sredstvi) pa je bila v letu 1973 boljša pri Gradisu (koeficient 18,3; Gradnje 14,3), v lanskem letu pa pri Gradnjah (koeficient 22,6, Gradis 20,9).

Tak poslovni uspeh sta obe delovni organizaciji dosegali z opravljanjem svojega proizvodnega programa, ki obsega pri GP Gradnje vse vrste visokih gradenj (stanovanjskih, poslovnih in gospodarskih objektov, objektov za družbeni standard ter adaptacije in rekonstrukcije), pridobivanje gramoza od stene, vse vrste mizarskih in parketarskih del ter polaganje vseh vrst podov iz plastičnih mas. Proizvodni programi posameznih TOZD v okviru GIP Gradisa so bolj ali manj specializirani, vsi skupaj pa obsegajo gradbeno dejavnost (visoke, nizke in luške gradnje), proizvodno predelovalno dejavnost (kovinsko in lesno), stransko (kamnolomi in separacije, pripravljanje betona, krivljenje in polaganje armatur, proizvodnja betonskih polizdelkov in krovskih kleparskih del) in projektivno dejavnost. S pridobljenimi dolgoletnimi izkušnjami in sodobno opremo je delovna organizacija GIP Gradis sposobna prevzemati gradnjo tudi najzahtevnejših objektov visokih, nizkih, industrijskih in luških gradenj.

Predvideni razvoj obeh delovnih organizacij

Sedanji razvojni koncepti GP

GRADBENO PODJETJE

GRADNJE

PTUJ, ORMOŠKA CESTA 22

Gradbeno podjetje »GRADNJE« Ptuj je bilo ustanovljeno leta 1949. Ustanovil ga je takratni Okrajni ljudski odbor Ptuj. Svoj sedež ima na Ormoški cesti 22. V preteklem letu smo praznovali 25-letnico obstoja podjetja. Podjetje se bavi v glavnem z visokogradnjo.

Kakor vsa podjetja, se je tudi naše postopoma razvijalo, izobraževalo svoje kadre, nabavljalo delovna sredstva, mehanizacijo in se vključilo v začetku svojega obstoja v obnovo porušenih stavb po vojni.

Kolektiv šteje danes nad 200 delavcev. V sklopu podjetja je tudi mizarski obrat z 28 zaposlenimi in potrebnimi stroji.

V letih svojega obstoja je kolektiv zgradil veliko objektov v občini Ptuj, Ormož in Lenart v Slovenskih goricah.

Gradnje so močno omejeni z majhnim proizvodnim potencialom DO. Kljub temu si DO prizadeva, da bi uresničila skladen razvoj obeh sedanjih zvrsti proizvodne dejavnosti, to je gradbene in mizarske parketarske. Zato v svojih skromnih možnostih predvideva v obdobju do leta 1980 relativno veliko povečanje števila zaposlenih in realizacije. Skupno število zaposlenih naj bi se v tem času povečalo na okrog 300 ljudi, tj. glede na sedanje stanje zaposlenih za okrog 80 %. Za toliko naj bi se povečala tudi realizacija gradbene in mizarske dejavnosti.

Pri tem predvidevajo, da se bo proizvodnja v mizarskem obratu povečala hitreje kot v gradbenem in da bo mizarski obrat zaposloval že ob koncu 1976. leta dve tretjini več delavcev kot sedaj (sedaj 21 delavcev, do konca 1976 bi jih naj bilo 35).

DO predvideva hitrejšo in relativno tudi večjo rast mizarske dejavnosti zaradi predvidenih investicijskih naložb v to dejavnost (gradnja nove hale v velikosti ca. 600 m², ki bo veljala okrog 1,5 milijona din). Kljub temu pa DO ne predvideva spremembe proizvodnega programa v novi mizarski delavnici, ker bi za to rabila veliko več sredstev, kot jih sama more zagotoviti. Zato bo v svoji mizarski delavnici še naprej proizvajala predvsem stavbno pohištvo in vgrajeno opremo po naročilu.

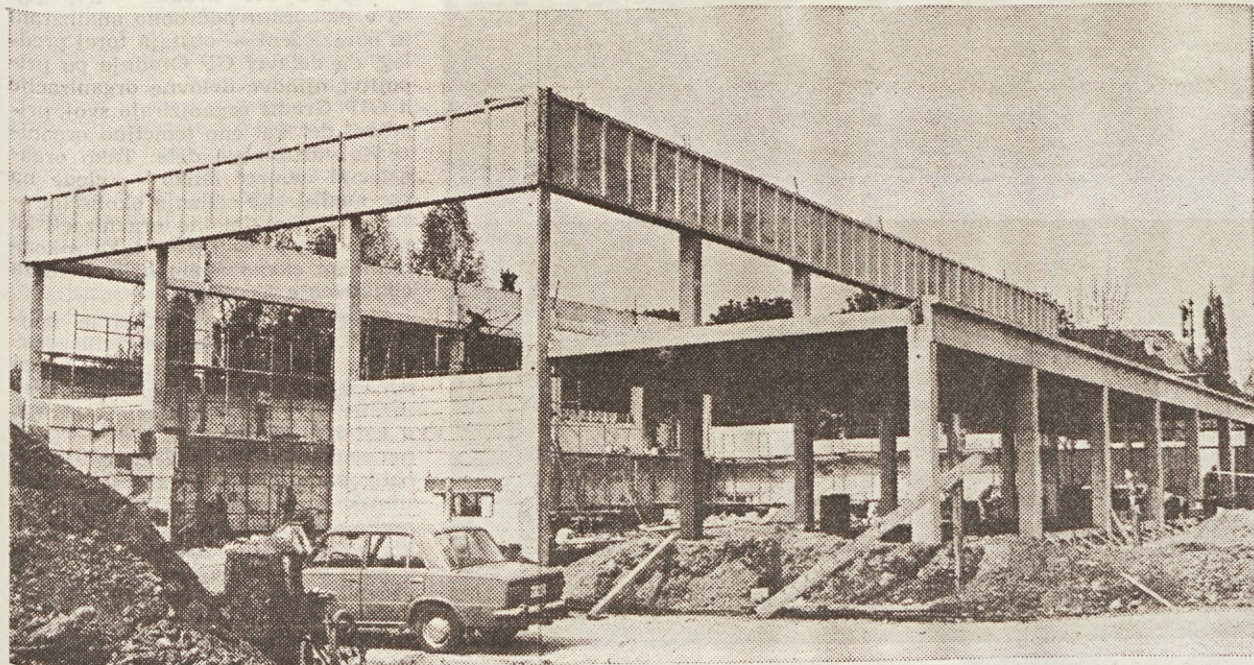
V gradbeni operativni namerava DO še naprej razvijati sedanji program vseh vrst visokih gradenj. Glede na potrebe tržišča in sedanje možnosti DO se tudi razmerje med posameznimi vrstami visokih gradenj ne bo bistveno spremenilo, čeprav obstaja želja, da bi povečala delež pri gradnji gospodarskih objektov, in sicer z izvajanjem pripravljalnih in zaključnih del. Med pripravljala dela štejejo izdelavo temeljev in tlakov industrijskih hal in drugih gospodarskih objektov, z zaključnimi deli pa so mišljena vsa zaključna zidarska dela, kot so vzdava oken in vrat, ometi ipd.

Na področju stanovanjske gradnje načrtuje DO svoj razvoj v smislu povezovanja z močnejšo gradbeno DO, ki ima razvito tehnologijo stanovanjske gradnje in pripravo dela, v katero bi se lahko vključilo GP Gradnje.

GP Gradnje načrtuje novo separacijo za pridobivanje nepranih agregatov za potrebe lastne gradbene dejavnosti in tudi za druge uporabnike. Separacija bo v Brstju pri Ptuj, kjer del zemljišča DO že ima v uporabi, del pa ga bo pridobila z odkupom. Zalogo so velike, stene visoke, dostop ugoden. Predvidevajo, da bi pozneje postavili tudi betonnarno za širše potrebe gradbene dejavnosti na območju Ptuja in okolice. Seveda bi to lahko storili le v sodelovanju s kako drugo gradbeno OZD, npr. s TOZD gradbeno enoto GIP Gradis v Mariboru.

GIP Gradis, Ljubljana se kot največja gradbena DO v SR Sloveniji s svojim pomembnim deležem vključuje v splošen gospodarski razvoj republike in SFRJ, posebno pomembna pa je vloga te DO v panogi gradbeništva SR Slovenije, saj je z (nadaljevanje na 8. strani)

»GRADISOV VESTNIK« ★ Stran 7

Tudi športna dvorana, ki jo pravkar gradijo je rezultat plodnega sodelovanja med našo TOZD GE Maribor in GP Gradnje

Pred kratkim vseljen stolpič, ki so ga zgradili delavci GP Gradnje

velikim deležem udeležena pri gradnji skoraj vseh najpomembnejših investicijskih objektov v Sloveniji. V okviru svojega poslovnega predmeta opravlja različne vrste gradbenih in drugih dejavnosti v vsej Sloveniji, v drugih republikah in tudi v inozemstvu (Zahodna Nemčija). Njene TOZD, razporejene po različnih krajih Slovenije (Ljubljana, Koper, Jesenice, Celje, Maribor, Ravne na Koroškem), obvladajo velik del gradbene proizvodnje in vsaka na svojem območju predstavlja močno gradbeno enoto.

S področja gradbenih dejavnosti se posamezne gradbene TOZD te DO ukvarjajo z gradnjo cestnih, energetskih, industrijskih in luških objektov in stanovanjsko gradnjo. Pri tem uporabljajo in razvijajo določene sisteme gradnje, ki jim omogočajo konkurenčne cene na tržišču in s tem večjo varnost zaposlitve in pridobivanja ustreznega dohodka.

Vse TOZD v okviru GIP Gradis se v svojih dejavnostih med seboj ali dopolnjujejo — med takimi je izvršena delitev dela in specializacija — ali pa se prekrivajo — kadar gre za istovrstne proizvodne programe. Vendar v primerih, ko se posamezne TOZD ukvarjajo z enako vrsto dejavnosti, ima prekrivanje samo relativen pomen, ker take TOZD delujejo po pravilih na različnih — teritorialno ločenih — območjih. Po potrebi posamezne TOZD v okviru GIP Gradis tudi združujejo svoje zmogljivosti, kar je predvsem potrebno in koristno pri prevzemanju velikih del.

Po obstoječi konceptiji bodočega razvoja bo GIP Gradis razvijal vse vrste svojih naštetih dejavnosti po principu skladnega razvoja vseh svojih teritorialno ločenih TOZD. Posebno skrb bo v prihodnje DO posvetila razvoju in utrjevanju delitve dela in specializacije med posameznimi TOZD, industrializaciji gradbene proizvodnje in utrjevanju samoupravljanja v TOZD. S tem bo trajno večala svojo materialno osnovo in zagotavljala višjo življenjsko raven zaposlenih delavcev.

V svojem razvoju predvideva DO večanje svoje udeležbe predvsem v gradnji industrijskih objektov s pomočjo predizdelanih tipskih elementov in v stanovanjski gradnji; v perspektivi bo DO po predvidevanju dogradila 1000 stanovanj v družbeni lastnini na leto. V večji meri se namerava vključiti v usmerjeno gradnjo stanovanj predvsem v večjih središčih, kot so: Ljubljana, Maribor, Ravne, Celje, Kranj in Koper.

Za tako perspektivno usmeritev ima GIP Gradis dovolj izkušenj in sposobnih kadrov, utrditi pa bo moralo odnose s kooperanti in v lastnih TOZD širiti in razvijati izvajanje gradbeno obrtniških del.

Pri vseh vrstah gradenj velja osnovni princip znižanja proizvodnih stroškov s čimvečjim deležem predizdelave v obratih, s čimer se gradbena proizvodnja seli s terena v proizvodne obrate. Razvoj proizvodnje gradbenih elementov na industrijski način pa znižuje proizvodne stroške gradnje in spreminja značaj gradbene dejavnosti iz sezonske v kontinuirano dejavnost.

Sporodno z razvojem tehničnih sredstev bo DO razvijala in šolala kadre, ki bodo potrebni predvsem za okrepitev priprave dela in povečanje drugih oddelkov (npr. lastnega projektivnega biroja za raziskave in razvoj montažne gradnje). Ustrezno bodo razvijali tudi družbeni standard zaposlenih delavcev.

V letošnjem letu ima GP Gradnje na voljo ca. 1 milijon din naložbenih sredstev. Od tega bo 750 tisoč porabilo za gradnjo hale za mizarski obrat, 250 tisoč pa za nabavo manjše gradbene in gospodarske mehanizacije.

Vrednost gospodarskih naložb GIP Gradis do leta 1978 bo po predvidevanju znašala ca. 386 milijonov din. Večino, oziroma 65% teh sredstev bo DO ustvarila z amortizacijo, ca.

s posameznimi TOZD v okviru GIP Gradis, uporaba storitev projektantskih birojev Gradisa, uporaba storitev skupnih služb. DO GIP Gradis in s tem možnost racionalizacije izdelave interne zakonodaje (izdelave samoupravnih aktov), racionalizacije finančnega poslovanja in možnost razvoja sodobnejšega sistema poslovnih informacij. Predvsem pa bi delavci GP Gradnje na temelju ustvarjanja večje materialne osnove lahko imeli z vključitvijo v enotni sistem samoupravljanja delavcev v GIP Gradis večje možnosti za uveljavljanje in utrjevanje svojih samoupravnih pravic in večje možnosti za samoupravljanje na sploh.

Upravičenost pripojitve GP Gradnje h GIP Gradis

Analiza je torej pokazala, da je GP Gradnje Ptuj majhna gradbena DO z majhnim proizvodnim in finančnim potencialom, ki v veliki meri določa njene razvojne koncepte in močno omejuje razvojna prizadevanja članov njene delovne skupnosti. To je gotovo tudi temeljni razlog, da delavci GP Gradnje iščejo nove možnosti za hitrejši razvoj svoje DO v povezavi z drugo, močnejšo OZD.

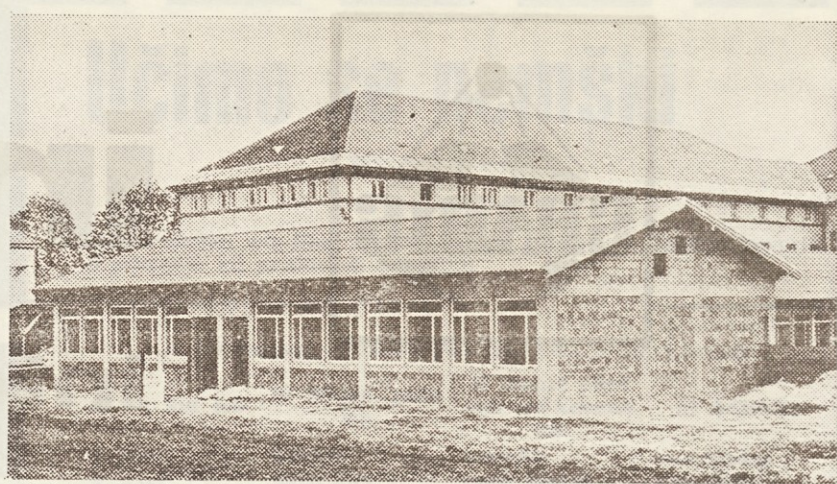
Nobenega dvoma ni o tem, da je ena izmed takih možnosti povezovanje in delitev dela z drugimi sorodnimi OZD. Pravično izbrane in primerno uresničene so take povezave koristne tako za razvoj dejavnosti kot za zaposlene delavce v prizadetih OZD, s tem pa seveda tudi za svojo širšo okolico. Zato uživajo tudi vso podporo širše družbene skupnosti in so predvidene že v ustavnih določilih o združevanju dela in sredstev družbene produkcije.

DO GIP Gradis je gotovo eden izmed mogočih partnerjev združitve in glede na velikost tega integracijskega partnerja je pripojitev GP Gradnje h GIP Gradis gotovo tudi najprimernejša oblika te združitve.

Analiza možnosti izoliranega razvoja GP Gradnje v primerjavi z analizo razvoja te DO v okviru DO Gradis je pokazala velike prednosti druge različice. GP Gradnje bi se namreč kot enota v GIP Gradis veliko lažje in hitreje razvijalo kot samo zase, ker bi lahko uresničilo vrsto prednosti pripojitve k veliki DO.

Glavne prednosti pripojitve za GP Gradnje bi bile tele:

- delitev dela, specializacija in povečanje fizičnega obsega proizvodnje,
- iz tega izhajajoča večja produktivnost dela, boljša ekonomičnost poslovanja in večja rentabilnost vloženih sredstev,
- možnost združevanja sredstev za nove, večje in optimalnejše naložbe,
- zagotovljeno širše tržišče,
- možnost vključitve nabave masovnih gradbenih materialov GP

Za ptujsko bolnišnico delajo ambulantno in laboratorij

Gradnje v skupne nabave GIP Gradis ali posameznih (npr. mariborskih) TOZD,

- manjše poslovno tveganje,
- večja socialna varnost delavcev,
- možnost uporabe storitev skupnih služb DO GIP Gradis in s tem znižanja stroškov ob hkratnem izboljšanju kakovosti določenih strokovnih storitev,
- možnost uporabe specializiranih in visokostrokovnih storitev nekaterih ustreznih TOZD v okviru GIP Gradis,
- možnost vključitve GP Gradnje v poslovni informacijski sistem GIP Gradis in s tem v zvezi možnost hitrejši uporabe novih metod na področju poslovnih informacij v prihodnosti,
- možnost vključitve delavcev GP Gradnje v sistematično organizirano izobraževanje kadrov pri GIP Gradis.

Interesi GIP Gradis Ljubljana za pripojitev GP Gradnje Ptuj pa so predvsem tile:

- pridobitev nove proizvodne organizacijske enote za izvajanje gradbenih in mizarskih del ter polaganje parketov in drugih tlakov na območju, kjer GIP Gradis doslej še ni imelo svoje enote,
- s tem možnost razširitve tržišča na novo območje oz. možnost lažjega obvladovanja tržišča na tem območju,
- pridobitev možnosti, da pripojena DO na svojem območju postane nosilec deficitarne dejavnosti v GIP Gradis, tj. zidarsko obrtniških del in da z razvojem postane specializirana enota za določeno vrsto gradbenih del na območju svojega delovanja,
- pridobitev možnosti, da se mizarski obrat pripojene DO GP Gradnje razvije v specializirano enoto lesne predelave za pokrivanje potreb gradbenih TOZD GIP Gradis na območju severovzhodne Slovenije,
- pridobitev možnosti, da skupino delavcev za polaganje parketov in drugih vrst tlakov okrepi in uporabi za pokrivanje potreb po storitvah te

vrste na območju Ptuja, Maribora in širše regije,

— pridobitev možnosti izkoriščanja nahajališča gramoznih materialov v Brstju pri Ptujju ne samo za potrebe pripojene DO GP Gradnje, ampak tudi za potrebe svojih gradbenih TOZD v Mariboru, kjer je oskrba s temi materiali problematična.

Organizacijska oblika GP Gradnje po pripojitvi h GIP Gradis

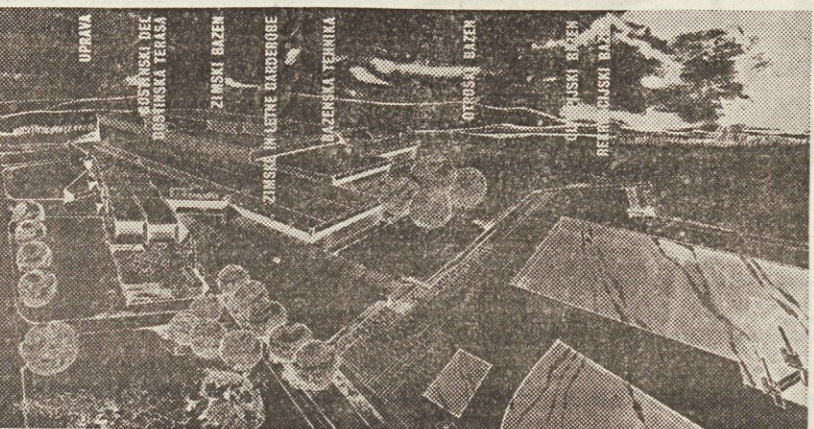
Za delavce obeh delovnih organizacij, zlasti pa za delavce GP Gradnje, je pomembno vprašanje organizacijske oblike pripojenega dela (prejšnjega GP Gradnje) v okviru delovne organizacije GIP Gradis. Ta problem obravnava elaborat v svojem sklepnem delu. Najpomembnejša ugotovitev je ta, da imajo delavci v sedanjih DO GP Gradnje vse pogoje, da po pripojitvi k DO GIP Gradis svoj del delovne organizacije organizirajo kot temeljno organizacijo združenega dela.

Spričo dejstva, da v GP Gradnje potekata dva tehnično-tehnološko začrtana delovna procesa (to sta gradbena in mizarska dejavnost), se utesne zastavi vprašanje, ali ne bi obstajali v pripojenem delu celo pogoji za organiziranje dveh TOZD. Na podlagi analize so avtorji elaborata ugotovili, da organiziranje dveh TOZD v okviru sedanjih dejavnosti GP Gradnje glede na sedanjo organizacijo in sedanji gospodarski potencial DO organiziranje dveh TOZD ne bi ustrezalo niti temeljnim gospodarnostnim načelom samega GP Gradnje niti ne bi zadovoljilo širšega družbeno-ekonomskega vidika, ker ne bi zagotovilo večje produktivnosti dela, ki je v končni fazi tudi smoter vsega organiziranja in prestrukturiranja gospodarskih OZD v duhu nove ustave.

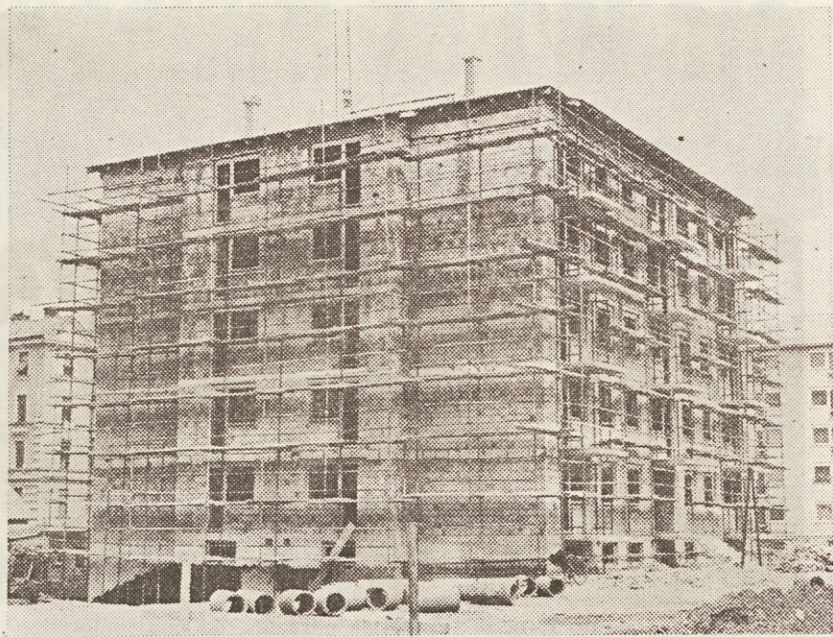
Ob razmišljanju o pogojih za ustanovitev ene ali dveh TOZD v pripojenem delu DO GIP Gradis (v sedanjih GP Gradnje) tudi ne smemo prezreti obstoječe že registrirane organiziranosti DO GIP Gradis, h kateri se GP Gradnje pripaja. Posamezni deli DO GIP Gradis so namreč organizirani v TOZD z relativno velikim številom delavcev in praviloma po teritorialnem principu. Glede na to, da se DO GP Gradnje pripaja k DO GIP Gradis, smatramo za normalno, da se po pripojitvi tudi sama organizira po principih, ki veljajo v DO, h kateri se pripaja. Razen tega moramo upoštevati, da bo GP Gradnje, Ptuj, tudi če se po pripojitvi organizira kot samo ena TOZD, tako po številu delavcev in vrednosti čiste proizvodnje kot tudi po drugih ekonomskih kriterijih najmanjša TOZD v okviru DO GIP Gradis.

Na podlagi splošnih zakonskih pogojev za organiziranje TOZD in konkretnih ekonomskih pogojev tako v pripojenem delu (GP Gradnje) kot v vsej DO GIP Gradis — ti pogoji so v elaboratu podrobno analizirani in obrazloženi — obstaja torej predlog, da delavci GP Gradnje po pripojitvi njihove delovne organizacije h GIP Gradis organizirajo svoj, pripojeni del kot eno temeljno organizacijo združenega dela. Tako organizacijo namreč lahko — glede na vse analizirane sedanje okoliščine — štejem za optimalno organizacijsko rešitev, ki bi ustrezala tako zakonskim kot ekonomskim kriterijem za oblikovanje TOZD.

Sicer pa moramo vedeti in upoštevati, da je vsaka organizacija združenega dela živ organizem, odvisen od vsakokratnih spreminjajočih se razmer in spreminjajočega se okolja, v katerem deluje. Zato tudi v TOZD ne smemo videti enkrat za vselej oblikovano organizacijsko obliko, ampak spremenljivo obliko organizacije združenega dela, ki jo delavci, ki so vanjo združili svoje delo, po potrebi vedno lahko spremenijo: povečajo, zmanjšajo, razdelijo v več TOZD, združijo z drugimi TOZD in tudi izločijo iz sestave DO, pripojijo drugi DO ipd. V tem smislu je TOZD torej spremenljiva temeljna oblika (nadaljevanje na 9. strani)

Perspektiva ptujskega rekreacijsko turističnega centra

Stolpič med gradnjo

(nadaljevanje z 8. strani)

združenega dela, ki se bo vedno prilagajala tako spremembam svojega notranjega delovanja kot tudi spremenjenim pogojem v svojem okolju.

Prednosti in problemi združevanja

Splošno načelo pri ocenjevanju ekonomske smotnosti združevanja organizacij združenega dela je, da je združitev gospodarsko upravičena le, če je skupna količina gospodarskih učinkov združene gospodarske tvorbe kot celote večja kot vsota učinkov posameznih gospodarskih subjektov. Združitev je namreč upravičena le tedaj, če ima za posledico večji ekonomski učinek za vsako posamezno organizacijo, in sicer učinek, ki ga sama, kljub optimizaciji svojega poslovanja, brez združitve ne bi mogla doseči. Takšni učinki so z analizo upravičenosti pripojitve GP Gradnje, Ptuj h GIP Gradis Ljubljana, bili ugotovljeni in smo o njih že govorili. Seveda pa bi bilo zmotno misliti, da bo akt o pripojitvi kar sam po sebi in pri prči zagotovil pozitivne učinke. Nasprotno, realno je predvidevati, da bodo v začetku nastale morda tudi težave, ki so najbolj pogosto organizacijske narave. Pozitivne učinke integracije smemo namreč vedno pričakovati šele po preteku določene dobe začetniških težav. Zato je že v fazi odločanja o združitvi koristno vedeti, da pomeni akt o združitvi šele začetek procesa, ki bo lahko dal pozitivne učinke šele po preteku določene dobe.

Problem in izredno pomemben problem pri vsaki združitvi v pogojih samoupravljanja je tudi zagotovitev samoupravnih pravic delavcev vsakega partnerja v združitvi. Take pravice so pri nas zagotovljene z ustavo in zakoni, zlasti pa so z ustavo zaščitene pravice delavcev v TOZD, ki imajo vso pravico odločati o bistvenih vprašanjih svojega dela in o rezultatih tega dela.

Ena izmed pomembnih prednosti združevanja je vsekakor večanje delovne organizacije, kateri delavci pripadajo. Večja DO namreč lažje zagotovi svojim delavcem večjo gotovost zaposlitve, boljše življenjske razmere in boljše medsebojne odnose, ki so pogoj za večjo produktivnost dela in večji dohodek.

Seveda lahko ob združitvi nastanejo tudi določeni problemi, vendar so povečini bolj subjektivnega kot objektivnega značaja, in jih je zato v večini primerov mogoče tudi brez velikih težav s primernimi ukrepi odstraniti, ali pa vsaj omiliti. Enako kot pri drugih organizacijskih spremembah se namreč tudi pri združitvah najpogosteje srečujemo s strahom pred negotovostjo, pred spremembami in novimi nalogami, včasih tudi s strahom pred izgubo položaja in drugimi problemi. Zato je predvsem pomembno, da se vsi delavci čimbolje seznajajo s predvidenimi spremembami, zlasti pa da spoznajo prednosti, ki jih bo združitev prinesla njim samim.

Iz omenjenih pokazateljev je razvidno, da obstajajo tako ekonomski kot tudi drugi pogoji za omenjeno priključitev. Ne smemo namreč prezreti dejstva, da GP »Gradnje« ž v vrsto let izredno uspešno sodeluje z našo TOZD GE Maribor. Njuno sodelovanje je bilo vedno v izredno dobrih odnosih. O tem smo se lahko prepričali tudi ob našem obisku v Ptuj, saj smo kar za dve njihovi gradbišči (športno dvorano in opekarno Zabajak) izdelali konstrukcijo in projekte. Upravičenost pripojitve,

možnosti razvoja, prednosti in problemi pripojitve so nam znani iz že omenjene analize. Toda to je zbir rezultatov, ki lahko vsakogar le usmerjajo, da se bo lahko pravilno odločil. Pri odločitvah namreč nastopa še človeški faktor, ki lahko bistveno spremeni vse pozitivne ali negativne dobljene rezultate. Iz analiz je znano, da vsi nikoli niso zadovoljni s predloženimi rezultati ali predlogi, pa čeprav bi imeli korist od tega. Prav gotovo bo tudi pri referendumu tako. Toda pri tej odločitvi naj bi se delavci predvsem zavedali, da omenjena priključitev ni le brezvreden podpis nekega akta, temveč vsestransko uspešna poteza dveh delovnih organizacij, ki ne gledata in razmišljata samo o današnjem dnevu, temveč se ozirata tudi za boljšim jutri.

Da bi bila slika še pred referendumom bolj čista, smo se o možnostih priključitve pogovarjali z nekaterimi delavci GP Gradnje. Glavni direktor GP Gradnje je takole opisal začeto misel o integraciji oziroma pripojitvi:

»Želja kolektiva je, da poveča svoje kapacitete, da nudi delavcem čim boljše delovne pogoje, to pa je edino možno v večjem organiziranem podjetju. Da bi to dosegli smo pričeli že v mesecu decembru 1974 z razgovori za priključitev in formiranje TOZD v sklopu GIP »Gradis« Ljubljana.

Za pripojitev h GIP »Gradis« smo se odločili zaradi dolgoletnega sodelovanja z GIP »Gradis« TOZD Maribor, kateri nam je že v preteklih letih večkrat pomagal iz raznih težav.

Prav tako pa naš kolektiv želi, da osvojimo sodobno tehnologijo in jo razvijamo tudi v naši občini. To pa v sedanjem obsegu nismo bili sposobni razviti, zato pričakujemo v združenem podjetju hitrejši razvoj.«

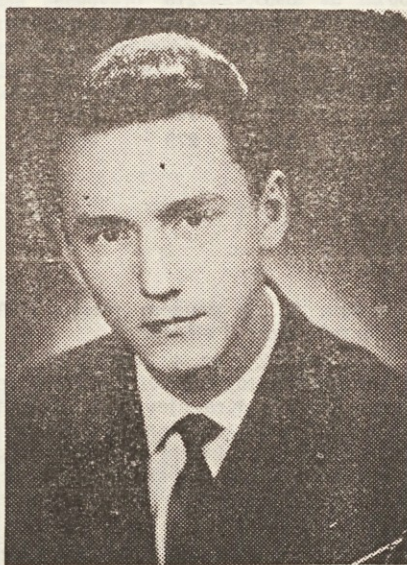
Naslednji naš sogovornik ob isti temi je bil predsednik poslovnega odbora GP Gradnje Ivan IVANUŠA. Na zastavljeno vprašanje, kaj meni o pripojitvi h Gradisu, nam je povedal: »Vsekakor se mi zdi, da je to edina prava poteza, če se lahko tako izrazim, za katero smo se odločili. Za naš razvoj je bilo nujno potrebno, da se združimo s kakšnim večjim podjetjem, da bi lahko prevzeli večja dela, pa tudi zaradi nove teh-

Ivan Ivanuša

nologije in strokovne pomoči. Ker z vašo enoto iz Maribora sodelujemo že vrsto let dokaj uspešno, nam izbira zato ni bila težka. Upam, da bo tudi referendum tako uspel, kot uspeva naše dosedanje sodelovanje. Kot majhno zanimivost naj omenim še to, da bi ob pripojitvi po 22 letih, kolikor sem jih preživel v Gradnjah, postal ponovno Gradisovec.«

Svoje mnenje pa je povedal tudi predsednik delavskega sveta GP Gradnje inž. Ljubo CIMERMAN: »Integracijski oziroma pripojitveni postopek je v zaključni fazi. Lahko rečem, da samo še čakamo na referendum in začnemo s polno močjo kot TOZD Gradisa Sem namreč prepričan, da bo referendum uspel in da bomo lahko kmalu začeli z no-

Inž. Ljubo Cimerman

vimi načrti. Prednosti naše pripojitve h Gradisu so bile tako že večkrat nakazane. Poudaril bi rad le še to, da bo omenjena priključitev v mnogočem uredila delitev dela na tem tržišču in v veliki meri izboljšala organiziranost.«

Tako so nam zatrjevali vodilni delavci. Kaj pa tisti ob strojih, z zidarsko žlico ali lopato v rokah. Tudi na njih nismo pozabili. Obiskali smo gradbišče športne dvorane, kjer je bil naš prvi sogovornik strojnik Stanko ŽNIDARIČ. Peto leto je že pri podjetju, o pripojitvi pa je po-

Stanko Žnidarič

vedal naslednje: »Nekaj se govori, da se bomo priključili Gradisu. Mislim, da bo to kar v redu. Lahko bomo več napravili. Če pa bo torej več dela, bo seveda tudi zaslužek boljši. To pa je za delavca najboljše merilo. Zato sem prepričan, da bo večina glasovala za priključitev.«

Naslednji sogovornik je bil zidar Franc GOLOB. Pri podjetju je že tretje leto, pa vendar ga je že toliko spoznal, da nam je lahko povedal naslednje o priključitvi: »Tako vsestranske boljše pogoje dela, pa naj si gre za tehnologijo ali strokovno pomoč res ni možno zavreči. Rezultati morda ne bodo vidni takoj, prav gotovo pa že v prihodnjem letu. Tudi moje mnenje je, da bo večina glasovala za priključitev.«

Franc Golob

Naš zadnji sogovornik je bil delovodja Stanko ARNUŠ. Kot vodji gradbišča smo mu zastavili malo drugačno vprašanje. Zanimala nas je predvsem reakcija delavcev, ko so zvedeli, da se pripravlja priključitev k največjemu slovesnkemu gradbenemu podjetju. V zvezi s tem nam je povedal: »Na že znano strukturo naših delavcev, ki so večinoma iz Ptuja in okolice, se je ob prvi informaciji o priključitvi delno zbudil strah pred terenom. Vedeli so, da ima Gradis svoja gradbišča po vsej Sloveniji in bi tako tudi oni morali po teh gradbiščih. Ko smo jim obrazložili bi-

stvene značilnosti in prednosti pripojitve, da bi tako lahko prevzeli večja dela, ki jih bo tudi na tem območju dovolj, je tudi prvotni strah minil. Sedaj gledajo povsem drugače, saj se zavedajo, da jim bo več dela prineslo tudi večji kos kruha.« Izdelana je analiza ekonomske upravičenosti pripojitve, delavci so povedali svoja mnenja in potrebno bo le še počakati na referendum. Ta pa naj bi bil že konec maja, ko bomo zvedeli ali bo Gradis postal za eno TOZD bogatejši ali pa bo teklo vse po starih tirih.

Združeni bomo močnejši

Revija EKONOMSKA POLITIKA je tudi v letu 1974 objavila seznam dvesto največjih delovnih organizacij v SFRJ. 130 jih je s področja proizvodnje (industrija, rudarstvo, kmetijstvo in gradbeništvo), 20 s področja prometa in zvez ter 50 s področja trgovine, gostinstva in turizma; poleg teh pa še nekaj deset bank in zavarovalnic.

Zgovorni podatki

Teh 200 največjih podjetij predstavlja le 1,5% (1,4%) od skupnega števila gospodarskih organizacij v Jugoslaviji, ustvarjajo pa kar 45% (22%) celotnega dohodka, imajo 46% (11%) angažiranih sredstev in 34% (16%) od vseh zaposlenih v gospodarstvu. Številke v oklepajih pomenijo delež 11 imenovanih in dveh neimenovanih največjih gradbenih podjetij v jugoslovanskem gradbeništvu.

Za gradbena podjetja smo napravili izvleček, prikazan v razpredelnici.

Kolikor bi upoštevali še podjetje »Slovenija ceste«, ki je imelo 1973. leta 416 mio din celotnega dohodka, 200 mio din poprečnih poslovnih sredstev in 2143 poprečno zaposlenih delavcev, bi dobili podatek za združeno podjetje GAST (brez Primorja iz Ajdovščine).

GAST bi bil tedaj največje jugoslovansko gradbeno podjetje (11) s 1546 mio din celotnega dohodka. Zavzel bi 43. mesto med največjimi jugoslovanskimi podjetji.

Največji pa ne bi bili le po celotnem dohodku, to je po vrednostnem obsegu, marveč tudi po poprečnih poslovnih sredstvih v znesku 611 mio din, prav tako pa tudi po številu zaposlenih s 7351 delavci.

Med navedena gradbena podjetja je treba vštet še enega iz Hrvatske in enega iz BIH. Ti dve podjetji nista hoteli biti imenovani.

Zanimiva je razvrstitev podjetij po kazalniku produktivnosti: Celotni dohodek na zaposlenega — v tisočih dinarjev.

1. IMP Ljubljana	242	120
2. Komgrap Beograd	232	71
3. Trudbenik Beograd	218	73
4. Gradis Ljubljana	217	79
5. Industrogradnja Zagreb	214	91
6. GAST	210	83
7. Rad Beograd	200	92
8. Slovenija ceste	194	93
9. Vranica Sarajevo	190	55
10. Hidroelektra Zagreb	170	108
11. Ratko Mitrović Beograd	146	43
12. Granit Skopje	140	60
13. Pelagonija Skopje	125	35

V zadnjem stolpcu lahko vidimo kazalnik: sredstva na zaposlenega (tudi v tisočih dinarjev), ki ponazarja opremljenost podjetij.

Veliki med velikimi

Gradis se je v predzadnjih treh letih pomikal za vsako leto za 14 mest navzdol po lestvici največjih podjetij. Lani pa je z 59. mestom celo za 5 mest prehitel svoj položaj iz leta 1970.

Lani smo prvič obračunali celotni dohodek tako, da smo vanj vključili tudi interno realizacijo. To so že vrsto let poprej delala vsa ostala gradbena podjetja z izjemo Hidroelektra iz Zagreba, kar se vidi tudi v razpredelnici, ko je celotni dohodek z in brez interne realizacije enak.

Po sredstvih, s katerimi razpolagajo navedena podjetja, je Gradis na četrtem mestu (lani tudi na četrtem), Slovenija ceste na enajstem mestu, GAST pa kot že povedano — na prvem mestu. Zanimivo je, da je zagrebška Hidroelektra — z njo gradimo jedrsko elektrarno v Krškem — na drugem mestu po sredstvih, čeprav je po celotnem dohodku šele na devetem mestu.

Po številu zaposlenih je Gradis na tretjem mestu (lani na četrtem), GAST pa na prvem mestu. Preseneča skopska Pelagonija skoraj s 6000 zaposlenimi (drugo mesto) in s celotnim dohodkom 0,75 mio din (sedmo mesto), kar se odraža na produktivnosti (enajsto mesto).

Gradisovo četrto mesto v produktivnosti ni najboljše, vendar ima pri tem kazalniku velik pomen struktura proizvodnje (IMP in Komgrap na primer imata v svojem sestavu tudi tovarne). Slovenija ceste so na sedmem mestu, GAST na bi bil peti, če ne upoštevamo Gradisa in Slovenija cest posebej.

Ali bomo še večji

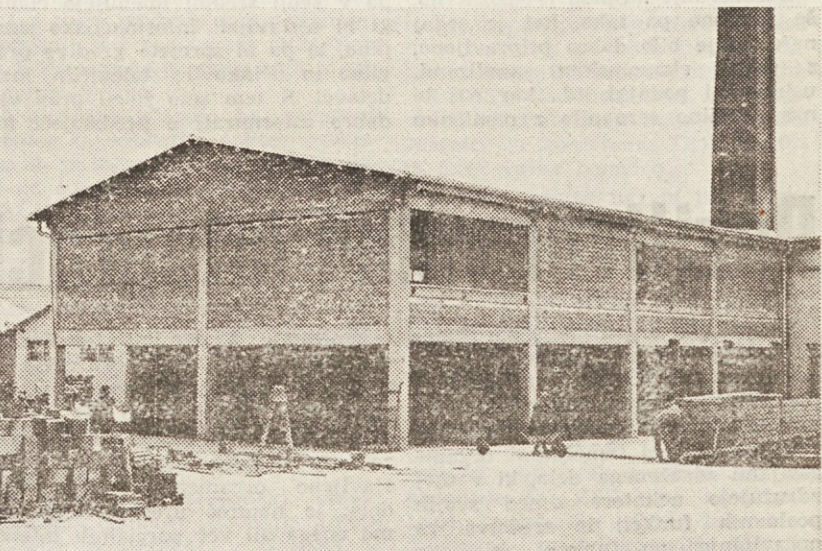
Poskusimo malo predvidevati mesta v letu 1974. Trenutni rezultati kažejo, da bo leta 1974 obračunano v Gradisu blizu 1700 mio din vrednosti proizvodnje, kar bi predstavljalo okoli 50% več kot leto poprej. V tem primeru zagotovo lahko računamo, da se bi GAST pomaknil še za nekaj mest proti vrhu, in se celo uvrstil med 30 največjih podjetij v Jugoslaviji.

Tej prognozi v prid govorita dve dejstvi:

— prevzem velikih del oziroma objektov kot so JE Krško, cementarna Anhovo in drugi objekti (TE Šoštanj IV, turist. Objekti Bernardin, Srednja Drava II itd.), kar se bo v še večji meri občutilo šele v letu 1975 in kasneje;

— nadpoprečno povečanje cen.

V primeru, da pride do nadaljnjih integracij z drugimi podjetji, bi bil (nadaljevanje na 10. strani)

Le tri mesece po požaru, že stoji nova proizvodna hala za opekarno Zabajak, ki je rezultat uspešnega sodelovanja med Gradisom in Gradnjami

NAJVEČJE GRADBENE DELOVNE ORGANIZACIJE JUGOSLAVIJE V LETU 1973

Zap. št.	R a n g				Ime podjetja	Kraj	Celotni doh. z in brez int. realizac.	Poprečni poslovn. sred.	Poprečno število zaposl.	
	1973	1972	1971	1970						
1.	45	53	58	44	Komgrap	Bg.	1513	951	462	6539
2.	59	92	78	64	Gradis	Lj.	1130	885	411	5208
3.	74	76	64	54	Rad	Bg.	974	612	448	4869
4.	79	—	—	—	Industrogradnja	Zg.	921	667	390	4313
5.	80	90	86	72	Trudbenik	Bg.	912	562	306	4189
6.	105	99	—	—	Ratko Mitrović	Bg.	750	696	218	5089
7.	106	79	—	—	Pelagonija	Sk.	748	589	206	5963
8.	110	126	—	—	IMP	Lj.	727	626	361	3009
9.	113	104	96	—	Hidroelektra	Zg.	709	709	447	4158
10.	124	—	—	—	Vranica	Sa.	661	549	192	3487
11.	127	106	—	—	Granit	Sk.	656	497	279	4693

* gradbeno montažno podjetje.

Zneski za celotni dohodek in sredstva so v mio din.

GAST ne le največji med gradbenimi podjetji Jugoslavije, ampak tudi eno največjih slovenskih podjetij. Toda za tovrstno prognoziranje tokrat še nimamo zanesljivih elementov.

Končno je treba računati še z drugimi združenji, kot na primer Giposs, ki se bodo v prihodnjem letu prejkone pojavila med največjimi organizacijami.

Veliki v Jugoslaviji ...

Poglejmo zdaj še med največja jugoslovanska podjetja.

Leta 1972 je bilo največje podjetje, pravzaprav kombinat Jugometal iz Beograda z 9,58 mio din celotnega dohodka in le s 7224 zaposlenimi delavci. Lani, to je leta 1973 pa je bilo največje podjetje Rudarsko topničarski bazen Bor s 14,15 mio din CD in 14.149 zaposlenimi delavci.

... in v Sloveniji

Slovenska proizvodna podjetja so razvrščena po celotnem dohodku doseženem v letu 1973 takole:

Zap. št.	R a n g	Ime podjetja	Kraj	CD z int. realizac.	Stev. zaposl.
1973	1972				
1	10	9	Iskra Ljubljana	6.379	23.347
2	18	18	Slovenske železarne Ljubljana	3.454	12.685
3	21	20	Gorenje Velenje	2.778	10.030
4	26	34	TAM Maribor	2.475	8.785
5	32	29	Zdr. elektr. gosp. SRS Maribor	2.236	2.577
6	46	44	Zdr. pod. za distr. el. Ljubljana	1.495	4.050
7	57	118	Ljublj. mlekarne Ljubljana	1.180	1.685
8	59	92	Gradis Ljubljana	1.130	5.208
9	63	70	Hmežad Zalec	1.093	2.454
10	73	91	Sava Kranj	978	3.135
11	75	63	IMV Novo mesto	959	3.772
12	82	95	Pomurka M. Sobota	905	1.680
13	94	113	Peko Trzin	839	2.457
14	97	—	Industrija usnja Vrhnika	812	2.185
15	110	126	IMP Ljubljana	727	3.099
16	130	—	Rudnik lignita Velenje	635	3.808
—	—	—	Slovenija ceste Ljubljana	416	2.143
6	43	—	GAST Ljubljana	1.546	7.351

Pri integracijah ima sindikat pomembno vlogo

Sindikalna organizacija je ena izmed najpomembnejših pobudnikov vsega, kar pogloblja samoupravljanje, prinaša boljše pogoje dela zaposlenim, s tem v zvezi pa tudi pomaga pri boljšem gospodarjenju. Ze nekaj let je ena izmed poti za boljše gospodarjenje tudi združevanje na različnih nivojih in samo pri tem ima sindikat v delovnih organizacijah pomembno vlogo. Tako tudi ob združevanju Gradisa s Slovenijacem in z »Gradnjami« ne stoji ob strani, ampak tvorno sodeluje že od vsega začetka teh priprav. O pomenu in nalogah sindikata ravno pri združevanju nam je pripovedoval predsednik sindikalnega odbora podjetja Gradis Janez Raušl naslednje. Združevanje nasploh je pozitivno, še posebno pa tako, kot je sedaj naše, ki je bilo dobro pripravljeno, z vsemi ekonomskimi analizami, ustreznimi podatki itd., kar naj bi nas pravilno seznanilo z resničnim

stanjem delovnih organizacij in upravičenost integracije. Zdi se mi, da je taka pot pravilna. Res je, da ima pri samem poteku priprav na integracijo sindikalna organizacija pomembno mesto. Njena prvenstvena naloga je, da na zbirah delovnih ljudi in v razpravi posreduje tako gradivo, ki bo razumljivo vsakomur in čimbolj preprosta. Seveda smo si ob sedanjih prilikah vsi na jasnem, da je združevanje potrebno, saj bomo lahko kot močna sila kasneje nastopali na tržišču, da ne govorim o drugih prednostih. To koristno združevanje pa je treba tudi ustrezno razložiti, zato smo zadoščili na eni izmed naših sej vse osnovne sindikalne organizacije, da v svoji sredini imenujejo člane, ki bi sestavljali informacijsko skupino, ta pa bi sprejeto gradivo pravilno in učinkovito tolmačila med delavci. S tem smo želeli prav vse dobro informirati o predstojči in-

tegraciji, obenem pa dati tudi možnost za spremljajoče razprave.

Clani naše delovne skupnosti so z veliko večino sprejemali odločitev za pristop v sestavljeno organizacijo in priključitev Gradnji. Že od vsega začetka so zaupali komisiji, ki je združitev pripravljala, da se bo ta s polno zavestjo odločala o vključevanju v integracijske tokove. Zdi pa se mi, da smo ob vsem tem še vedno premalo obveščali naše delovne ljudi in najbrž bo treba najti bolj učinkovit način informiranja.

Da bo do združitve moralo priti, smo si na jasnem. Pri nas smo že imeli med vsemi delavci zbore, na katerih so se odločili za združitev s Slov. cestami, za Gradnje pa bomo še imeli. Drugod bo menda referendum, mislim pa, da bi bilo dovolj, če bi tako kot mi javno sklenili, da bo odslej naša in njihova pot tekla po istih tirih.

Po celotnem dohodku (CD) je še nekaj podjetij (predvsem trgovskih) pred Gradisom in sicer: Emona Ljubljana, Slovenijales Ljubljana, Metalka Ljubljana, Mercator Ljubljana, Kovinotehna Celje — vse prek 2 milijona din CD; ZŽTP Ljubljana, Petrol Ljubljana, Slovenijaavto Ljubljana, Kompas Ljubljana, Lesnica Ljubljana, Slovin Ljubljana, Merx Celje, Elektrotehna Ljubljana, Agrotehnika Ljubljana — vsi z višjim CD kot Gradis!

Pri vseh navedenih primerjavah pri Gradisu, Slovenija cestah oziroma GAST ni všteta dejavnost v tujini niti v CD niti v številu zaposlenih. To pomeni, da bi bile naše organizacije vključno z vsemi svojimi zmogljivostmi uvrščene še za kakšno mesto višje med največjimi jugoslovanskimi in slovenskimi podjetji.

Naj naš zapis končamo še mi z mislijo Paula Valeryja, kot jo je zapisala EKONOMSKA POLITIKA na prvi strani: »Slabost moči je v tem, če verjame samo v moč.«

Prva seja konference OOS v Gradisu je pokazala, da ima sindikat pomembno vlogo, pri reševanju problemov v samoupravljanju

Kaj menijo o združitvi naši delavci

LUDVIK RUDOLF, Gradis Ravne.

»V Gradisu sem že 12 let in nikoli nam ni šlo slabo. Ni pa rečeno, da nam ne bo šlo po združitvi še bolje. Pravzaprav sem v to trdno prepričan, zato lahko rečem samo to: če se bomo združili, bomo pri iskanju dela v Sloveniji lažje konkurirali drugim.«

PAVEL STANOVNIK, Gradis Skofja Loka:

»Kakšni so rezultati povezanega dela, smo že videli, saj nam je uspelo odlično sodelovati pri gradnji avtoceste Vrhnika—Postojna in zato so nam tudi zaupali gradnjo še štajerskega odseka. Torej lahko vidimo v združitvi samo lepe perspektive. Najbrž bi imeli kasneje tudi boljše pogoje pri dobavljanju surovin, kar ni za odmet.«

ANKA TROBEC, Gradis Skofja Loka:

»Naš obrat je bolj industrijskega značaja in vsaj jaz osebno z gradbeništvom nisem tako povezana. Toliko pa že poznam razmere, da smatram, da bo integracija našega podjetja s Slovenijacem in z »Gradnjami« prinesla več dobrega kot slabega in torej bomo živeli na ta račun tudi boljše preskrbljeni in bolj sigurni, saj končno imajo samo velika podjetja prihodnost.«

JOZE TAVČAR, Gradis:

»Če pogledamo druga gradbena podjetja, lahko vidimo, da se vsa povezujejo in združujejo. — tako ali drugače. Kaj bomo potem mi sami? Prav je, da se združimo s Slovenijacem in tudi z »Gradnjami«, saj bomo tako delovna organizacija, ki ji po moči v tej dejavnosti ne bo para.«

FRANC TROBEC, Gradis:

»Prav je, da gremo v to združitev. Sicer se ne bo takoj videl kar nov ogromen uspeh, pač pa bomo počasi rinili navzgor in čez par let bomo vsi menili, da je bila taka edina prava pot.«

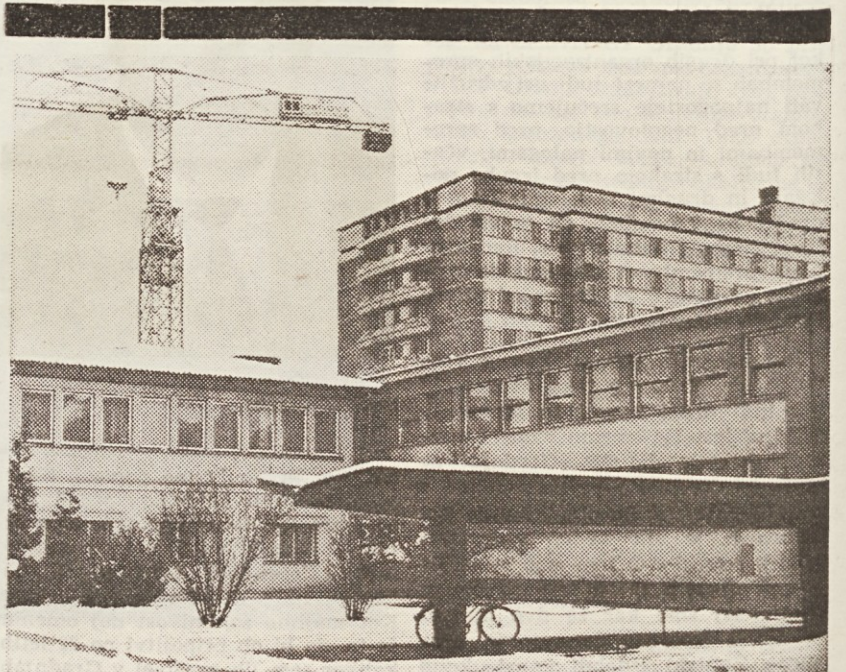
LUKA NOVAK:

»Pri vsem tem združevanju me moti edino to, da do združitve še ni prišlo. Nekaj strašno dolgo to mečkamo. Moti me tudi, da so nekateri bili proti tej integraciji. Ne glede na njih moramo mi integracijo podpreti. Da bo vse dobro uspevalo, lahko vidimo že sedaj, ko dobro sodelujemo pri gradnji avtoceste s Slovenijacem in s Primorjem.«

JANKO ČEH, VK zidar brigadir iz TOZD GE Maribor, ki pa je trenutno na izgradnji hotela Pečina za Bernardin. Na vprašanje ali se mu zdi združitev pravilna, je povedal: »Vsekakor se mi zdi pravilno, da se združimo. Imeli bomo tako večji kapital in tako možnost za večje nabave. Če bi bili tako združeni, bi bila tudi veliko manjša možnost, da bi imeli kdaj 80 % plače.«

VINKO VEIT. O združitvi z Gradnjami in v GAST je povedal: »Moje mnenje je, da bo združitev dala pozitivne rezultate. Želja nas starejših Gradisovcev je, da bi postali res najmočnejša gradbena organizacija. Z združitvijo bi zapolnili nekaj pomanjkljivih cestnih kapacitet in si ustvarili tudi večji kapital za nabavo novih investicij. Seveda bi morali pri tem TOZD odigrati svojo vlogo in se njihove smernice ne bi smelo rušiti.«

Delovodja ALOJZ TUREL iz TOZD GE Ljubljana pa nam je povedal naslednje: »Mislim da bomo združeni lažje konkurirali pri velikih delih. Pri cestnih delih v Sloveniji tako ne bo več konkurence, lažje pa bomo tudi razporejali mehanizacijo, ki jo bo v okviru združenja več.«

Prostori skupnih služb, od koder se bomo kmalu izselili

Pozitivni vplivi integracije

Sestavljena organizacija združena dela je po novi ustavi najvišja organizacijska oblika vertikalnega povezovanja organizacij združenega dela. Sestavljajo jo delovne organizacije s svojimi temeljnimi organizacijami združenega dela, ki v njej združujejo nekatere izmed svojih poslovnih funkcij in sredstva za opravljanje teh funkcij. Bistvena značilnost sestavljene organizacije združenega dela je ta, da delovne

organizacije s svojimi temeljnimi organizacijami združenega dela v njej ne združujejo vsega svojega poslovanja, ampak samo eno ali več svojih poslovnih funkcij. Cilj povezovanja delovne organizacije v sestavljeno organizacijo združenega dela, je namreč uresničevanje samo enega ali več parcialnih interesov, ki so skupni vsem delovnim organizacijam, ki se združujejo v sestavljeno organizacijo združenega

dela. Tako urejujejo notranjo organizacijsko obliko novi ustavni predpisi.

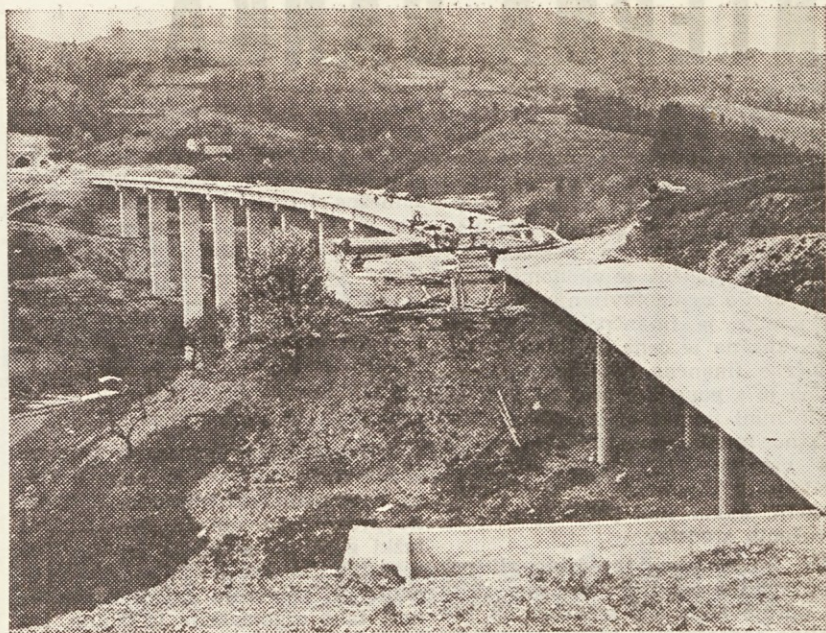
O združitvi v sestavljeno organizacijo združenega dela odločajo delavci v delovnih organizacijah oz. temeljnih organizacijah v tej sestavi s samoupravnim sporazumom s katerim določijo zlasti tiste medsebojne odnose, ki jih bodo reševali skupno in katere bo reševala sestavljena organizacija združenega

Viadukti že čakajo na asfaltno prevleko

Modernizacija slovenskega cestnega omrežja se nadaljuje z nezmanjšanim tempom. Zdi se mi, kot da smo šele včeraj predali odsek nove avtoceste od Vrhnike do Razdrtega,

kaj deset kilometrov položenega asfalta temu ne govori v prid. Seveda so mene zanimala le bolj naša — Gradisova gradbišča, ki sem jih spremljal že od samega začetka. Tu

časa samevajo in čakajo le še na finalizacijo. To so viadukti Devina, Vrhole in najdaljši viadukt na tem odseku. Preloge. Tudi mostova v Žepini in Dramljah sta že kar lep

Viadukt Škedenj II in vmesni most so že gotovi

Eden najlepših viaduktov na štajerski magistrali viadukt 60—24 Ske denj I

že se bližamo zaključkom del na štajerskem odseku te nove cestne magistrale. Le-ta naj bi že ob koncu letošnjega leta začela služiti svojemu namenu. Toda ali bo res?

Moj zadnji obisk na gradbiščih avtoceste me ni preveč prepričal o tem, da bo temu res tako. Le ne-

mislim predvsem na viadukte, ki smo jih zgradili oz. jih dograjujemo na tem odseku. Seveda sem se še vedno moral voziti po vseh stranskih poteh, po katerih so težki tovornjaki dovažali material, po bodoči trasi pa le nekaj kilometrov.

Naj začnem pri tistih, ki že nekaj

čas povsem gotova. Tako ostanejo le še trije viadukti, to je Škedenj I in II ter Slatina. Od mojega zadnjega obiska na teh viaduktih je minilo sicer nekaj mesecev, toda vseeno sem bil presenečen ob pogledu na dokončane objekte. Konstrukcija za montažo nosilcev je bila takrat še na viaduktu v Slatini, podporni stebri viadukta Škedenj II so samevali in nebogljenost strmeli proti nebu, pa tudi na najbolj zahtevnem objektu na trasi — viaduktu Škedenj I še niso končali s konzolno gradnjo. Le nekaj me-

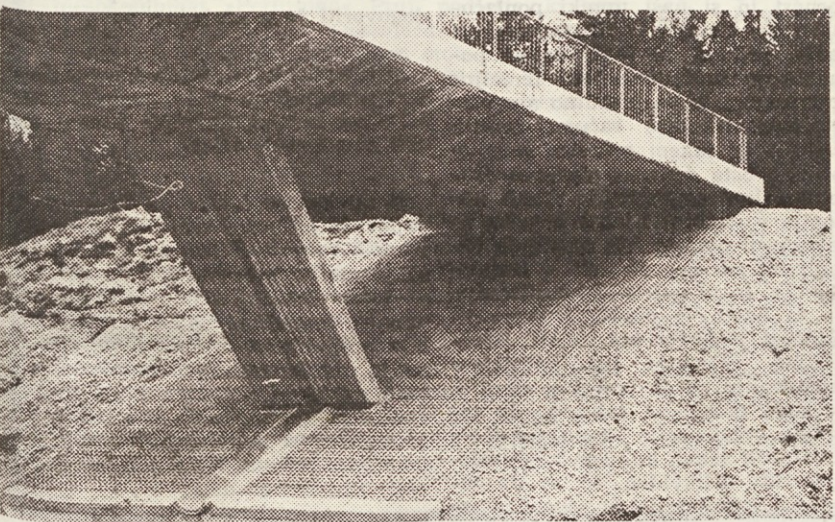
secev kasneje je situacija povsem drugačna. Viadukta Slatina in Škedenj II čakata samo na finalna dela, pa tudi na viaduktu Škedenj I so položene že vse voziščne plošče. Pogled s hriba je zares prečudovit. Dvojna S linija tako z dvema viaduktoma in enim mostom povezuje Škedenjsko dolino.

Na tem področju je le malo trase speljane po terenu. Čeprav bo ta

del avtoceste le tropasovnica, bo vožnja po njej mnogo bolj zanimiva, saj je speljana po bolj raznoliki pokrajini.

Viadukti bodo torej gotovi in bodo čakali le na priključke in nato še na finalno obdelavo. Bolj kot z besedo pa naj s sliko potrdimo in prikažemo velike uspehe naših delavcev na avtocesti.

mk

Brežine pod mostovi in nadvozi so lepo urejene s travnatimi ploščami

POZITIVNI VPLIVI INTEGRACIJE

dela kot taka. Predvsem se s sporazumom določijo dejavnosti, ki jih bodo skupno opravljali v sestavljeni organizaciji, način združevanja in upravljanja s sredstvi in obseg pravic in odgovornosti za obveznosti, ki so skupno sprejete. To pomeni, da sporazum o združitvi šele določa, kakšni naj bodo notranji odnosi med podpisnicami sporazuma in je torej izključno začetni akt in izražena volja vseh delavcev, delovnih organizacij, ki se združujejo.

Izredno pomemben je sporazum o združitvi v sestavljeni organizaciji združenega dela v poglavju, kjer se določajo cilji in pa predmet organizacije. Smoter združitve GRADISA SLOVENIJA CESTE, in sedaj tudi PRIMORJA v višjo obliko je ustanoviti veliko in močno asociacijo združenega dela na področju gospodarske panoge gradbeništva. Učinek, ki ga bo ta združitev prinesla, bo imela vpliv na svoje okolje, tj. na gradbeništvo in gospodarstvo Slovenije in tudi Jugoslavije ter ga je mogoče oceniti kot zelo pozitivno. Gradbeništvo bo namreč dobilo močno organizacijo, ki bo sposobna prevzemati velike komplekse gradbenih del s področja nizkih in visokih gradenj. Pri tem je treba gledati iz splošnega gospodarskega vidika tudi na pomembno ugotovitev glede racionalnosti naložb v razvoj gradbene panoge, kar pa bo lahko omogočilo le združevanje finančnih sredstev v sestavljeni organizaciji združenega dela in s tem bo zagotovljena hitrejša rast proizvodnje in večja produktivnost. S tako uravnanim gospodarjenjem podpisnic sporazuma v sestavljeni organizaciji združenega dela bo dosežen smoter združitve, ki pa je enako pomemben tudi za slovensko gospodarstvo kot celoto, kot za vsako posamezno delovno organizacijo, ki se združuje.

Osnovni cilji, ki bi se uresničili po združitvi v sestavljeni organizaciji združenega dela, so v tem primeru naslednji. Hitrejša rast družbenega proizvoda, večja produktivnost, ekonomičnost in rentabilnost vsake delovne organizacije, ki se združujejo v sestavljeni. To bo mogoče doseči z večjo možnostjo pridobivanja dodatnih finančnih sredstev za razvoj podpisnic sporazuma, večjo možnost zbiranja najugodnejših različic za investicijske naložbe, kar bo povečalo poslovno varnost, utrjevalo samoupravljanje, povečalo socialno varnost delavcev ter zagotovilo večje osebne dohodke in hitrejšo rast življenjske ravni zaposlenih.

Kot že omenjeno izhaja predmet združevanja iz prednosti in ciljev združevanja. Ta predmet so pa lahko samo tiste funkcije, ki jih bodo podpisnice ob združitvi delno ali pa v celoti sporazumno prenesle na sestavljeni organizaciji združenega dela. Iz analize Ekonomske integrabilnosti in ocene primernosti združitve v »GAST« je razvidno in utemeljeno, da bi bile te funkcije naslednje: razvojna tehnična funkcija, tržna funkcija, organizacijsko-informacijska funkcija, finančna funkcija, splošna funkcija in kadrovska socialna funkcija.

Na tej podlagi in predlogu, ki izhaja iz omenjene analize so že bili začetni prvi osnutki, v kolikšni meri in obsegu bodo delovale navedene funkcije in sicer po predlogu, ki ga pripravlja posebna interna komisija v sklopu že izvoljene komisije za integracijo v »GAST«.

Program bo treba pripraviti takoj po sprejemu sporazuma in v času, ko bo potrebno do kraja konstituirati sestavljeni organizaciji združenega dela.

SKLEPI

1. seje konference OOS GIP Gradis, ki je bila 3. aprila v Ljubljani

1. Konstituirani so bili naslednji organi konference OOS:
Predsednik: Janez Raušl
Podpredsednik: Jernej Jeršan
Sekretar: Nada Muminović
Blagajnik: Dora Klemenčič
Člani predsedstva: Vlado Sanca, Albert Spindler, Bogomir Gabrovec, Stefan Rac

Nadzorni odbor: Mirko Zemljčič (predsednik), Ivan Griljc, Anton Franderajh

Organizacijska komisija: Janez Raušl (predsednik), Janko Strajnsak, Lojze Cepuš, Nada Muminović

Komisija za standard zaposlenih in varstvo pri delu: Albert Spindler (predsednik), Jernej Jeršan, Božo Sef, Ivan Griljc

Komisija za delitev dohodka in osebnega dohodka: Vlado Sanca (predsednik), Stane Uhan, Janez Raušl

Komisija za šport in rekreacijo: Jernej Jeršan (predsednik), Lado Janžekovič, Tone Zaletelj, Slavko Stanonik, Ludvik Snajder.

2. a) Na vsakem večjem gradbišču (Anhovo, JE Krško, Bernardin, Srednja Drava II) mora biti osnovna osnovna organizacija sindikata ali pa vsaj močna sindikalna skupina s poverjeniki. S tem v zvezi se bodo do 15. maja sestali Janez Raušl — predsednik konference OOS, Jernej Jeršan — podpredsednik konference OOS, Nada Muminović — sekretar konference OOS in Vlado Sanca — predstavnik OOS GE Jesenice, da na gradbišču v Anhovem pripravijo sestanek z zaposlenimi in organizirajo sindikalno skupino.

b) Organizacijska komisija pri konferenci OOS bo do 15. maja pripravila sestanek s predsedniki komisij delavske kontrole, kjer se bodo posvetovali o pravilnem in uspešnem delu delavskih kontrol.

c) Do konca junija mora biti pripravljen poslovnik o delovanju konference OOS. K delu bomo pritegnili tudi Rajka Zupančiča in Vinka Koluta.

d) Na pobudo republiškega odbora sindikata gradbenih delavcev bo Center za izobraževanje pri Gradisu pripravil 28. in 29. aprila seminar za predsednike OOS, kjer se bodo udeleženci seznanili z družbeno vlogo in organiziranostjo sindikata, s samoupravnimi organiziranostjo in z delom delavskih kontrol.

e) Treba bo stopiti v akcijo za

pravilno opredelitev gradnje samskih domov v družbi in v ta namen posredovati pri pristojnih skupščinskih organih. Za to so zadolženi Lojze Cepuš, Stane Uhan, Janko Strajnsak in Vlado Sanca. Nada Muminović pa bo članek o tej problematiki napisala za sindikalni list Delavska enotnost.

f) Člani konference OOS Stane Uhan, Jernej Jeršan, Janez Raušl, Vinko Koluta, Rajko Zupančič in Lado Janžekovič se bodo sestali z glavnim direktorjem ing. Hugom Keržanom in proučili program dela sindikata v Gradisu ter pripravili akordiranja v Gradisu. To zadnje naj bi bilo pripravljeno do 15. junija. Pri akordiranju se naj uporabijo izkušnje in gradiva iz ostalih gradbenih podjetij, ki imajo to že urejeno, seveda pa predvsem izkušnje iz dela v Gradisu. Tam, kjer ni mogoče uvesti normiranja, so prisotni izglasovali mero za povprečni akord, ki naj bi se gibala od 0—7,5%. Ko bo pripravljen predlog sistema akordiranja v Gradisu, se bodo sestali predstavniki delavske kontrole, aktivna mladih delavcev, delavskega sveta TOZD, OOS, direktor TOZD in predsednik ter sekretar konference OOS in ta predlog preučili.

3. Podana in sprejeta je bila informacija o dosedanjem in nadaljnjem delu komisije za sistemizacijo in AODM. Po končanem delu komisije bo ta pripravila zapis o opravljenem delu in nadaljnjem ukrepanju, o njem pa bodo razpravljali na naslednji seji konference OOS, nato pa bodo razprave prešle tudi v posamezne TOZD.

4. a) Lojze Cepuš bo pripravil predlog za dokončno rešitev problema ob podeljevanju spominskih daril za člane TOZD Nizke gradnje.

b) Na naslednjo sejo konference OOS bomo povabili Franca Roškarja in Jožeta Lorentiča, da bi pojasnili izjave tov. Franca Roškarja, ki so imele za posledico odstop tov. Lorentiča od funkcije poklicnega sindikalnega funkcionarja.

c) Komercialna služba pri skupnih službah še vedno ni dala odgovora glede akordiranja; potrebno jo je vključiti v delo sedanje priprave sistema akordiranja.

d) Akcija za počitniški objekt gradbenih delavcev Slovenije v Fiesi že teče in sindikat v Gradisu jo podpira, vendar pa z materialnimi

sredstvi ne moremo sodelovati, ker bomo širili naše počitniško naselje v Ankaranu. Pridobiti nameravamo nekaj novih ležišč, v načrtih pa je tudi gradnja zimskega bazena, ki bo nudil našim delavcem možnost za preventivno zdravljenje, sezono prek celega leta. Organizacijo seminarjev in priučevanje ustreznega gostinskega kadra za počitniške domove.

e) Na osnovi poročila o delu SOP in blagajniškega poročila, podano na ustanovi konferenci v Kranjski gori, se predsedniku, tajniku in blagajniku kot priznanje za delo v pretekli mandatni dobi odobri nabava praktičnega darila v višini 1200 din po osebi.

5. a) Sprejeta je bila informacija o pripravah na športne igre Gradisa in SIG-75. Za vodjo Gradisove ekipe na SIG-75 je bil izvoljen Lado Janžekovič, za njegovega namestnika pa Drago Dolenc.

b) V zvezi z izvedbo in organizacijo SIG-75 se načelno odobri kritje stroškov reprezentance, pokalov, opreme organizatorjev in drugih nepredvidenih stroškov iz skupnih sredstev, ki se nakažejo na žiro račun konference.

c) Za praznovanje 30-letnice Gradisa bo pripravljen 30-minutni film o Gradisu, almanah, značke, reklame na različnih področjih in centralna proslava v Ljubljani.

d) Za dan gradbincev Slovenije bomo morali prikazati delo Gradisa prek naših že posnetih filmov, pripraviti pa bo treba tudi razstave itd.

6. a) Stroške ustanovne konference (15.898 din) bosta krila OOS GE Jesenice in konferenca OOS Gradis in sicer vsaka polovico.

b) Letni regres naj bi bil v letu 1975 enoten in sicer za vse 900 din. Ta predlog so prisotni enoglasno sprejeli.

c) Vabila in sklepi vseh sej konference OOS bodo poslani na vodstva vseh TOZD, seveda pa tudi delegatom in predsednikom OOS.

d) Podpisniki za službo družbenega knjigovodstva so Jernej Jeršan, Ivan Griljc in Nada Muminović.

e) Za zlati znak sindikata, ki ga podeljuje RO ZSS, smo predlagali Lada Janžekoviča. Prav tako smo predlagali za odlikovanje delovno organizacijo GIP GRADIS.

INTERNA BANKA . . .

(nadaljevanje s 4. strani)

se odražajo v zagotovitvi potrebnih finančnih sredstev, zagotovitvi likvidnosti in v maksimiranju rezultata.

Pri finančnih odločitvah, predvsem pri preskrbi sredstev za poslovanje je izrednega pomena, da ugotovimo, kakšna je ekonomika pri tem. Merilo za ugotavljanje finančne ekonomike je finančnost, ki pokaže, kakšna je cena za financiranje določene finančne naložbe. Ugotavljamo jo s povezavo rentabilnosti in finančnimi stroški vloženih sredstev. Takšno merilo moramo uporabljati pri vsakem projektu za vlaganje sredstev v posamezni temeljni organizaciji, kakor tudi pri vlaganjih iz združenih sredstev.

Pri koncentraciji sredstev ali pri združevanju sredstev ne sme priti do odtujevanja teh sredstev od temeljne organizacije, ki jih je ustvarila. Prelivanje sredstev iz ene temeljne organizacije v drugo je lahko le začasno in izključno samo na podlagi posebej sklenjenih dogovorov z obveznostjo vračanja sredstev tisti temeljni organizaciji, ki jih je ustvarila s svojim delom. Družbena sredstva združujejo temeljne organizacije za doseganje poslovnih ciljev ob skupnem tveganju. Kadar se sredstva združujejo v eno temeljno organizacijo, odgovarja le-ta za združena sredstva.

Zakaj združujemo sredstva?

Temeljne organizacije v sestavi iste delovne organizacije združujejo sredstva zaradi ohranitve likvidnosti, sanacije tistih temeljnih organizacij, ki bi postale nelikvidne, zlasti pa zaradi razširitve materialne podlage združenega dela.

Združevanje sredstev se pojavlja tudi z vlaganjem sredstev zaradi doseganja skupnih ciljev z drugimi delovnimi organizacijami. Takrat so interesi v tem, da se zagotovijo materialne osnove svojega in združenega dela neke druge delovne organizacije. To je lahko v obliki financiranja. Združevanje sredstev se pojavlja še v poslovnih bankah zaradi ohranitve likvidnosti, sanacije organizacij združenega dela, kadar ne morejo več izpolnjevati zapadlih obveznosti, zaradi realizacije določenega projekta razvoja druge delovne organizacije, kadar se rezultati vlaganja odražajo na temeljno organizacijo, ki je sredstva združila in končno še zaradi oblikovanja sklada ob ustanovitvi banke.

Sredstva ni mogoče združevati, če ni naprej določen namen, zaradi katerega se združujejo.

Stevilni so motivi, zaradi katerih prihaja do združevanja sredstev: dopolnitev proizvodnega programa, možnost za razširitev tržišča, prenašanje določene tehnologije in podobno. Brez določene motivacije si ne moremo zamisliti smotrne vlaganja, zlasti pa ne zainteresiranost vlagateljev, da se bodo sredstva tudi pravilno opremenila ter opravila svojo osnovno nalogo v procesu razširjene reprodukcije.

Kadar govorimo o koncentraciji sredstev, ne smemo imeti v mislih to, da se zbirajo sredstva na enem mestu kot neporabljena akumulacija, tj. ostanek dohodka temeljnih organizacij brez opredeljenih in skupno sprejetih programov. Pri tem ima precejšnjo vlogo t. zv. »interna banka«, ki je organizacijska stopnja za urejanje kroženja proste akumulacije v delovni organizaciji, v kateri so s koncentracijo prostih denarnih sredstev združena sredstva temeljnih organizacij. Pri tem je potrebno poudariti, da se z »interno

banko« ne more ustvarjati le kreditne odnose in medsebojno poračunavanje obresti za več trošena sredstva od trenutno razpoložljivih posamezne temeljne organizacije, kadar se začasno prelivajo med seboj prosta denarna sredstva te akumulacije. Obresti so lahko le motivacija za združevanje sredstev, vendar mora prejemnik teh sredstev naprej sprejeti zavestno tudi obveznost za obresti. Hkrati pa naj bi se uporabilo še merilo za finančnost, tj. za smotrnost in rentabilnost vlaganj.

Pri Gradisu je izrednega pomena združevanje sredstev za nabavo težke in srednje mehanizacije. V strojno prometnem obratu so združeni težki gradbeni stroji in transportna sredstva, ki jih koristijo gradbene enote pri izvajanju nalog. Racionalnost take organizacije je očitna, saj bi potrebovali izredno več sredstev, če bi hoteli, da bi vsaka gradbena enota imela sama vse potrebne stroje, ki bi tako bili vrh tega še zelo slabo izkoriščeni, ker ne bi bilo vedno za njih polne zaposlitve. S kroženjem težke mehanizacije po naprej določenem vsakomesečnem programu med posameznimi gradbišči, kakor to zahteva proces dela, daje popolnejšo izrabo razpoložljive mehanizacije. S tem je seveda jasno, da se zmanjšuje tudi potreba po finančnih sredstvih za nabavo mehanizacije, kakor pa bi bilo to potrebno v prej omenjenem primeru.

Gradbene enote in strojno prometni obrat sklenili nov samoupravni sporazum

Zaradi uresničevanja skupnih interesov pri novih nabavah mehanizacije, bodisi zaradi ohranitve enake kapacitete ali za povečanje kapacitet so gradbene enote in strojno prometni obrat sklenili poseben sporazum o združitvi v skupnost temeljnih organizacij v sestavi Gradisa. Ta skupnost je bila ustanovljena zaradi delitve dela, ki je osnova pri integracijah, če se hoče dosegati večje rezultate. Vsaka temeljna organizacija samostojno upravlja s svojimi sredstvi in doseženimi rezultati. Pri izvrševanju strojnih storitev vstopa temeljna organizacija strojno prometni obrat neposredno v delovni proces gradbene enote. Tukaj je potrebno uskladiti medsebojne odnose, ki pri takem načinu dela nastopajo, zlasti kar zadeva področje razširjene reprodukcije in področje prevzemanja tveganja, ki nastaja na trgu. Gre za neposredne interese gradbenih enot za uspešnost dela strojno prometnega obrata in za pravočasnost in učinkovitost izvajanja razširjene reprodukcije v strojno prometnem obratu. Zaradi tega so sklenili med seboj sporazum in oblikujejo takšno poslovno politiko, ki zagotavlja optimalne rezultate, na podlagi katerih bo mogoče vedno nadomestiti dotrajajočo opremo in stalno modernizirati strojni park; hkrati pa zagotoviti nenehni razvoj vseh temeljnih organizacij.

Združevanje sredstev za nabavo mehanizacije se nanaša predvsem na nabavo tiste nove mehanizacije, ki se smatra kot razširitev kapacitet, tj. za razširjeno reprodukcijo. Za nadomestitev in tudi za modernizacijo strojne opreme mora skrbeti že strojno prometni obrat sam iz cene za storitve, katero pa kot interno sporazumno določajo vse temeljne organizacije, ki so sklenile prej na-

vedeni sporazum. Zato tudi ni predvidene udeležbe v dohodku strojno prometnega obrata, temveč mora vložena sredstva strojno prometni obrat gradbenim enotam vrniti v rokih in pod pogoji, ki se določijo ob sklenitvi pogodbe za združitev sredstev, saj z novo nabavljeno mehanizacijo tudi ustvarja dohodke ter višek vrednosti, ki se mora vračati v denarni obliki zopet nazaj v temeljno organizacijo, ki je sredstva združila zaradi doseganja skupnih interesov.

Instrument planiranja vpeljati v vsako TOZD

Pri združevanju sredstev je nujno vpeljati instrument planiranja sredstev za vsako temeljno organizacijo, v katerem je treba na dolgi rok določiti za vsako leto obveznost temeljne organizacije, ki je prejela združena sredstva, da jih vrne iz svoje dosežene akumulacije. S tem bo preprečeno odtujevanje sredstev in pridobivanje neupravičene koristi. Hkrati s planiranjem sredstev pa je seveda nujno določiti namene, zaradi katerih se bodo sredstva združila in pri tem tudi ugotoviti ali so naložbe smotrne in ali bo dosežena rentabilnost vloženih sredstev v nove investicijske projekte, zaradi katerih je prišlo do potrebe po združevanju sredstev.

Posebno poglavje je bilo na posvetu posvečeno financiranju potreb za delovanje skupnih služb. Tukaj nastopa pojem financiranja, kajti skupne službe so delovna skupnost, kjer delavci v tej skupnosti neposredno ne ustvarjajo dohodka za financiranje enostavne in razširjene reprodukcije. To dosegajo delavci skupnih služb v končnem proizvodu oz. storitvi, katere vrednost se ugotavlja v temeljnih organizacijah, za katere delajo delavci skupnih služb. Ustanovljena je bila namreč ta delovna skupnost za opravljanje nalog, ki so skupnega pomena za vse temeljne organizacije združenega dela v sestavi Gradisa.

O vlogi in funkciji »interne banke« je govorila tovarišica Kavčičeva. Ugotovila je, da je uspešnost delovanja »interne banke« odvisna od značaja finančne politike, ki se vodi v organizaciji združenega dela, kajti »interna banka« je instrument finančne politike.

Na vlogo in položaj »interne banke« vplivajo razni činitelji (stopnja samoupravljanja v delovni organizaciji, obseg dela in velikost ter število temeljnih organizacij v sestavi delovne organizacije, različnost ekonomskega položaja posameznih delov delovne organizacije, predmet poslovanja, prostorska razporejenost in podobno).

»Interna banka« je opredeljena kot organizem, katerega temeljna naloga je omogočanje, da se optimalno koristijo finančna sredstva temeljnih organizacij združenega dela v sestavi delovne organizacije, ki so se dogovorile o enem žiro računu pri banki in ob tem tudi o koncentraciji denarnih sredstev, s pogojem, da bo za vsako temeljno organizacijo voden interni tekoči račun in to pri »interni banki«.

Nujna zahteva je, da so za temeljne organizacije zaradi ustreznosti finančnih odločitev vedno na razpolago osnovne informacije, predvsem o potrebnih obratnih sredstvih, njih oblikah ter o virih teh sredstev v daljšem ali krajšem časovnem obdobju. Sem spadajo zlasti pomembni plani terjatev do kupcev (investitorjev) in obveznosti do dobaviteljev; na tej podlagi je mogoče planirati priliv in odliv finančnih sredstev. Finančna funkcija je v pristojnosti temeljnih organizacij, medtem ko je »interna banka« oziroma finančna služba kot strokovna služba izvrševalec te funkcije.

V okviru »interne banke« oblikujejo denarna sredstva določene denarne tokove, kateri pogojujejo likvidnost temeljnih organizacij, ki so združene v delovni organizaciji — podjetju.

Denarni tokovi, ki tvorijo skupna denarna sredstva v »interni banki« so razdeljeni na sredstva za nabavo osnovnih sredstev, za obratna sredstva, denarni del amortizacije, denarni del sklada skupne porabe, rezervna sredstva, združena sredstva temeljnih organizacij, krediti poslovnih bank in med letom ustvarjena a še nerazporejena akumulacija temeljnih organizacij. Nadaljnja deli-

Iz seminarja v Portorožu

tev je še na dolgoročne in kratkoročne denarne tokove. Med seboj se denarni tokovi ne bi smeli prelivati

Kroženje vseh denarnih tokov je v okviru žiro računa pri banki, za vsako temeljno organizacijo pa preko internega tekočega računa, ki jih vodi »interna banka«.

Solidarna odgovornost

Glede na to, da je dogovorjena med temeljnimi organizacijami v Gradisu neomejena solidarna odgovornost in si naši upniki poplačujejo svoje terjatve iz žiro računa pri banki, prihaja do tega, da se poravnava tudi obveznosti temeljne organizacije, ki pa trenutno nima na internem tekočem računu prostih sredstev. V takem primeru se uporabijo prosta denarna sredstva druge temeljne organizacije. Tako nastopijo v »interni banki« terjatve in obveznosti posameznih temeljnih organizacij združenega dela v sestavi Gradisa, to je notranje kreditiranje. Na ta način je dosežena večja likvidnost podjetja kot celote. Medsebojna razmerja pri notranjem kreditiranju pa je potrebno urediti. Po naši ustavi se zahteva, da temeljna organizacija izpolnjuje svoje obveznosti takoj, ko zapade v plačilo. Biti nelikviden, to je da temeljna organizacija ni sposobna izpolnjevati svojih obveznosti do drugih ob zapadlosti, je torej protiustavno. Zaradi tega je nujno potrebno vpeljati finančno planiranje kot sredstvo za doseganje likvidnosti.

Prek »interne banke« se realizira tudi združevanje sredstev temeljnih organizacij, ki so se zaradi določenih interesov odločile za posamezne namene združiti svoja denarna sredstva dosežene akumulacije. V »interni banki« se mora voditi o gibanju teh sredstev točna evidenca, kajti združena denarna sredstva se ne smejo v nobenem primeru pojaviti kot osamosvojena oblika finančnih sredstev, ki bi jih upravljale posamezne strukture na nivoju podjetja.

S samoupravnim sporazumom o združevanju temeljnih organizacij v GIP Gradisu so temeljne organizacije sklenile osnovati »interno banko« in tudi določile okvirne naloge te »banke«. Izvoljen je tudi po delegatskem principu poseben samoupravni organ, odbor »interne banke« in so z omenjenim sporazumom določene tudi njegove pristojnosti. »Interna banka« v Gradisu deluje praktično od januarja 1974. leta in se poslovanje stalno izpopolnjuje.

Posvet je dal prve osnove za boljši pristop k urejanju notranjih finančnih in ekonomskih odnosov med temeljnimi organizacijami združenega dela na osnovah določenih ustave in zakonov, ki iz tega izhajajo, dalje pa še za izpopolnjevanje vodenja poslovne politike v podjetju. Upravljanje s sredstvi družbene reprodukcije je ena od pomembnih in neodtujljivih samoupravnih pravic delavcev v temeljnih organizacijah. Da bomo uresničili ustavna načela, bo potrebno za izpolnitev in ureditev notranjih finančnih odnosov pristopiti k realizaciji nakazanih smeri. Predvsem bo moral odbor interne banke iz svoje samoupravne pristojnosti sprejeti določen program za izpeljavo potrebnih ukrepov.

Zaključki s posveta o »interni banki«

1. V celoti se osvoji vsebina omenjenega materiala za seminar v Portorožu od navedenih avtorjev:

— Koleto Vinko — Medsebojni ekonomski-finančni odnosi v Gradisu,

— Zupančič Rajko — Združevanje sredstev v TOZD Gradisa,

— Kavčič Angela — Mesto, vloga in funkcije internih bank v organizacijah združenega dela.

2. Pri kratkoročnem kreditiranju navedenem v poglavju Interna banka Gradisa, str. 40 se je potrebno dogovoriti še o naslednjem:

a) kdaj lahko »interna banka« dovoli prekoračitev salda na internem tekočem računu temeljne organizacije združenega dela;

b) do katere višine se lahko povzpne negativen saldo na internih tekočih računih TOZD in koliko časa je možna prekoračitev, to pomeni točno določiti višino in časovno omejiti negativne salde (to naj bi bilo predvidoma brezobrestno, glede na to, da imamo sklenjeno neomejeno solidarno odgovornost in si zaradi tega glavni upnik poplača svojo terjatev iz kateregakoli internega tekočega računa temeljnih organizacij združenega dela;

c) določiti je potrebno sankcije za tiste temeljne organizacije združenega dela, ki se ne ravnavo v smislu zgoraj omenjenih določil.

3. Po podatkih za leto 1974 je ugotovljeno, da je centralno skladišče vezalo prek 48 % vseh razpoložljivih internih sredstev, ki so v kroženju (pod naslovom interni krediti). Za sredstva, vezana v zalozah centralnega skladišča, so se koristnikom (tistim, ki so prek uvedenega avtomatizma dali sredstva) priznale aktivne obresti, po 10 % obrestni meri. Kajti ta sredstva bi praviloma morala biti prikazana kot združena sredstva temeljnih organizacij združenega dela, ki so koristniki skladišča, glede na delež materiala, ki ga imajo v centralnem skladišču. Temeljne organizacije združenega dela bi naj posebej s sklenjenimi dogovori (pogodbo) določile, katere materiale bodo nabavljale skupno prek centralnega skladišča, količine, planiranje nabave itd. Praviloma ne bi smeli centralnega skladišča vključiti v sistem obrestovanja.

4. V zvezi z likvidnostjo je potrebno posebej poudariti, kako se analizirajo činitelji, ki vplivajo na likvidnost posamezne temeljne organizacije združenega dela. Pri uvažanju internih finančnih odnosov je nujno, da temeljne organizacije združenega dela bolj pazljivo zasledujejo naslednje

— zaloge materiala, končnih izdelkov, nedokončano proizvodnjo obračun nedovršene proizvodnje),

— odnose do dobaviteljev v zvezi z nabavo (skušati doseči odlog plačila brez zamudnih obrestí),

— rešiti vprašanje prenosa avansov med temeljnimi organizacijami združenega dela, upoštevajoč načela, da ne sme biti obrestna mera višja kot je bila pri pridobitvi avansa.

Naši strokovnjaki na gradbišču Bernardin

Gradis v Ptuj

Ptuj leži v nižini med vinorodnimi vrhovi Slovenskih gor in Halož ob Dravi v polkrogu okoli grajskega hriba. Mesto šteje okrog 10.000 prebivalcev. Na njegov nastanek in razvoj so vplivale hidrografske, geomorfološke ter prometne razmere in v nemajhnini meri tudi strateški položaj, ker leži mesto na preložišču čez Dravo ob prastari jantarni cesti, ki je vodila od Baltskega do Jadranskega morja. Ta prehod čez Dravo pa ni pomemben samo krajevno; tu je obenem tudi najlažji prehod in najkrajša pot iz Panonske nižine v alpski in kraški svet ter dalje proti Jadranskemu morju.

Po svoji preteklosti je Ptuj tudi eno najstarejših mest. V njem so številni kulturnozgodovinski spomeniki. Ti spomeniki pričajo o živahnem delovanju človeka od najstarejših dob do danes na tem področju. Najznamenitejša stavba v Ptuj je grad, ki se dviga na grajskem hribu in je viden daleč naokrog s svojim renesančnim obrambnim sistemom obzidij in stolpov, ki dajejo mestu tudi značilno podobo. V starem delu mesta so posebej znamenite naslednje stavbe: proštirska cerkev, minoritski samostan, nekdanji dominikanski samostan, mestni stolp z Orfejevim znamenjem ter dve Mitrovi svetišči v Hajdini.

V povojni izgradnji Ptuja in okolice smo gradisovci nastopali kot glavni izvajalci vseh večjih objektov. Najprej smo izgradili gigant naše aluminjske industrije tovarno »Boris Kidrič« pri Strnišču ali kot se danes imenuje v Kidričevem. Zgradili smo kompleks objektov mesokombinata »Perutnina Ptuj«, blagovnica »Panonija«, lepotica nove arhitekture v Ptuj, je delo naših ljudi, zgradili smo nove hale v TAP, za komunalno podjetje skladiščno halo, 5500 m² skladišča za »Mercator« — vsi ti objekti so tipске armiranobetonske montažne hale tipa GRADIS Maribor. V prejšnjem letu smo se vključili tudi v stanovanjsko izgradnjo, stolpič TAP je že vseljen. Trenutno delamo na treh krajih v Ptuj, rekreacijsko turistični center, tovarna močnih krmil in bencinski servis. Naj današnji sestavek vsaj v grobih orisih predstavi te objekte.

Investitor izgradnje tovarne močnih krmil je mesokombinat »Perutnina« Ptuj, podjetje, ki smo zanj že mnogo zgradili. Obstoječa tovarna močnih krmil ima kapaciteto 28.000 ton močnih krmil letno, z razširitvijo pa bo dosegla 88.800 ton. Prodnicijski proces v tovarni je sledeč: material se preseje, uskladišči, preko avtomatskih naprav v določenih proporcijah dozira v mešalnici, kjer se homogenizira in dodaje tekoče komponente ter granulira in transportira v vreče ali vozila za nauti tovar. Glavni materiali v proizvodnji močnih krmil so: koruza, soja, ribja mast, sončične tropine, mesna moka, lucerna, apnenec in drugi. Močna krmila bo investitor v glavnem koristil za prehrano perutnine tako za lastno proizvodnjo kot za kooperante.

Sedanja etapa graditve obsega sledeče objekte: gradbene v zaporedju drug do drugega, silosi za žito, mešalnica, silosi za težko tekoče blago, podno skladišče z zakloniščem ter več manjših spremljajočih objektov. Projektno dokumentacijo je izdelal Slo-

venija projekt iz Ljubljane. Naj vam v grobih obrih predstavimo omenjene objekte, ki postavljene in zaporedno v smeri vzhod-zanod tvorijo zaključni kompleks. Silosi obstajajo iz dvakrat po devet osmerokotnih celic z notranjo mero 5,40 x 5,40 metra. Omenjeni silosi so situirani tako, da ustvarjajo osem manjših celic kvadratnega prereza s stranico 2,15 m. Silosi so visoki ca. 38 m, izvedba armiran beton v drsnem opažu.

Mešalnica je tlorisnih mer 11 x 12 m, višine pa 42 m. Objekt, grajen v armiranobetonski konstrukciji ima 9 etaž.

Silosi za težko tekoče blago se sestojijo iz dvajsetih celic 3 x 4 m in se pnejo v višino 21 m.

Podno skladišče meri po dolžini 31 m, široko je 17 m, višina objekta znaša 10 m. Objekt je armiranobetonska konstrukcija z betonskimi poveznicami, ki nosijo streho.

Razen vpisanih bo potrebno zgraditi še več manjših objektov ter urediti ceste in zelenice. Ob našem obisku je delovodja Franc Predikaka s skupino tesarjev pripravljala gradbene profile za objekte. Gradbišče je že očistočeno humusa, prav tako je urejena dovozna pot. Vrtljivi stolpni žerjav Liebherr 45 t/55 izdelek mariborske Metalne je že zmontiran in pripravljen za pričetek gradnje. Prostori za zaposlene delavce in vsi pomožni prostori se urejujejo v barakah, ki jih montira naš obrat iz Škofje Loke. Elaborat o ureditvi gradbišča je izdelal oddelek priprave dela GE Maribor.

Sektorskega vodjo gradbenega tehnika tovarna Petra Ilca, smo srečali na gradbišču rekreacijskega centra. V bližini izvira termalne vode so Ptujčani sklenili zgraditi svoj RIC z letnim in zimskim kopališčem z vsemi vzporednimi objekti in športnimi igrišči. V programu so naslednji objekti: olimpijski bazen z zalivom za skoke, rekreacijski bazen z umetnimi valovi, otroški bazen, garderobe, zimski bazen, restavracija, upravna zgradba, objekt za tehniko, savna in ambulanta. Vse stavbe centra so predvidene v armiranobetonski montažni konstrukciji tipa GRADIS Maribor. Bazen so betonski in obloženi s keramiko. Arhitektonske načrte je izdelal projektivni biro »Investe« iz Ljubljane, statični del pa je obdelal dipl. ing. Bojan Spes s svojim razvojnim oddelkom. Dela na obeh velikih gradbiščih bodo po besedah tov. Ilca končana do avgusta letos. GRADIS slavi v Ptuj po kvalitetni in hitri gradnji in ni da bi dvomili v napoved našega mladega strokovnjaka.

Ob novi hitri cesti, ki je povezala Maribor oziroma Ptuj z Zagrebom, gradimo v Podlehniku nov bencinski servis za Petrol. Objekt je že v zaključni fazi. Delovodja Alojz Dobnik nam je pripovedoval o težavah, ki so jih graditelji morali premagovati pri vkopu cistern in utrditvi cestišča. Ob deževju namreč podtalnica močno naraste in brez milosti uniči trud mnogih dni. Sedaj je objekt že v taki fazi, oziroma so izvedeni vsi preventivni ukrepi, da te bojazni ni več.

Poslovili smo se od prijaznih domačinov in jim zaželeli mnogo delovnih uspehov. Prepričani smo, da se bogata oziroma uspešna tradicija GRADISA v Ptuj nadaljuje ter da bomo čez nekaj mesecev pričla novim uspehim zaključkom del.

S. M.

Delavsko naselje v Krškem

Delegat v samoupravni družbi

Pod tem naslovom smo se udeležili dne 19. in 20. marca predavanj delegati temeljnih delegacij iz vseh petih TOZD GIP GRADIS iz Maribora.

Predavanje je pripravila delavska univerza z Višjo pravno šolo skupaj s komisijo za usposabljanje delegatov občine Maribor.

Da je razvijanje delegatskih razmerij pri novi vsebini našega samoupravnega socialističnega sistema, smo se dosledno zavedali delegati s polnoštevilno udeležbo, ter pri tem spoznali naloge in odgovornost nas vseh, ki smo dolžni storiti kar največ, da to temeljno načelo nove ustave zaživi v naši samoupravni praksi.

Obdelane so bile teme:

- Družbenoekonomska ureditev SFRJ
- Družbenopolitična ureditev v Jugoslaviji
- Temelji delegatskega in skupščinskega sistema
- Samoupravni sporazumi in družbeni dogovori
- Komuniciranje v delegatskem sistemu.

Z zanimanjem smo spremljali razprave s predavatelji, še toliko bolj, saj so izhajali iz prakse. Za nas delegate zanimivo predavanje je bilo samoupravni sporazumi ter ugotovitve, kaj je samoupravni sporazum in kaj je družbeni dogovor.

Za oba dokumenta velja osnovno načelo, da sta sredstvo za merjenje medsebojnih odnosov.

Pri samoupravnem sporazumu nastopajo subjekti sporazumevanja delavci v TOZD, OZD in drugih delovnih skupnostih, ali občani v Krajevnih skupnostih, kratka nosilci temeljnih oblik samoupravljanja.

Pri družbenih dogovorih pa nastopajo izvedene oblike samoupravljanja, kot izvršni svet, samoupravne interesne skupnosti, zveza sindikatov, občinske skupščine itd.

Za nas Gradisovce je ustanavljanje TOZD že zgodovina, pa vendar je bilo zanimivo, s kakšnimi težavami se srečujejo delovne organizacije v postopku ustanavljanja TOZD. Z internim zakonodajno imamo v GRADISU urejen samoupravni sporazum o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu, o delitvi dohodka in osebnih dohodkov, pri tem pa vloga sindikata v samoupravnem sporazumevanju zato ne bi o tem obravnavala.

Zadržal se bom na komuniciranju v delegatskem sistemu. Uspešnega gospodarjenja in samoupravljanja v socialistični družbi si ne moremo zamisliti brez dobro razvitega sistema informiranja. Sleherni občan, zaradi delitve dela vključen v sistem samoupravljanja in gospodarjenja na takšnem ali drugačnem delovnem mestu mora nastopati glede na mesto in položaj, tako v vlogi tistega, ki informira, kakor tudi v vlogi tistega, ki je informiran. Zato tudi odločno poudarja naša ustava javnost informacij in dostopnost njihovih

virov. Posebej kaže omeniti obveščenost kot sredstvo kontrole in povečanje odgovornosti pri delu. Vedno širši krog ljudi osvaja spoznanje, med drugim tudi na osnovi dosedanje samoupravne prakse — da samoupravljanje v obliki, ko vsi o vsem odločajo, nikakor ne bo mogoče. To pomeni, da bomo še dolgo vezani na medsebojno zaupanje, na poverjenje samoupravnih pravic manjših skupin, to je tudi sedaj, ko delavci v podjetju prepuščamo svoje samoupravne pravice samoupravnim organom. Samoupravni delegatski sistem komuniciranja mora biti odprt tako, da je vsem delovnim ljudem dejansko omogočena vključitev v pretok informacij. V TOZD samoupravni skupnosti, kjer ni ustreznega samoupravnega sistema informiranja, ni mogoče pričakovati uspešnega komuniciranja delegatov. Med delegacijo in delovnimi ljudmi, ki so jo izvolili, mora obstajati stalna komunikacija, stalna delovna povezanost, ki omogoča delegaciji, da sporoča svoji samoupravni skupnosti probleme, ki so v obravnavi, delovnim ljudem pa izraža svoja stališča in interese. Delegacija mora obvezno odgovoriti na vse pripombe, stališča in predloge delovnih ljudi, in jih po možnosti tudi upoštevati, komuniciranje med delegacijo in člani temeljne samoupravne skupnosti je torej dvosmerno — poteka od delovnih delavskih ljudi — in to v vseh fazah dogovarjanja oziroma sprejemanja družbenih odločitev. V skladu tega se mora delegacija o najpomembnejših zadevah posvetovati z vsemi delovnimi ljudmi ali vsaj z delavskim svetom. Pri tem pa bi morala delegacija pri svojem vsakodnevem delovanju napraviti selekcijo informacij — odloča, katere informacije gredo do vsakega člana temeljne samoupravne skupnosti, katere bo sporočila samo samoupravnim organom, družbenopolitičnim organizacijam itd.

Pravočasna obveščenost, večja usposobljenost delavcev in boljša organizacija informiranja omogoča delavcem tudi lažje in hitreje odločanje, če je odločanje izbiranje izmed več močnih in ponudnih odločitev, morajo tisti, ki odločajo, vedeti za smotre in posledice vsake izmed ponudnih variant in možnih odločitev.

Prav tako je v statutu podjetja GIP GRADIS ter statutih TOZD napisano posebno poglavje o informiranosti, ki določa temeljna načela o informiranosti. Nas delegate pa zanima, kako in konkretno se bomo lotili informiranja v našem vsakdanjem delovnem okolju.

Ta ugotovitev je bila podana tudi na seminarju za organizatorje informiranja v Kranju. ALI VELJA? Srečali se bomo na enodnevnem seminarju, ter obdelali konkretno problem informiranja in obveščanja v GRADISU.

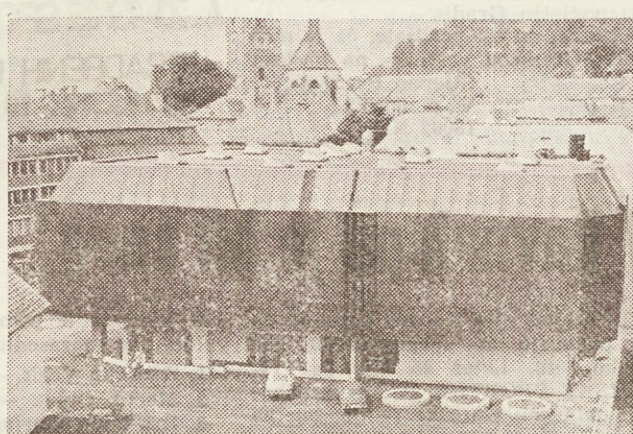
R. J.

Delegati

Slika iz arhiva — vodstvo gradbišča za Mercator Ptuj — Škerlak, inž. Flajs in Mernik

Blagovnica Panonija na Titovem trgu v Ptuj

Novi cestno prometni predpisi - VII

Marsikaj, kar smo na vozniskem izpitu odlično znali in tako tudi dokazovali, postopoma pozabljamo. To lahko sklepamo po tem, ker skorajda na vsakem koraku vidimo napake za napako, ki jih delajo avtomobilisti, motoristi, kolesarji in drugi. Prometne napake, ki postopoma prihajajo voznikom v navado pa so v določenih okoliščinah usodne.

Danes si na kratko oglejmo, kaj moramo vedeti in ne pozabiti iz poglavja o spremembi smeri vožnje. Ni vseeno, kako bomo ravnali pred tem, ko bomo z vozilom (velja tudi za kolesarje in motoriste) želeli zapeljati na desno ali na levo. Pri tem je zelo pomembno to, da moramo vsak prometni manever oceniti, predvideti morebitne nevarnosti in z ustreznim znakom drugim naznaniti našo namero spremembe smeri vožnje.

Pravila, ki veljajo za zavijanje z vozilom pravijo:

Voznik, ki zavija z vozilom na desno, mora to storiti tako, da vozi po skrajnem prometnem pasu ob desnem robu vozišča. Voznik, ki zavija z vozilom na levo, mora to storiti tako, da vozi po skrajnem levem

prometnem pasu ob srednji črti in ob zamišljenem ali zaznamovanem loku, ki veže dve srednji črti bočnih vozišč, oziroma po prometnem pasu ob levem robu ceste z enosmernim prometom, razen če ni s prometnimi znaki na cesti drugače določeno. Voznik mora na zadostni razdalji pred križiščem zavzeti z vozilom položaj na tistem prometnem pasu, po katerem mora voziti ob zavijanju.

Če bi ravnali drugače od predpisane, bi v celoti porušili določen prometni red in naše napačno ravnanje bi sprožilo nevarne situacije, ki jih drugi vozniki niso mogli predvideti. Med drugim je zelo važno tudi to, da če smo se napak razvrstili pred križiščem, glede na našo nameravano smer vožnje, moramo nadaljevati vožnjo v smeri, kamor vodi prometni pas, na katerem smo se razvrstili.

KAZNI:

— Z denarno kaznijo od 200 do 1000 din ali z zaporom do 2 mesecev se kaznuje voznik, ki pri zavijanju ni zavzel z vozilom položaja na prometnem pasu, po katerem mora vo-

ziti ob zavijanju in je zaradi tega povzročil neposredno nevarnost za drugega udeleženca v prometu.

Vozniku se sme izreči tudi varstveni ukrep odvzema vozniskega dovoljenja za čas od 30 dni do 6 mesecev.

— Z denarno kaznijo od 100 do 500 dinarjev ali z zaporom do 30 dni se kaznuje voznik, ki je s prekrškom nepravilne spremembe smeri vožnje povzročil neposredno nevarnost za drugega udeleženca v prometu ali prometno nezgodo.

Vozniku se sme izreči tudi varstveni ukrep odvzema vozniskega dovoljenja za čas od 30 dni do 3 mesecev.

— Z denarno kaznijo 100 dinarjev se takoj na mestu kaznuje voznik, ki nepravilno zavzame položaj z vozilom pred križiščem glede na smer vožnje oziroma zavijanja.

— Z denarno kaznijo 50 din se takoj na mestu kaznuje voznik, ki z vozilom nepravilno zavija skozi križišče.

Prihodnjič: prednost vožnje na križišču.

Marjan Metljak

Simulirana proizvodnja na računalniku

Preden se gradbeniki odločijo, da bodo začeli graditi popolnoma nove, potresno varne stolpnice, postavijo v laboratoriju model bodočega objekta. Seveda vgradijo prav take materiale, prav taka gradbena veziva in natanko take temelje, kakršni bodo v resnici. Na posebni potresni mizi nato simulirajo potres. Nekajsekundni potres je dovolj, da ugotove trdnost zamišljenega objekta. Poskus, ki seveda ni poceni, lahko ponavljajo toliko časa, dokler modelna zgradba ne vzdrži najhujšega potresa v naših razmerah, ki traja poljubno dolgo.

Cepprav ti poskusi niso poceni, so še vedno »cenejši«, kot če bi z resničnimi in naseljenimi poslopji čakali potres in potem do naslednjega potresa po krvavih izkušnjah zgradili trdne hiše. Hišo je mogoče pomanjšati, cele tovarne oziroma cegalega proizvodnega procesa (če izvajamo vzorčne delavnice, ki niso nikoli natančni posnetek resničnih proizvodnih odnosov), pa ne moremo. Zato si v industrijski proizvodnji pa tudi drugje vse preprosto dovolimo, da na pamet ali pa z napačnimi izračuni postavimo proizvodne linije. Ko proizvodnja nekaj časa teče, pogosto spet na pamet in ob »planirani« izgubi popravljamo in dopolnjujemo proces.

V naši praksi vse preprosto »simuliramo«, delamo poskuse, ki se včasih obnesejo, včasih pa tudi ne, na pravih tovarnah in z živimi ljudmi.

Programski paket GPSS (General Purpose Simulation System) omogoča, da na računalniku brez večjih finančnih tveganj simuliramo številne probleme, ki zasedajo proizvodnjo, organizacijo proizvodnih postrojev, organizacijo servisnih delavnic, strategijo obdelave delovnih nalogov, računalniške sisteme, telefonske centrale in kompleksnejše sisteme avtomatskega krmiljenja. Ta visoki računalniški programski jezik se je uveljavil zlasti pri odpravljanju ozkih grl v proizvodnji.

Kaj torej lahko industrija in ostali pričakujejo od GPSS? Izredno veliko!

Programerji izdelajo na primer model neke delavnice. V program vnesejo vse podatke, vse elemente, ki nastopajo v resnici, od števila strojev, do njihovih zmogljivosti, tekočih trakov, delavcev, merilnih naprav in drugih priprav, ozkih grl ipd.

Tako simulirano »tovarno« vložijo v računalnik, ki zelo hitro preračunava različne možnosti. Tako v najkrajšem času izračuna, kakšne proizvodne rezultate bi dosegli, če bi npr. ob istem številu strojev povečali število delavcev, ali pa, kakšen proizvodni rezultat bi dobili, če bi povečali hitrost tekočega traku, hkrati premestili 3 delavce in dodali še enega nadzornika. Računalnik izračunava

vse variante, jih primerja med seboj in poišče najoptimalnejšo rešitev. Ob koncu simulacije daje računalnik na zahtevo uporabnika rezultate izračunov tudi v grafični obliki.

Organizatorjem proizvodnje, analitikom, tehnologom in drugim pa bo verjetno povedal o možnostih, ki jih nudi programski paket GPSS naslednji problem iz proizvodnje:

Kontrola kakovosti

Proizvodna linija da v 2 urah 5 do 10 kosov nekega proizvoda. Na njenem koncu obstanejo proizvodi v posebni posodi. Trije kontrolorji jih jemljejo iz nje in jih pregledujejo. Predvidevamo, da je v posodi prostora za 10 kosov. Ko je polna, se proizvodna linija avtomatsko ustavi, dokler ni zopet prostor vsaj za 1 kos.

Vsak kontrolor opravi 4 delovne operacije:

- vzame kos iz posode in ga pregleda — čas 2 ± 1 min
- čaka na enega od dveh osciloskopov. Pripravi osciloskop in izmeri proizvod — čas 26 do 42 min
- označi kontroliran kos in izpolni kontrolni dokument — čas 2 ± 1 min
- čaka da je embalažni stroj prost, potem proizvod zavije — čas 16 ± 10 min

Po 4. operaciji se prične kontrola naslednjega kosa.

Vprašanja:

- kolikšen je povprečni čas kontrole enega kosa
- koliko kosov je izgotovljenih povprečno na uro
- kateri od naslednjih ukrepov bo najbolj pospešil produktivnost:
 - en kontrolor več ali
 - en osciloskop več ali
 - en embalažni stroj več

GPSS je organizatorjem proizvodnje v bistvu novo, hitro in učinkovito orodje, tako kot ročni elektronski kalkulator, mrežni plan in podobno.

Simulacije z GPSS so namenjene v prvi vrsti uporabnikom, ki nimajo sicer nobenega stika z računalnikom in se tudi ne žele poglobljati v programiranje, pač pa so usmerjeni predvsem v reševanje raznih organizacijskih in planskih problemov v organizacijah združenega dela.

Sekretar ZK skupnih služb na delovni akciji z mladinci

Spomenik obnovljen

Akcijam za lepši izgled mesta ob praznovanju 30-letnice zmage nad fašizmom ter množičnega manifestativnega pohoda po poteh ob žici okupirane Ljubljane so se odzvali tudi naši mladinci. Naše podjetje je namreč zadolženo za vzdrževanje spomenika »Ob žici«, ki je postavljen na griču za Ljubljanskimi opekarnami. Prav ta čas je bil najbolj primeren, da to akcijo izvedejo. Pod vodstvom sekretarja ZK skupnih služb Eda Razdriha so z udarniškim delom lepo očistili okolico, sam spomenik in vklesane črke ponovno lepo pobarvali. Cepprav malenkostna poteza, pa vseeno vredna pohvale in priznanja.

Vojak Petkovič nagrajen

Čini nam posebno zadovoljstvo da vas obvestimo da je vaš član radnog kolektiva PETKOVIČ IVAN nosilac značke »Primeran vojni«. Nedavno je Savezni sekretar za narodno odbrano ustanovil pomenuto značko kako bi se i na ovaj način istakli najbolji vojnici u jedinicama i na adekvatan način nagradili za postignute uspehe. Značka »Primeran vojni« dodeljuje se samo, izuzetno, najboljim vojnicima koji svojim primerom utiču na jačanje vojnog kolektiva, postignu odličan uspeh u vojno-stručnoj obuci i društveno-političkom obrazovanju, prednjače u razvijanju drugarstva i bratstva i jedinstva među vojnicima i u svakom drugom pogledu služe za primer vojnicima svoje jedinice.

Zahvalni smo vam što ste u svojim redovima osposobili i vaspitali ovakvog člana i što je i vašim trudom Armija dobila jednog od najboljih.

Naša jedinica se ponosi što u svojim redovima ima takvog vojnika, pa i vašem kolektivu poručujemo da se ponosite što imate takvog člana u svojim redovima.

Komandant
pukovnik
Milan Kunjadić

Slab start mariborskih šahistov v občinski sindikalni ligi

V mesecu februarju se je pričelo občinsko sindikalno šahovsko tekmovanje v Mariboru. Moštva so razdeljena v tri lige pač glede na jakost moštev. Naši šahisti so na osnovi lanskega uspeha uvrščeni v prvo A ligo. V tej ligi tekmuje šestnajst šestčlanskih ekip. Prvotno je bilo prijavljenih osemnajst ekip, vendar sta dve ekipi odstopili od nadaljnega tekmovanja.

Sahisti Gradisa so tekmovalje pričeli zelo slabo. Mogoče je temu tudi vzrok dejstvo, da so v prvih kolih imeli za nasprotnike igralce ekip, ki so trenutno v vodstvu. Nekaj opravičila pa je tudi v dejstvu, da zaradi obveznosti ne nastopajo vedno v najmočnejši postavi. Predvsem proti boljšim ekipam, ki se borijo za vrh lestvice, smo opazili, da naši igralci nimajo dovolj izkušenj.

Večkrat se je namreč primerilo, da smo zgubili že dobljene ali najmanj neodločene partije.

Do sedaj smo odigrali pet srečanj in dosegli naslednje rezultate:

Gradis : PTT 0,5 : 5,5
Hidromontaža : Gradis 3,5 : 2,5
Gradis : TAM T 2 : 4
Strojna : Gradis 2,5 : 3,5
Gradis : ELKO 1,5 : 4,5
PKS : Gradis 1,5 : 4,5

Upamo, da bomo v prihodnjih kolih dosegali boljše rezultate, ker igramo proti ekipam, ki so enakovredne našemu moštvu, ter bomo s tem dosegli naš cilj, da se tudi letos obdržimo v prvi A ligi.

Odigrali smo tudi redna mesečna hitropotezna turnirja za mesec februar in marec 1975. Za mesec februar so posamezni igralci osvojili naslednja mesta:

	Točk
1. Balajc Stefan	7,5
2. Ferlan Boris	6
3. Senjur Franc	5,5
4. Petelinšek Boris	5
5. Ban Tomo	5
6. Jovičević Sičo	5
7. Bajec Peter	4,5
8. Vedlin Alojz	3,5
9. Čokl Zvonko	2,5
10. Hrženjak Josip	0,5

Igralci so dosegli rezultate, ki smo jih predvidevali pred turnirjem. Veliko negativno presenečenje pa nam je pripravil Jovičević Sičo, ki je eden naših najboljših hitropoteznih igralcev.

Na rednem mesečnem hitropoteznem turnirju marca pa so igralci osvojili naslednje število točk:

	Točk
1. Senjur Franc	8,5
2. Balajc Stefan	6,5
3. Jovičević Sičo	6
4. Bajec Peter	5
5. Petelinšek Boris	5
6. Ferlan Boris	4,5
7. Ban Tomo	3
8. Dečman Branko	3
9. Vedlin Alojz	2,5
10. Hrženjak Josip	0

Prijetno je presenetil Senjur Franc, ki je oddal samo pol točke, vse ostale partije pa je dobil.

F. S.

KEGLJACI PONOVO PRVI?

V zadnjem kolu slovenske kegljaške lige so Gradisovci klonili proti ekipi Hmezada in Zalca in se bodo tako v ponovnem dvoboju za naslov prvaka srečali z ekipo Konstruktorja iz Maribora. Obe ekipi sta zbrali namreč enako število točk in po propozicijah se bosta morali ekipi ponovno srečati, tokrat na nevtralnem terenu.

Janez Hrovat že peto leto uspešno čuva naš skupni inventar

VOJAKI PIŠEJO

Oglašam se iz Niša, kjer služim vojaški rok. Upam, da bo teh 150 dni kmalu minilo in se bom vrnil nazaj v kolektiv. Prek časopisa bi rad pozdravil Martina Premužič ter vse tovariše, s katerimi sem delal pri podjetju Gradis.

Prosim, da mi pošljate, če je mogoče »Gradisov vestnik« na naslov: Stjepan Premužič V. p. 3038/3 18002 Niš

OŠVEN
1.3.1975

OSNOVNA ORGANIZACIJA
SNDIKATA
GRADBENIH PODJETJE
DRAVOGRAJ

4. ZIMSKE ŠPORTNE IGRE GRADBENIH DELAVCEV KOROŠKE REGIJE

movalka Jadranka Bodner zasedla drugo mesto v slalomu in tretje v teku. Na peto mesto pa se je plasirala v teku Ivanka Pšeničnik.

V borbi za prehodni pokal, ki ga je ravenska enota Gradisa osvojila letos že tretjič, pa je bil vrstni red:

1. Gradis Ravne	683,87 točk
2. GP Dravograd	629,83 točk
3. GP Prevalje	231,62 točk

Po objavi rezultatov v smučarski koči smo imeli skupno kosilo, kjer je bilo določeno, da drugo zimo organizira te tekme ravenska enota.

Na kraju ne smemo pozabiti na našega bivšega Gradisovca inž. Petra Gorjanca, ki mu poleg smučarskega kluba Fužinar gre vse priznanje za brežibno organizacijo. Vredno je, da se ga na tem mestu javno pohvali.

Se par posnetkov in pogled na nemoadeževano Koroško idilo, preko Prežihovih Kotelj, tja do Slovenj Gradca in industrijskih Raven nam da vedeti, da tu živi klen slovenski rod. Rod, ki drži skupaj, je rad vesel in rad svoje veselje in radost deli s prijatelji. Prav take imamo Koroške samorastnike radi in smo upravičeno ponosni nanje.

V tekih se je pomerilo 11 tekmovalcev, ki so zasedli sledeča mesta:

1. Zdravko Vožič — Gradis	7,04,1
2. Martin Oblak — Gradis	8,01,5
3. Inž. Peter Gorjanc Dravograd	8,22,5
Ostali Gradisovci pa so zasedli še mesta	
4. Franc Turk	9,04,1
5. Tone Zaletel	11,09,8

Pri ženskah, kjer je bila udeležba bolj maloštevilna, pa je naša tek-

V Ravnah pa je bil sneg

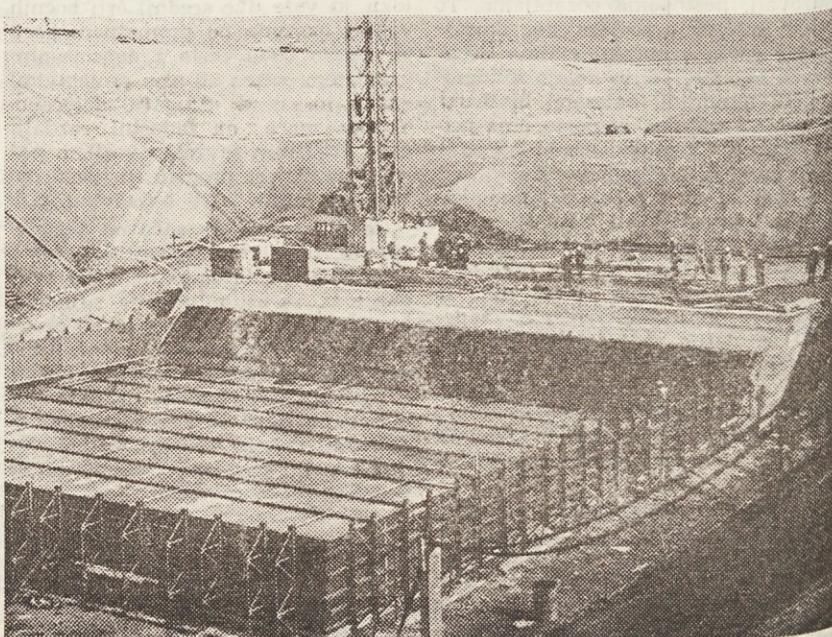
Tudi letos niso Korošci pozabili, da se pomerijo na snegu, kakor pač vsako leto. Letos so bile že »IV. ZIMSKE ŠPORTNE IGRE« gradbenih delavcev Koroške regije, teh pa ni malo, saj so se letošnjih tekem udeležila sledeča gradbena podjetja:

- Gradbeno podjetje »Stavbenik« — Prevalje
- Gradbeno podjetje Slovenj Gradec
- Gradbeno podjetje Radlje ob Dravi
- Monter Dravograd
- Instalater Prevalje
- Samostojni obrtniki Ravne na Koroškem
- Gradbeno podjetje Dravograd kot prireditelj in
- Gradis TOZD Ravne na Koroškem.

Krasen sončni dan in odlične snežne razmere so 1. marca 1975 privabile na Ošvenov travnik pod Uršljo goro vse udeležence. Na sporedu je bil veleslalom na 600 m dolgi progi s 23 vratci in tek na 3 km dolgi progi, rezultati pa so bili sledeči:

Veleslalom — 45 tekmovalcev

1. inž. Janez Herzog — Gradis	33,69
2. Maks Čekon, Gradis	34,45
3. Rok Navodnik obrtniki Ostali Gradisovci pa so se plasirali na sledeča mesta:	35,46
9. Srečko Konte	38,05
10. Avgust Škrinjar	38,24
13. Franc Turk	38,60
20. Marjan Starovasniki	40,22
21. Tone Zaletel	40,93
22. Ivan Grabnar	41,18

Tu bo stalo »srce« JE Krško

TOZD GE Celje : skupne službe 10,5 : 9,5

Srečanje vredno posnemanja

Ob priliki športnih iger Gradisa v Mariboru 5. aprila so člani šahovskega moštva TOZD Celje povabili delavce skupnih služb na prijateljsko srečanje v šahu na desetih deskah. Povabilo je imelo poleg čisto športnega tudi svoj družabni smoter. Nudilo naj bi ugodno priliko za navezavo tovariških vezi in izmenjavo mnenj med obema kolektivoma, ki sta z leti dobila mnogo novih članov. Treba je reči, da je srečanje uspelo tako na športnem kot tudi na družabnem področju. Gostitelji - delavci TOZD Celje so nam nudili zares prijeten popoldan ob šahu in razgovoru, da o pogostitvi ne govorimo. Vsekakor se jim delavci skupnih služb za to lepo doživetje lepo zahvaljujemo ob upanju, da ne bo zadnje.

Pri sestavi moštva, ki naj bi zastopalo skupne službe, nismo imeli posebnih težav, vsaj v začetnem ne. Zelo radi so se odzvali temu srečanju stari šahisti Gradisa, ki so še pred nedavnimi branili naše barve na tekmovalni ŠIG. Tako so se nam z veseljem priključili glavni direktor ing. Hugo Keržan, direktor kadrovske socialne službe ing. Sever Dragovan, direktor razvojne službe ing. Sodnik Dušan in še mnoge zna- ne osebnosti iz našega podjetja. Se- neveda tudi na nasprotni strani ni manjkalo zvenečih imen. Celjani so vključili v boj vse svoje sile od di- vektorja TOZD do mladih delavcev.

Igrali smo dvokrožno. Vsak igralec je imel 30 minut časa za 1 igro. Treba je reči, da je bilo srečanje dokaj razburljivo. Saj se do zadnjih partij ni vedelo, kdo bo zmagoval. Propozicije srečanja so velevala, da v slučaju neodločenega izida odigrata oba direktorja na prvih deskah še eno partijo, ki naj odloči zmagovalcu dvoboja. In vse je ka- zalo, da bo tudi to potrebno.

Po prvem kolu smo delavci skup- nih služb vodili s 5,5 proti 4,5. Se- veda so se tedaj sprožile tudi za- grizene prognoze o končnem izidu in vsaka nadaljnja partija je bila de- ležna največje pozornosti. Vse je kazalo, da bo končni rezultat neod- ločen. Vendar sta tokrat sreča in tudi znanje bila na strani Celjanov. Zmagali so v drugem kolu 6:4. Skupni izid je bil tako 9,5:10,5 za TOZD Celje. Nekateri so bili sicer mnenja, da sta Zorko in Zupančič ležirala svoje zadnje srečanje tako, da bi skupne službe imele razlog za izživ na povratni dvoboju. Ta dva večna nasprotnika na Gradisovih športnih igrah ne bi prenesla, da bi morala čakati zopet celo leto na Gradisove športne igre, kjer bi zopet lahko odigrala eno uradno partijo. No, naj bo tako ali drugače, Celjani so z borbeno igro prepričljivo zma- gali.

Kako je spopad vnesel borbenega

duha v ljudi, je dokaz tudi to, da nas je moralo strežno osebje hotela, kjer je bilo srečanje, na silo pre- seliti v drug prostor, kjer je bila zakuska. Spopadi in dokazovanja so tekli še kar naprej tudi po uradnem delu srečanja.

Ko smo se preselili v prostor, kjer nas je čakala pogostitev, so nas Celjani v drugič prijetno presenetili. Pripravili so nam prijetno zakusko ob še bolj prijetnem pogovoru, ki se je zavlekel v večerne ure.

No, in ob tem pogovoru je padla tudi misel o Gradisovi šahovski moštveni ligi. To vsekakor ni misel, ki bi jo bilo treba zanemariti. Sre-

čanja v taki ligi naj bi bila v obliki dvobojev, kot je bil ta v Celju, se- veda brez nepotrebno velikih stroškov. Sistem naj bi bil turnirski kot so npr. sedaj sindikalne šahovske lige. Vsekakor bi taka interna Gra- disova šahovska liga mnogo prispe- vala k zblizevanju kolektiva Gra- disa, ki je sicer razdrobljen po vsej Sloveniji. Sama športna srečanja bi bilo mogoče združiti še s tovariški- mi pogovori. Morda bi športni de- lavci v skupnih službah in TOZD dali odločilne pobude za organiza- cijo take lige.

Na koncu se vsi člani ekipe skup- nih služb iskreno zahvaljujemo de- lavcem TOZD Celje za res prijeten popoldan ob šahu in pogovoru, ki so nam ga tako lepo pripravili.

Člani šahovskega moštva skupnih služb

Med ping-pongaši nič novega

V nadaljevanju tekmovalj v okvi- ru XXI. letnih športnih iger Gra- disa so se 26. aprila pomerili tek- movalci v namiznem tenisu. Kar 12 moških in 5 ženskih ekip se je pri- javilo za tekmovalje, ki je bilo pr- vič organizirano v taki obliki. Mo- ške ekipe so bile razvrščene v tri predtekmovalne skupine, kjer so igrali po sistemu vsak z vsakim. Zmagovalci po posameznih skupi- nah so postale ekipe Železokrivni- ce, Nizkih gradenj in skupnih služb. Po pričakovanju so tudi tokrat osvojili prvo mesto tekmovalci skupnih služb, ki so v finalu pre- magali oba tekmeca s 5:1. Nepri- čakovano pa je ekipa Železokrivni- ce po ogorčenem boju premagala ekipo Nizkih gradenj s 5:4 in si tako zagotovila drugo mesto.

Med ženskimi ekipami je bil boj za prvo mesto po pričakovanju ma- riborski, saj sta ekipi Nizkih gra- denj in Biroja premično osvojili prvi mesti v posameznih skupinah. V medsebojnem dvoboju so tekmo- valke Biroja premagale svoje kole- gice s 3:1.

Tako je bil končni vrstni red na- slednji:

MOŠKI:	Točk
1. Skupne službe	12
2. Železokrivnica	11
3. Nizke gradnje	10
4. Ljubljana	9
5. Maribor	8
6. Biro Ljubljana	7
7. KO Maribor	6
8. Biro Maribor	5
9. KO Ljubljana	4
10. Celje	3
11. SPO Ljubljana	2
12. Ravne	1

ŽENSKKE:

1. Biro Maribor	5
2. Nizke gradnje	4
3. Biro Ljubljana	3
4. Skupne službe	2
5. Maribor	1

Tudi pri posameznikih se vrstni red ni kaj dosti menjal. Saj pri vrhu ne. Ekipa, ki nas že toliko ča- sa zastopa na ŠIG in drugih tek- movaljih je bila pretrd oreh za ostale udeležence. V medsebojnih dvobojih so nato v finalu določili vrstni red, ki je bil naslednji:

1. Krnc Matija, skupne službe
2. Pogačnik Janez, skupne službe
3. Kohn Janez, železokrivnica
4. Dolenc Drago, Biro Ljubljana
5. Čeh Franc, Nizke gradnje
6. Stomajer Franc, Maribor
7. Polič, Ljubljana
8. Kuhar Franc, Nizke gradnje
9. Sestanč Boris, KO Maribor
10. Šafarič Zlatko, KO Ljubljana

Med ženskami pa naslednji:

1. Bregar Stefka, Biro Maribor
2. Žvikart Katica, Nizke gradnje
3. Skreblin Silva, Biro Maribor
4. Bošak Erika, Nizke gradnje
5. Prosen Alenka, Skupne službe
6. Kučinič Jadranka, Biro Lj.
7. Kramarič Neža, Nizke gradnje
8. Knafelj Marička, Biro Lj.
9. Plemelj Vesna, Skupne službe

Za vse prvouvrščene posameznike in ekipe je organizator - IO OOS skupnih služb pripravil pokale, di- plome in nagrade, ki jih je na sve- čanem zaključku podelil pokrovi- telj tekmovalja, direktor GFS Iko Ravnikar. Predno zaključim to krat- ko poročilo o tekmovalju, pa ne morem mimo nešportnega vedenja in nekorektnega odnosa nekaterih ekip do organizatorjev.

Predčasno zapuščanje športne dvo- rane v študentskem naselju, kjer je bilo tekmovalje, nikakor ni na me- stu. Mislim, da je smisel tovrstnega tekmovalja nastopiti, razgibavati in šele nato uspeti. Sportno udejstvo- vanje krepi telo in duha ter nam daje moči za uspešno reševanje na- log pri delu. Še posebej graje vred- no pa je to, da so imeli tak odnes predvsem mlajši. Ali res še nimajo zavesti, da zastopajo svoj TOZD? Morda bo v drugih disciplinah, v

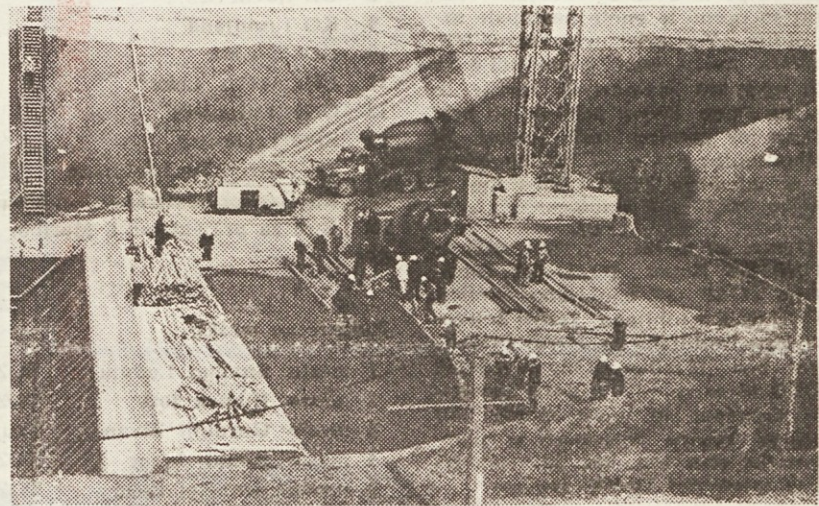
Pogled na dvorano med tekmovaljem

katerih se bomo še pomerili, že iger, kar je bilo tudi mnenje veči- ne udeležencev, ki so se udeležili zaključka v restavraciji študent- skega naselja.

Ob koncu naj pohvalim še dobro organizacijo tekmovalja in celotnih

Tudi na skupnih službah imamo nekaj krvodajalcev, ki se že nekaj let udeležujejo akcije »Kri rešuje življenja«

Še posnetek iz Krškega

NEZGODE NAS OPOZARJAJO

V mesecu februarju 1975 se je pri delu poškodovalo 27 delavcev, na poti na delo in z dela pa so se poškodovali 3 delavci. Poškodovani so bili 220 delavcev, ka- ter je povprečno болоval 23 dni. V tem mesecu je izgubljenih 9.446 dni, za- radi bolovanja (poškodbe 0,53 % in bo- leznine 7,04 %) skupaj 7,57 % od izvršenih delovnih dni v tem mesecu.

TOZD Celje (5 poškodb)

Hodžić Rufad, PU tesar - Imenovani je imel nalogo priključiti prikolico za kamion. Pri priklapljanju so ga spustili na tla, pri tem mu je stisnilo desni ka- zalec.

Hanžić Kemal, PU železokrivice - Pri ravnanju betonskega železa se je zamak- nil železokrivski ključ in imenovanega oplazil po kolenu leve noge.

Lulik Karlo, KV zidar - Pri rezanju knigips plošč za stropove je imenovani imel letav, v kateri je bil žičnik. Tega ni opazil in je s prstom potegnil po letvi in se zbodel v prst.

Mazreku Šefket, NK delavec - Pri iz- kopu temeljev se je imenovani nepriča- kovano pojavil v območju delovnega stroja, čeprav na tem mestu ni imel kaj iskati. Pri tem ga je stroj z ročico oplazil po glavi in mu opraskal kožo.

Trtničič Vid, KV tesar - Pri rezanju distančnikov na krožni žagi ga je list krožne žage zgrabil za prst.

TOZD Jesenice (4 nezgode)

Subašić Omer, KV tesar - Pri opaže- nju stene je imenovani povlekel opažno ploščo, da bi jo lahko pritrdil, iz druge strani pa je sodelavec udaril s kladivom ob ploščo in pri tem udaril ponesrečenca

po prstu roke. Sodelavec zaradi višine stene ni videl, kje tolče s kladivom.

Dafić Ibrahim, KV tesar - Pri rezanju lesa mu je zaradi nepravilne debeline razpornega klina vrglo les nazaj in mu poškodovalo dlan desne roke.

Sinanović Zahid, PU tesar - Pri pre- nosu kabla je nerodno stopil in si zlo- mil desno nogo v gležnju.

Cebašek Vinko, gradb. delovodja - Pri sestopu iz prtiličja je imenovani sto- pil ca. 30 cm nižje, tako da se mu je no- ga nakrenila v desno, pri tem je začutil bolečine v stopalu desne noge.

TOZD Koper (- poškodb)

V tem mesecu ni bilo zabeleženih de- lovnihi nezdod.

TOZD Ljubljana (4 poškodbe)

Tabaković Mehmed, KV zidar - Pri zidanju je imenovani po nesreči padel iz zidarske stolice višine 1,50 m in se udaril na rebra.

Subašić Muhidim, NK delavec - Pri sekanju utorov za vodovodno instalacijo se je imenovani vzel na delovni oder od višine 1 m. Pri tem mu je spodrsnilo in se je udaril ob ventil vodovoda.

Kocjan Slavko, NK delavec - Imeno- vani je imel nalogo z dvema sodelavce- ma naložiti Delmag žago na avtomobil. Zaradi nepazljivosti je spustil varoval- ko za blokiranje vžigalnega gumba, za- radi česar je stroj poskočil in ga je pri tem ročka za držanje udarila po levi ro- ki zapestja.

Krumpstar Milan, KV tesar - Imeno- vani je z brusilnim strojem rezal železo in mu je ob slabih zaščitnih očalih pri- letel drobec železa v levo oko.

TOZD Ljubljana-okolica (2 poškodbi)

Debo Rukib, NK delavec - Imenova- ni se je iz delavskega naselja zjutraj odpravil na delo. Ko je stopil iz bara- ke, je stopil na stopnico tako nerodno, da si je poškodoval gleženj na desni no- gi.

Vinarič Anton, NK delavec - Imeno- vani je čistil etaže novozgrajenega blo- ka. Pri hoji po stopnicah je tako nerod- no stopil, da je padel naprej in si poško- doval koleno.

TOZD Maribor (3 nezgode)

Halilović Hazim, KV tesar - pri iska- nju moralov iz deponije lesa mu je eden moral padel na roko - nart desne roke, ter ga poškodoval.

Sestaj Daniel, PK tesar - imenovani je pripravil bencinski sod s plinskim oljem za buldožer. Ko je sod z rokami zasakal, je začutil močno bolečino na desni strani reber.

Mihim Jožef, železokrivice - med kriv- ljenjem armature mu je zdrsnil ključ Ø 28 teže 5 kg in mu padel na levo nogo pod kolonom.

TOZD Ravne (2 poškodbi)

Karničnik Franc, KV tesar - na poti iz službe z osebnim avtomobilom je na- letel na karamboliran avtomobil, naka- r je začel zavirati in ga je pričelo zanaša- ti po cesti. Dobil je poškodbo na levem kolenu. (Bil je sopotnik).

Rling Pavel, VK tesar - na poti iz službe je z os. avtomobilom naletel na karamboliran avtomobil, naka- r je pričel zavirati in ga je pričelo zanašati po ce- sti. Pri tem je dobil poškodbo po glavi.

TOZD Nizke gradnje (3 poškodbe)

Zelenko Ludvik, PK delavec - name- ščeni železni nosilec I 18 je imenovani hotel privezati z žico. Medtem je na dr- gi strani zidu, na katerega so namešča- li nosilec, drug sodelavec neprevidno po- tegnil za žico, ki je prevrnila nosilec, kateri je padel ca. 1,80 m navzdol ter oplazil imenovanega po telesu in mu pa- del na nogo.

Ramulič Smajo, KV tesar - pri roč- nem premikanju transportnega vozička je zaradi spolzkega terena prišlo do pre- vrnitve vozička, pri tem je imenovane- mu vozeček padel na levo nogo.

Mutinović Alaga, PK tesar - pri zla- ganju tramov mu je spodrsnilo, tako da je dobil udarec na prst.

TOZD KO Ljubljana (1 poškodba)

Taks Ivan, ključavničar - za popravilo skreperja je bilo potrebno hoditi po že- leznem obroču. Ker pa je bilo ogródje poledeno, mu je spodrsnilo, tako da se je močno udaril v koleno.

TOZD KO Maribor (- poškodb)

V tem mesecu ni bilo zabeleženih de- lovnihi nezdod.

TOZD LIO Skofja Loka (3 poškodbe)

Rozman Ivan, PU brusar - pri nabi- janju nosilcev je pri prenašanju nosilca dvignil in prijel za nosilec ravno na ti- stem mestu, kjer je bil daljši žičnik, ta- ko da si je poškodoval desno roko.

Cmerčki Ivan, KV tesar - pri prena- šanju stropov za barake je stopil zraven temelja na zemljo in pri tem si zvil levo nogo v gležnju.

Klemenčič Vinko, VK tesar - pri žaga- nju količev za opiranje sten mu je od-

rezek lesa vrglo v levo roko ter mu poškodovalo zapestje.

TOZD OGP Ljubljana (3 poškodbe)

Dolžić Munib, PK betoner - imenovani je pri ustavljanju kompresorja z desno roko pritisnil na gumb za prekinitve po- gona, v istem trenutku pa se je s prsti leve roke še dotaknil ventilatorja na kompresorju, kateri mu je poškodoval. Imenovani delavec ni bil zadolžen za de- lo s kompresorjem.

Pilič Mijat, NK delavec - imenovani je bil odrejen za delo na prosti. Za ra- vanje betonskega železa. Delal je na si- dirščem in odšel po prosti med vitlom in sidriščem in je z roko hotel povleči jek- leno vrvo, ki ga je oplazila po mezinico desne roke ter ga lažje poškodovala.

Grmuša Stanislav, NK delavec - ime- novani je v roko hotel iz betona poteg- niti zagostjen sekač od BOSCH kladiva. Pri tem ga je sekač BOSCH kladiva, s katerim je upravljal v neposredni bliži- ni drugi sodelavec, poškodoval.

TOZ SPO Ljubljana (2 poškodbi)

Vujić Đorđe, VK žerjavar - da bi bolje videl, je pri nalaganju jeklene konstrukcije pokleknul na obe nogi, v tistem trenutku pa je začutil bolečino v levi nogi.

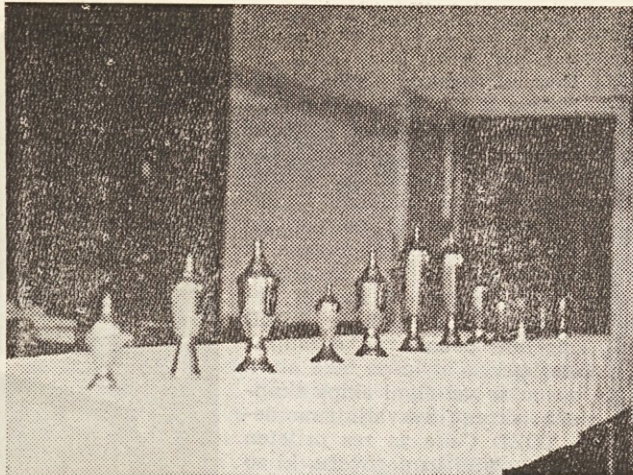
Novar Anton, šofer - pri raztovarja- nju vozila je imenovanemu na spolzki pločevini zdrsnilo, tako da je omahnul z vozila.

TOZD Železokrivnica (- poškodb)

V tem mesecu ni bilo zabeleženih de- lovnihi nezdod. Bojan Bambič

Duhovni oče zmagovalne ženske in moške ekipe LIO Škofja Loka Slavko Stanonik prejema priznanje

Pokali čakajo na lastnike

XXI. letne športne igre GRADISA

Prvi začeli šahisti

V soboto, 5. 4. 1975 je bilo v Mariboru moštveno hitropotezno šahovsko prvenstvo Gradisa, na katerem je sodelovalo 10 ekip posameznih TOZD. Tekmovanje je potekalo v prijateljskem vzdušju, vendar so bila vsa srečanja borbeno, saj je precej partij bilo odločenih šele po prekoračitvi določenega časa, ki ga je imel na razpolago igralec.

Po končanem tekmovalju so ekipe dosegle naslednja mesta:

športne igre Gradisa ločeno za vsako panogo posebej, ker s tem hočemo doseči večjo množičnost, je tudi žalostno, da se tekmovanja niso udeležila moštva TOZD, ki so pretekla leta redno nastopala.

Na posameznih deskah so najboljši rezultat dosegli naslednji igralci:

1. deska Novak Mirko, GE Ljubljana — 8 točk;

2. deska Hercog Janez, GE Ravne — 7 točk;

3. deska Urnaut Franjo, GE Ravne — 8 točk;

4. deska Jovičević Sico, GE Maribor — 8 točk.

Komisiji podjetja za športno rekreacijo predlagam, da še do 15. maja organizira hitropotezno šahovsko prvenstvo Gradisa za posameznike. Zmagovalec bi pridobil naslov najboljšega hitropoteznega igralca Gradisa za kar bi naj prejel pokal Drugo, tretje in četrto plasirani igralci pa bi prejeli diplome.

Organizacija takega tekmovanja bi bila precej zahtevna, prebrčan pa sem, da bi to tekmovanje mnogo pripomoglo k temu, da bomo lahko sestavili moštvo Gradisa, ki nas bo zastopalo na SIG 1975, čim bolj objektivno.

Na koncu velja še pohvaliti organizatorje GE Maribor, ki so tekmovanje predvsem zaradi slabe organizacije v navedenih TOZD. Če smo se letos odločili, da izvedemo

F. S.

Tudi streljanje pod streho

Letošnje športne igre so bile prvič deljene po športnih panogah. Posamezni TOZD so prevzeli pokroviteljstvo in organizacijo. Tako je tudi TOZD SPO prevzel organizacijo v športni panogi streljanje, ki je bilo izvršeno 12. 4. 1975 v Ljubljani.

Prijavilo se je 11 petčlanskih moških in 8 tričlanskih ženskih ekip. Od moških prijavljenih ekip se ni udeležila ena, od ženskih pa dve ekipe.

Udeležba se iz leta v leto veča, vendar pa z letošnjo udeležbo ne bi smeli biti zadovoljni.

Sindikalne organizacije in vodstva TOZD bi se morali bolj potruditi oziroma omogočiti nastop vsaj v takih športnih disciplinah, kjer niso ekipe številne. Ravno v letošnjem jubilejnem letu bi moral biti odziv večji. Delo na gradbiščih ne bi smelo biti vzrok za neudeležbo. Iz tega razloga smo te igre organizirali na dan sobote, samo da ne bi bila prizadeta proizvodnja.

Letos so tudi prvič nastopale ekipe ločeno. Prejšnja leta so sestavljali ekipe iz dveh ali več enot. Tokrat so ravno te enote nastopale samostojno. Vse priznanje ravno tem enotam, ker / malo dobre volje so bili sposobni organizirati moške in ženske ekipe. Razen pohvale ali priznanja pa moramo tudi grajati, od prijavljenih moške in ženske ekipe se ni udeležila TOZD GE Celje in ženske TOZD GE Ravne.

Izjeme, ki se niso udeležili SIG so TOZD GE Koper, TOZD GE Ljubljana, TOZD GE Ljubljana okolica, TOZD OGP Ljubljana, TOZD Železokrivnica Ljubljana in TOZD Projektivni biro Maribor. Od navedenih TOZD bi se morda najlažje opravičili Koprani, ki imajo morda bolj aktivne športne dejavnosti v ribarjenju in plavanju, kar pa naš SIG nima zaradi kot športno panogo.

Srečanje športnikov — strelicev je bilo prijetno. Vsak je v sebi skrival željo za doseg čimboljšega uspeha. Tekmovanje se je odvijalo disciplinirano. Sodniki so opravili vestno in pošteno svoje naloge.

Ko so se pojavili prvi rezultati, so se pojavile tudi prognoze o najboljših. Od mnogih prognoz je vedno ena najbližja. Na kako srečo ni za računati. Potrebna je zbranost, rutina in trud. V vrhovih strelskega športa v našem podjetju ni podmladka. Ob takem srečanju so vedno poznani obrazi, le z manjšo spremembo v (večjem) številu gub na licu.

Večina udeležencev se še vedno navdušuje za prejšnji način SIG, saj so lahko izkoristili čas pred ali po nastopu za ogled drugih tekem. V tem primeru pa so športniki vezani vedno na isto okolje, vsled česar so

psihično mnogo bolj obremenjeni, kar pa vsekakor vpliva tudi na uspeh. Poleg tega je bilo povedano, da imajo posamezni TOZD še vedno v pravem smislu mačehovski odnos do športa, predvsem do tega. So razne ovire in opazke, kar res ni v redu. Ta šport je verjetno najskromnejši po potrebi rekvizitov, materialnih sredstev in prostora, poleg tega pa je lahko nekoč najkoristnejši. Sindikalna konferenca podjetja naj o tej zadevi pokrene kar več.

Kljub temu smo letošnji SIG v streljanju spravili pod streho. Čaka jo nas nove naloge, udeležba na

gradbinskih športnih igrah. Pripravi se mora reprezentanca, ki bo v tem jubilejnem letu ne samo častno zastopala Gradisa, ampak da osvoji najvišje mesto. Za doseg tega pa bodo morale sindikalne podružnice oziroma sindikalna konferenca podjetja imeti vsestransko razumevanje. Reprezentanca bo rabila moralno in materialno pomoč. Reprezentantje pa bodo morali žrtvovati mnogo svojega prostega časa za doseg čimboljšega uspeha.

Iz priložene razpredelnice je razvidna udeležba in rezultati moških in ženskih ekip ter posameznikov.

Zap. št.	TOZD	Moški štev. krogov	Ženske štev. krogov
1.	GE Celje	—	—
2.	GE Jesenice	596	—
3.	GE Koper	—	—
4.	GE Ljubljana	—	—
5.	GE Ljubljana okolica	—	—
6.	GE Maribor	636	342
7.	GE Nizke gradnje	504	272
8.	GE Ravne	459	—
9.	KO Ljubljana	643	—
10.	KO Maribor	732	339
11.	LIO Škofja Loka	755	427
12.	OGP Ljubljana	—	—
13.	SPO Ljubljana	741	—
14.	Železokrivnica Ljubljana	—	—
15.	Biro za projektiranje Ljubljana	609	254
16.	Biro za projektiranje Maribor	—	—
17.			

Posamezno moški:

1. mesto:	Snajder Ludvik	TOZD SPO Ljubljana	516 krogov
2. mesto:	Humek Jože	TOZD KO Maribor	503 kroge
3. mesto:	Gurdulič Zivan	Skupne službe	498 krogov
4. mesto:	Kokalj Ignac	TOZD LIO Šk. Loka	492 krogov
5. mesto:	Šenveler Bogo	TOZD KO Maribor	490 krogov
6. mesto:	Vucković Ivan	Skupne službe	489 krogov
7. mesto:	Stanonik Slavko	TOZD LIO Šk. Loka	484 krogov
8. mesto:	Stancar Jure	TOZD LIO Šk. Loka	482 krogov
9. mesto:	Ravbar ing. Edvard	Skupne službe	468 krogov
10. mesto:	Fortuna Miha	TOZD KO Ljubljana	463 krogov
11. mesto:	Gornjak Beno	TOZD SPO Ljubljana	450 krogov
12. mesto:	Ščap Franc	TOZD KO Maribor	421 krogov

Posamezno ženske:

1. mesto:	Zupančič Tončka	Skupne službe	493 krogov
2. mesto:	Stanonik Slavka	TOZD LIO Šk. Loka	473 krogov
3. mesto:	Langeršek Marija	TOZD GE Maribor	461 krogov
4. mesto:	Debenec Marija	TOZD LIO Šk. Loka	417 krogov
5. mesto:	Bratkovič Ivanka	TOZD KO Maribor	407 krogov
6. mesto:	Franjič Marija	TOZD LIO Šk. Loka	389 krogov

Vsem udeležencem lepa hvala za udeležbo, športno ponašanje in pomoč pri izvedbi SIG '75.

Posebej je potrebno pohvaliti ekipe GE Koper, KO Ljubljana in GE Nizke gradnje, ki so nastopale skozi vsa kola samo s tremi igralci. Ističasno pa je to slaba slika za komisijo za športno rekreacijo navedenih TOZD, saj smo prepričani, da imajo še precej igralcev, ki bi lahko nastopali za ekipo Mislino. Da so ekipe prišle nepopolne na tekmovanje predvsem zaradi slabe organizacije v navedenih TOZD. Če smo se letos odločili, da izvedemo

Otvoritve tekmovanja v namiznem tenisu so se udeležili tudi številni vodilni delavci našega podjetja

SIG 75

INFORMACIJE

Za letošnje jubilejne XXV. športne igre gradbenih delavcev Slovenije se je prijavilo kar 75 delovnih organizacij. Tako bodo tudi letos preseženi vsi rekordi, predvsem kar se tiče udeležbe. Preko 2500 sodelujočih je številka, ki daje veliko skrb, predvsem organizacijskemu komiteju. Sicer pa se je za posamezne panoge prijavilo: kegljanje moških — 66 ekip, kegljanje ženske 27 ekip, mali nogomet 53 ekip, streljanje moški — 58 ekip, streljanje ženske — 24 ekip, namizni tenis moški — 49 ekip, namizni tenis ženske — 17 ekip, odbojka moških — 27 ekip, odbojka ženske — 14 ekip, šah — 40 ekip in balinanje — 37 ekip.

Vrstni red po 5 disciplinah

Zap. št.	TOZD	šah	str. M	str. Z	N1 M	N1 Z	Skupaj točk
1.	Skupne službe	6	8	5	12	2	33
2.	GE Maribor	8	5	4	8	1	26
3.	KO Maribor	5	7	3	6	—	21
4.	GE Nizke gradnje	2	2	2	10	4	20
5.	GE Ljubljana	10	—	—	9	—	19
6.	LIO Škofja Loka	—	10	6	—	—	16
7.	Biro Ljubljana	—	4	1	7	3	15
8.	KO Ljubljana	3	6	—	4	—	13
9.	Železokrivnica	—	—	—	11	—	11
10.	SPO Ljubljana	—	9	—	2	—	11
11.	GE Ravne	9	1	—	1	—	11
12.	GE Celje	7	—	—	3	—	10
13.	GE Ljubljana-okolica	4	—	—	—	—	4
14.	GE Jesenice	—	3	—	—	—	3
15.	GE Koper	1	—	—	—	—	1
16.	OGP Ljubljana	—	—	—	—	—	—

Posvet pred nastopom favoritov

Po prestanem viharju tekmovanja